

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἑκδόσεις
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἑπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκόντων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 15

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΟΥΣΙΟΝ Δ' — Ζ'

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗ
Κείμενον: B. Montfalcon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

751 D ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΟΥΣΙΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΣΥΝΕΛΙΞΙΣ ΣΥΝΘΕΤΕΙ ΝΑ ΜΑΣ ΥΠΕΝΟΗΤΙΣΤΗ ΠΑΛΑΙΑ
ΑΜΑΡΤΗΚΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΣΤΟΝ.

1. Σήμερον πρέπει νὰ διεξέλθω τὸ τέλος τῆς παραβολῆς τοῦ Λαζάρου. Διότι οἱ μὲν ἴσως νομίζετε ὅτι τὰ ἐτελεύσωμεν ὅλα, ἐπεὶ ὁμοῦ δὲν θὰ οἷς ἐξαπατήσω μετὰ τὸ νὰ χρησιμοποιοῦμαι τὴν ἀγωνίαν σας, καὶ οὕτε θὰ σταματήσω. Ἐμέχρι νὰ πᾶω κάθε νόημα ποὺ φαίνεται καὶ νὰ φύγω. Ὁμοῦ καὶ ὁ γεωργός, ὅταν τρυγήθῃ ὅλο τὸ ἀμπέλι, δὲν φεύγει πρὶν νὰ κόψῃ καὶ τὰς ῥόγας. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ πόρα διακρίνω ἐκέρη κάτω ἀπὸ τὰ γράμματα, ὡσὲν κάτω ἀπὸ φύλλα, κρυμμένα νοήματα, ἔμπροσ πάλιν νὰ τὰ ἀποτυγχάνωμεν πρὸ προσοχῆς, χρησιμοποιοῦντες ἀντὶ ὁρεσάνῃ τὸν λόγον. Διότι τὸ μὲν ἀμπέλι ἀφοῦ τρυγήθῃ μίαν φορὰν, μένει γυμνὸν ἀπὸ καρπῶν, ⁷⁵² Α καὶ μόνον φύλλα ἔχει. Τὸ πνευματικὸν ὁμοῦ ἀμπέλι τῶν θείων Γραφῶν δὲν εἶναι τὸ ἴδιον. Καὶ ὅλα τὰ νοήματα μοῦ φαίνονται ὅτι συλλέξαμεν, πάλιν μένουσι τὰ περισσότερα. Πολλοὶ θεοφίως πρὶν ἀπὸ ἡμῶν ἀμύλῃσιν διὰ τὸ θέμα αὐτό, πολλοὶ θὰ ἀμύλῃσιν καὶ μετὰ ἀπὸ ἡμῶν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλον τὸν πλοῦτον. Διότι τὸ εἶδος τῆς περιουσίας αὐτῆς εἶναι τέτοιον ποῦ θεοθετεῖται καὶ ὅτι τὴν σκάνης, τόσο περισσότερον θὰ ἀναβλύσῃ τὰ θεῖα νοήματα. Διότι εἶναι πηγὴ ποῦ δὲν στερεοῦται ποτέ.

Καὶ ἔσπετε θεοφίως νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος αὐτὸ εἰς τὴν προηγουμένην συγκέντρωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐξοφλήσῃ ὁρῶν νὰ προσπεράσωμεν τὰ κατορθώματα τοῦ μακαρίου Βαθέλα καὶ τῆς μετὰ αὐτὸν συντροφίης τῶν ἁγίων μαρτύρων. Ὡς διὰ τοῦτο ἀνεβόλαμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους καὶ τὸ ἐφυλάξαμεν νὰ τὸν ἀποδώσωμεν ἀλόκληρον κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἀφοῦ ἔσπετε ἀποδώσει τὸν ἔπαινον καὶ εἰς τοὺς πατέρας, ὅτι θεοφίως ἀνάλογον πρὸς τὴν

Γραμματεὺς Συντάξεως
Γερῶς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

όχιαν των, ἀλλὰ ἀνάλογον πρὸς τὴν ἰδικήν μας ἐκονότητα, νὰ ἀποδώσαμεν καὶ εἰς οὗς τὸ ὑπόλοιπον τῆς διηγήσεως. Ἀλλὰ μὴ ἀπακρίνουμε μέτριας θεοῦ ἀφένουμεν εἰς τὸ τέλος, ὅπου ἀρκούμεν τὸν λόγον ἀπὸ ἐκεῖ πρὸς τὸν ἀφήσαμεν προηγουμένως. Καὶ πρὸς τὸν ἀφήσαμεν; Εἰς τὸ πάρος, πρὸς καὶ τὸς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς.

Ὅταν λοιπὸν εἶπεν ὁ πλούσιος, «Πέμψον Ἀβραάμ», ὁ Ἀβραάμ τοῦ εἶπε· Ὁ ἄδικος μὲν ἑστηρικταὶ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἡμῶν, ὅπως αἱ θέλοντες διακρίναι ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς, μὴ δύνανται, μὴδὲ οἱ ἐντεῦθεν ἐκεῖ διακρίναι (Λουκ. 16, 26). Καὶ ἀπεδείξαμεν μὲ πολλὰ λόγια, ὅτι μετὰ τὴν φανερὰν τὴν τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας εἰς τὰ ἴδικά μας ἐπιτεύγματα, καὶ νὰ μὴ ἀραδιάζωμεν τοὺς πατέρας καὶ τοὺς πότους, καὶ τοὺς προπάππους, οὕτως συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ γυναικὺς καὶ γείτονας· «Ἀδελφός γὰρ οὗ λυτρώσται λιτρώσεται ἄνθρωπος;» (Ψαλμ. 48, 8). Ἀλλὰ οὐ καὶ νὰ παραλέσωμεν καὶ νὰ καθυστεροῦμεν αὐτοὶ πρὸς ἀνέθεσιν μὲν ἁμαρτίας, ὅλοι θὰ τὰ εἴπουν ἀδικῶς καὶ ραταίως. Διότι καὶ αἱ πέντε παρῆναι παρεκάλεσαν τὰς ἄλλας πέντε διὰ λόδου. Ὁ ἄλλος δὲν ἔλαβεν καὶ ἐκεῖνος πρὸς ἑκέρωσιν εἰς τὴν γῆν τὸ τάλαντον αὐτοῦ καὶ ἀπελογίσθη πολλά, ὅπως κατεδικάσθη καὶ ἐκεῖνος πρὸς ὅν ἔβρεψαν τὸν Χριστὸν ὅταν ἐπεινοῦσεν, οὕτως τὸν ἐπώπιον ὅταν ἐδίωκεν, ἵ· αὐτοὶ ἐνόμιζαν ὅτι θὰ κατέρευαν εἰς τὴν ἁγνείαν, ἀλλ' οὕτως αὐτοὶ εἴρον συγχώρησιν καὶ δικαιολογίαν. Ἀλλὰ πάλιν οὕτως νὰ εἴπουν κατὰ ἡμῶν, ὅπως ἐκεῖνος πρὸς ὅν ἔβρεψαν μετὰ ἁκάθαρτα ρούχα, πρὸς ὅν κατηγόρειτο, ἐσπίπαι. Καὶ οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ἄλλος, πρὸς ὅν ἐκράτησε κοκκίον εἰς τὸν πληρόν του, καὶ ἀπαιτοῦσε τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ἔπειτα διὰ κατηγόρειτο ἀπὸ τὸν κύριόν του διὰ σκληρότητα καὶ ἀπειθαρχίαν δὲν εἶχε τίποτε νὰ εἴπῃ. Ὡστε λοιπὸν εἶναι φανερόν, ὅτι τίποτε ἔδωκεν ὅμως ὑπεροσπίση ἐκεῖ ἂν δὲν ἔχωμεν ἔργα ἀγαθὰ. Ἀλλὰ εἴτε καθυστεροῦμεν εἴτε παρακαλοῦμεν εἴτε σιωποῦμεν, πάλιν θὰ μᾶς ἔλθουν αἱ καταδικαὶ καὶ οἱ τιμωρίαι. Καὶ ὅπως πρὸς καὶ ὁ πλούσιος ὅταν ἔζητησε δύο πράγματα ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ κανένα δὲν ἐπέτυχεν. Κατ' ἀρχὴν λοιπὸν παρεκάλεσε διὰ τὸν αὐτόν του λέγων, «Πέμψον Ἀβραάμ», μετὰ δὲ οὐκ ἔλαβεν διὰ τὸν αὐτόν του, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀδελφούς του· ἀλλὰ καμμία παρεκάλει δὲν εἰσπρόσβη. Διότι ἡ μὲν πρώτη ἦταν ἀδύνατος, ἡ δὲ δευτέρα, διὰ τοὺς ἀδελφούς, ἦταν περιττή. Ἀλλὰ ἢν νομίζετε ὅς ἀκούσαμεν καὶ αὐτὰ τὰ λόγια μὲ μεγάλην προσοχὴν. Ὅταν δηλαδὴ ἕνας ὄντων ὁδηγήσῃ εἰς τὴν μέσσην τῆς ἀγορᾶς ἕνα κατάδικον καὶ στήσῃ ὁμίλους γύρω αὐτὸν καὶ καταπληγῇ

τὸν κατάδικον, τότε οἱ λοιποὶ τρέκουν μὲ μεγάλην προθυμίαν, ἐπειδὴ θέλουν νὰ ἀκούσων τὴν ἐκείνου τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀπαντῇ ὁ κατάδικος. Πολλοὶ περισσότερον λοιπὸν πρέπει ἐδῶ νὰ ἀκούσων μὲ προσοχὴν τὴν ἡμετέραν τὴν δικαιοσύνην, ἐννοεῖ ὁ πλούσιος, καὶ τὴν ἀποκρίνεται ὁ δικαίος δικαιοσύνης διὰ τοῦ Ἀβραάμ. Διότι δὲν ἔδωκεν ὁ πατριάρχης, ἢν καὶ αὐτὸς ὡμιλοῦσε. Ἐν ἄλλ' ὅπως γίνεται εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, δὲν κατηγόρουμεν εἶναι λησταὶ καὶ φονιῆδες, οἱ νόμοι τοὺς τοποθετοῦν μακρὰν ἀπὸ τοῦ πρόσωπον τοῦ δικαστοῦ, καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ἀκούσων τὴν φωνὴν τοῦ κριτοῦ — καὶ εἶναι καὶ αὐτὰ ἕνας ἐξελιγμένος μῆθρ μὲ τοὺς ἄλλους —, ἀλλὰ κάποιος ἐνδιέφερος μεταφέρει τὸς ἐρωτήσεις τοῦ δικαστοῦ καὶ τὸς ἀποκρίσεις τῶν κατηγορουμένων, ὅπως ἐγένετο καὶ τότε. Δὲν ἤκουεν ὁ κατάδικος τὸν Θεὸν πρὸς ἀπαλοῦσε πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ ἐνδιέφερος ἦταν ὁ Ἀβραάμ καὶ μετέφεραν εἰς τὸν δικαίον μὲν τὰ λόγια τοῦ δικαστοῦ. Δὲν ἔλεγε δηλαδὴ ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲν ἔλεγε, ἀλλ' ἐδιόβαζεν εἰς αὐτὸν θεοῦς νόμους καὶ τοῦ ἔλεγε τὰς σφαιρικοὺς ἀποφάσεις. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ πλούσιος οὕτως νὰ ἀντιμνησθῇ ἡμποροῦσε.

2. Ὁ ἄδικος ἀκούσων λοιπὸν μὲ προσοχὴν τὰ λεγόμενα. Διότι ἐπείθετο ἀκούσων μὲ αὐτὴν τὴν παραβολήν, καὶ ἦν καὶ διὰ τετάρτην ἡμέραν ἀκούσων μὲν φεύγω ἀπ' αὐτὴν, ἐπειδὴ θέλω ὅτι προέρχεται μεγάλο κέρδος ἀπ' αὐτὴν τὴν διήγησιν καὶ εἰς τοὺς πλουσίους καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ εἰς αὐτοὺς πρὸς γογγύζον διὰ τὴν καλοπέρασιν τῶν πονηρῶν καὶ διὰ τὴν πτωχείαν καὶ ἄλλην τῶν δικαίων. Διότι συνήθως τίποτε δὲν σκανδαλίζει καὶ δὲν ταρασσὶ τόσον πολλοὺς τοὺς πολλούς, ὅσον ὅταν οἱ πλούσιοι πρὸς τὸν εἰς τὴν πονηρίαν ἔχουν μεγάλην καλοπέρασιν, ἐνῷ οἱ δίκαιοι πρὸς τὸν μὲ ἀρετὴν σπρώχνονται εἰς τὴν ἄκραν πτωχείαν καὶ ὑφίστανται πᾶσα βλάβη καὶ κριτοῦ ἀπὸ τὴν πτωχείαν.

3. Ἀλλ' ἡ παραβολὴ αὕτη εἶναι ἰκανὴ νὰ προσφέρῃ τὰ φάρμακα καὶ νὰ φρονιματίζῃ τοὺς πλουσίους καὶ νὰ παραγορῇ τοὺς πτωχοὺς. Τοὺς μὲν πλουσίους διδάσκει νὰ μὴ υπερηφανεύωνται, τοὺς δὲ πτωχοὺς παραγορῇ διὰ τὰ παρόντα. Καὶ ἐκεῖνους μὲν τοὺς πείθει νὰ μὴ καυχιάνται, δὲν ἔχον ἁμαρτίαν, δὲν τιμωροῦνται ἐδῶ, διότι ἐκεῖ θὰ συναντήσουν σκληροτάτην τιμωρίαν, αὐτοὺς δὲ παραγορῇ διὰ τὴν μὴ ἀνυσκοχὴν ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν τῶν ἄλλων, οὕτως νὰ νομίζων ὅτι δὲν ὑπάρχει πρόνοια δι' ὅσα μᾶς συμβαίνουν, ἔσαν ὁ μὲν δίκαιος ὑποφέρει ἐδῶ, ὁ δὲ πονηρὸς καὶ μαλακῶν ἄνθρωπος ἀπολαμβάνει διαρκὴ εὐτυχίαν. Διότι καὶ οἱ δύο θὰ λάβουν ἐκεῖ ὅ, π τοὺς ἀξίζει, ὁ ἕνας τοὺς στεφάνους ἔδωκεν τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν καρτερίαν, ὁ ἄλλος τὴν καταδικαὶ καὶ

τῆς τιμωρίας διὰ τὴν πονηρίαν. Αὐτὴν τὴν παραβολὴν καὶ τὴν γράφετε καὶ οἱ πλοῖστοι καὶ οἱ πτωχοὶ, οἱ μὲν πλοῖστοι εἰς τοὺς τοῖκους τῆς διαβολῆς σας. Καὶ ἂν ποτὲ στήσῃ ἀπὸ τὴν λαομαχίαν, καὶ τὴν καταγράφετε πάλιν ἐπάνω μετὰ τὴν μνήμην σας. Καλύτερα δὲ οἱ πλοῖστοι πρὶν τὴν γράψετε εἰς τὸ στίβι, γράψατέ τὴν εἰς τὴν διάνοιαν, καὶ καὶ τὴν φέρετε πάντοτε μαζί σας, καὶ θὰ εἶναι διὰ σὲς σκελετὸν καὶ ἀπορροή ὅλης τῆς πίστεως. Διότι ἐάν τὴν ἔκαμιν διαρκῶς ⁷³⁴ ἡ γραμμένην εἰς τὴν σκέψιν μας, οὕτε τὰ εὐχάριστα τῆς παρουσίας ἡμεῖς θὰ ἠμπορούμεν νὰ πῶς κἀνουν ὑπερφημίους, οὕτε τὰ λυσιπρὸς νὰ πῶς ταπεινώσουσιν καὶ νὰ πῶς γενοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις θὰ φερῶμεθα ὡς πρὸς ζωγραφίαν ἐπάνω εἰς τοὺς τοῖκους. Ὅπως ἀκριβῶς δηλαδὴ ὅταν βλέπωμεν ζωγραφισμένον εἰς τοὺς τοῖκους πλοῖστον καὶ πτωχόν, οὕτε ἐκείνου ζηλοῦμεν, οὕτε τὸν πτωχὸν περιφρονοῦμεν, ἀλλὰ αὐτὰ ποὺ βλέπομεν εἶναι ἡ οὐκ ὧν πραγμάτων καὶ οὐκ τὰ ἀληθινά, εἴτι καὶ ὅταν μάθωμεν καλὰ τὴν φύσιν τοῦ πλοῖστου καὶ τῆς πτωχείας, καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀμύνης, καὶ ὅταν τὸν ἄλλον καὶ λυσιπρὸς καὶ εὐχαρίστητον, θὰ ἀπαλλαγώμεν β' ἀπὸ τὴν ἀναμαλίας ποὺ πῶς φέρει τὸ καθένα ἀπὸ αὐτά. Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι ποὺ ἀσπληγὰ καὶ ἀπὸ τὴν σκέψιν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν ποτε ἡ λαμπρότης καὶ ἡ δόξα νὰ καταστήσῃ ὑπερφημίαν τὸν δυνατόν καὶ γενναῖον ἢ νὰ ταπεινώσῃ τὸν περιφρονημένον.

Ἀλλὰ εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἀκούσωμεν καὶ τὰ λόγια τοῦ πλοῖστου. «Ἐρωτῶ σε, πάτερ, λέγει, δηλαδὴ σὲ παρακαλῶ, θέλω, κυριεύω, εἶνα πέμπτης εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου Ἀδάρον· εἰς γὰρ μοι πέντε ἀδελφοί· ἵνα διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ὅπως μὴ ἐλθῶσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου». Ἐπειδὴ ἀπέτικε διὰ τὸν αὐτόν του, παρακαλεῖ δι' ἄλλους. Βλέπετε πῶς ἔγενε φιλάνθρωπος καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν C τιμωρίαν; Αὐτὸς δηλαδὴ ποὺ ἐπεφρονοῦσε τὸν Ἀδάρον ὅταν ἦταν ἐμπρὸς του, πῶς φροντίζει δι' ἄλλους ποὺ εἶναι μικροὶ. Αὐτὸς ποὺ ἀποφοροῦσε δι' αὐτὸν ποὺ ἦταν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του, πῶς ἐνθυμίζεται αὐτοὺς ποὺ δὲν βλέπει καὶ πολὺ εὐγενικὰ καὶ γρήγορα ζητεῖ νὰ ὑπάρξῃ κάποια πρόνοια δι' αὐτούς, ὥστε νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰ κατὰ ποὺ πρόκειται νὰ τοὺς εὗρουν. Καὶ παρακαλεῖ νὰ σταλῇ ὁ Ἀδάρος εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς σας, ὁ ὁποῖος οἶκος ἦεν ὁ σῶος δι' αὐτόν, διότι ἐκεῖ εἶχε ξεναγήσῃ τὸ στάδιον τῆς ἀρετῆς. Ἀρ τὸν βλέπον, λέγει, αὐτὸν ποὺ στεφανιώνεται, αὐτοὶ ποὺ τὸν εἶδαν νὰ ἀγωνίζεται. Αὐτοὶ ποὺ ἐγνώρισαν τὴν πτωχείαν καὶ τὴν πέναν του καὶ τὰ χεῖρα βάσανά του, ὅς γίνουν μάρτυρες τῆς

τῆς, τῆς ἀλλαγῆς, ὅλης τῆς δόξης, ὅτε ἀπὸ διδασκῶν καὶ ἀπὸ τὰ δύο D καὶ μάθουν, ὅτι δὲν θὰ τελειώσουν τὰ ἔργα τὰς μερῶν εἰς τὴν παρουσίαν ἡμῶν, νὰ ἐταραστοῦν ὅσα δὲ νὰ ἠμπορούμεν νὰ ἀποφύγῃ αὐτὴν τὴν καταδίκην καὶ τιμωρίαν. Τί λέγει λοιπὸν ὁ Ἀδάρος; «Ἐκκοιτ Μανιόσε καὶ τοὺς προφήτας ἀκούσατέ μου αὐτῶν. Σὺ δὲν φροντίζεις διὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου περισσύτερον ἀπὸ ὅσον ὁ θεὸς ποὺ τοὺς ἐτάραξε. Τοὺς ἔβλεπε καλῶς διδασκάλους ποὺ τοὺς παρακαλοῦν, τοὺς συμβουλεύουν καὶ τοὺς νοθεύουν. Καὶ τί λέγει πάλιν αὐτός; «Ὅσαί, πάτερ Ἀδάρος, ἀλλὰ ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν ἀνστήσῃ, οὕτω πιστεύουσιν. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι λόγια τῶν πολλῶν.

Ε Πῶς εἶναι πῶς αὐτοὶ ποὺ λέγουσιν, ποῖος ἄλλος ἀπὸ ἐκεί; Ποῖος ἀνστήσῃ διὰ τῶν νεκρῶν; Ποῖος ἐξιστόρησεν ὅσα συμβαίνουν εἰς τὸν κόσμον; Πῶς τέτοιον καὶ παρόμοιον εἶπεν εἰς τὸν αὐτόν του ὁ πλοῖστος διὰν εὐτυχεῖ; Δὲν παρεκάλεσε λοιπὸν ἀπὸ ἀφέλειαν νὰ ἀναστήσῃ κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ἀλλ' ἔπειθ, θεὸν ἤκουε τὴν Γραφήν, τὴν περιφρονοῦσε καὶ τὴν ἀκοῦσθε καὶ ἐθαυροῦσε τὰ λεγόμενα παρομύθια. Καὶ οὕτω λοιπὸν ὑπέφερε πῶς αὐτός, ἐπίστευε τὰ ὅσα καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς του. Καὶ ἐκεῖνος, λέγει, τὰ ὅσα πιστεύουν ἐάν ἡμεῖς ἀναστήσῃ κάποιος νεκρός, δὲν θὰ ἀνστήθουν νὰ τὸν πιστεύσουν, δὲν θὰ τὸν περιγέλῃσιν, ἀλλὰ ⁷³⁵ Α ὅτι θέλουν μεγαλιτέραν προσοχὴν εἰς τὰ λεγόμενα. Τί ἀπεκρίθη λοιπὸν ὁ Ἀδάρος; «Εἰ Μανιόσε καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδέ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, ἀκούουσιν. Καὶ οὕτω εἶναι θέλω, ὅτι αὐτοὶ ποὺ δὲν ἀκούει τὰς Γραφάς, οὕτε ἐάν ἀναστήθουν νεκροὶ θὰ τοὺς ἀκούσῃ, τὸ ἀπεδείκναι οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ οὗτε τὸν Μανιὸς ἤκουσαν οὕτε τοὺς προφήτας, οὕτε διὰν εἶδαν νεκροὺς ἀναστήθοντας ἐπέστησαν, ἀλλὰ κάποτε ἐπεκρίθησαν νὰ φονεύσιν τὸν Ἀδάρον, ⁷³⁶ ἔλτε πάλιν ἐπετίθεντο κατὰ τῶν ἀποστόλων, παρὰ τὸ ὅτι πολλοὶ νεκροὶ ἀνστήθουν τὴν ἑσπέρα τοῦ στυγαίου.

3. Ἀλλὰ διὰ νὰ πεσοῦς καὶ μετὰ ἄλλον τρόπον ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν προφητῶν εἶναι περισσύτερον ἀξιόπιστος ἀπὸ τὴν πληροφορίαν τῶν ἀναστημένων, ἐκεῖνο σκέψου, ὅτι ὁ ἀποστόλῃς νεκρός B εἶναι δοῦλος, αὐτὰ ἡμεῖς ποὺ ἀναφέρουσιν οἱ Γραφαί, τὰ εἶπεν ὁ Κύριος. Ὅτε καὶ ἐν ἀκαμῇ ἀναστήσῃ νεκρός ἢ κατ'ἄλλῃ ἀγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανόν, τὰς Γραφὰς πρέπει νὰ πιστεύωμεν περισσύτερον. Διότι ὁ δεσπότης

734. Πρόκειται περὶ τοῦ φθόνου τοῦ Χριστοῦ Ἀδάρος, ὁ ὁποῖος ἀνστήσῃ ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τὸν Ἀδάρον τῆς ἐπιφροσύνης ταπεινῶν.

τῶν ἀγγέλων καὶ κύριος τῶν νεκρῶν καὶ πῶν ζώντων, αὐτὸς τὰς ἐνομοθέτησε. Καὶ ὅτι ἔχουν περιττὰς ἀπειθήσεις αὐτοὶ ποῦ ζητοῦν νὰ ἔλθουν ἀπὸ ἐκεῖ νεκροί, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δὲ ἐλέγχθησαν, εἶναι δυνατόν νὰ δευχθῇ καὶ ἀπὸ τὰ σημερινὰ δικαστήρια. Ἡ γέννηα δὲν φαίνεται εἰς τοὺς ἀπύτους. Εἰς τοὺς πατοὺς θεθαίκε εἶναι γνωστὴ καὶ φανερά. Τὰ δικαστήρια ὁμῶς φαίνονται καὶ κώδε ἡμέραν ἀκούσμεν, ὅτι ὁ τάδε καταδικάσθη, τοῦ τάδε ἡ περιουσία ἐδόμηθη, ὁ ἄλλος καταδικάσθη εἰς τὰ κάτεργα εἰς τὰ μεταλλεῖα.¹⁵ ἄλλος ἐκείν ἐκ τῶν φωτῶν, καὶ ἄλλος κατεστράφη μετ' ἄλλον τρόπον τιμωρίας. Ἀλλ' ὅμως οἱ πονηροὶ καὶ κακοῦργοι καὶ ἀπειθεῖς, παρὰ τὸ ὅτι ἀκούουν αὐτὰ δὲν φρονιματίζονται. Καὶ διὰ τὸ νὰ λέγω πᾶς δὲν φρονιματίζονται αὐτοὶ ποῦ δὲν ἔπρεσαν ποτὲ εἰς αὐτὰ; Πολλὰς φορές πολλοὶ συνελήφθησαν, ἀλλὰ διεφυγαν τὴν κατὰδικίαν ἢ ἐκτίστησαν τὴν φυλακὴν καὶ ὁρμητεύσαν, ἀλλὰ πάλιν ὤρσαν τὸ ἔθνος, καὶ ἔκαμαν πολλὰ τεσσάρωτα ἀπὸ αὐτὰ.

Μὴ ζητοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀκούσμεν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς αὐτὰ ποῦ αἱ Γραφαὶ πολλὰ πᾶς σαφέστερα μὲς διδάσκουν κάθε ἡμέραν. Διότι ἐάν ἐγνώριζε τοῦτο ὁ Θεός, ὅτι δηλαδὴ νεκροὶ ὄπου ὁ ἀνίστανται θὰ ἀπελοῦσαν τοὺς ζωντανούς, δὲν θὰ παρέλειπε, οὔτε θὰ παρέβλεπε τῶσαν κέρδος αὐτὸς ποῦ κάνει τὰ πάντα διὰ τὸ συμφέρον μας. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ἐάν ἐπρόκειτο νὰ ἀνίστανται συνεχῶς νεκροὶ καὶ νὰ μὲς ἀναγγέλλουν ὅλα δὲ συμβαίνουν ἐκεῖ, καὶ αὐτὸ πάλιν μετ' ὅν καιρὸν θὰ καταφρονεῖτο. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ δὲ καὶ ὁ διάβολος θὰ εἰσέγαγεν μετ' ἐμᾶς ἐνκαλίαν καὶ πονηρὰς διδασκαλίας. Πολλὰς φορές δηλαδὴ διδάσκαλοι καὶ δειξὴ ἐδωλὰ, ἢ καὶ θὰ ἡτοίμαζε μερικὸς νὰ ὑποκριθῶν πᾶς ἀπέθαναν καὶ ἐπέφθον, καὶ θὰ τοὺς ἔδεικνε μετὰ ὡς ἀναστημένους ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ μετ' αὐτοὺς θὰ ἔκανε πιστεῖται δὲς ἡθέλεν Ἐ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπειθεμένων. Διότι, ἐάν πᾶρα, ποῦ δὲν συνέθη κατὰ τέτοιον, πολλὰς φορές ἐνεφανίσθησαν δεικνὰ μετ' ὅν μορφήν τῶν ἀποθανόντων καὶ ἐξήντησαν καὶ κατέστρεψαν πολλούς, πολλὸ περισσότερο ἐάν εἴκε συμβῇ αὐτὸ καὶ ἐκεῖν ἐπακροῦται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ νεκροὶ ἀνέστησαν πάλιν, ὁ σαταμὸς ἐκεῖνος διάβολος θὰ εἰλεκε καλὴδες δόλων καὶ θὰ ἔμερνε μεγάλῃν ἀπάτην εἰς τὴν ζωὴν.

Διὰ τοῦτο ἔλεγε τὰς θύρας ὁ Θεὸς καὶ δὲν ἀφίνει κα-

15. Τὴν ἀποκρίν ἐκείνην ὑπέρχεν ἡ κοινὴ τῆς καταστάσεως εἰς κάτεργα εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ἦτο μὲν ἀπὸ τῆς πλείον ἀειμονικῆς κοινῆς εἰς τὴν ἑπομένην εἶχαν καταδικασθῇ πολλοὶ μάρτυρες.

νένα ἀπὸ τοὺς νεκρούς νὰ ἐπιανέλθῃ καὶ νὰ εἴπῃ δὲς συμβαίνουν ἐκεῖ διὰ τὸ μὴ λάθῃ ἀπ' αὐτὸ ἀπορρομῇ.¹⁶ ὁ δὲ διάβολος καὶ εἰσαγγὴ ὅλας τὰς πονηρίας του. Διότι καὶ ὅταν ὑπῆρχαν προφῆται, αὐτὸς παρουσίασε ψευδοπροφῆτας, καὶ ὅταν ὑπῆρχον ἀπόστολοι παρουσίασε ψευδοαποστόλους, καὶ ὅταν ἐνεφανίσθη ὁ Χριστὸς, ψευδοχρίστους, καὶ ὅταν ἐκαρῶχθησαν αἱ ὁδοὶ διδασκαλίας, αὐτὸς ἐδίδαζε τὰς ἐσφαλμένους καὶ ὅσπερ τὰ ἰζάνια παντοῦ. "Ποτε ἂν συνέβαινε καὶ αὐτὸ, καὶ αὐτὸ θὰ ἐπεκρίψει νὰ ὑποκριθῇ μετὰ τὸ ἔργονα του, ὅτι μετὰ τὸ νὰ ἀναστῇ πραγματικῶς νεκροὺς, ἀλλὰ μετὰ μερικὰς μαγείας καὶ ὁμάτας θὰ ἐξαπατοῦσε τὰ μέλη τῶν ἀνθρώπων ποῦ θὰ ἔβλεπαν, ἢ θὰ προητοίμαζε καὶ μερικὸς, ὅπως εἶπα, νὰ ὑποκρίνεται πᾶς ἀπέθαναν καὶ θὰ ἔκανε τὰ πάντα ὡς καὶ καὶ θὰ ἐπέφερε σίγησιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλα αὐτὰ ὁ Θεὸς τὰ προέβλεψε, τοῦ ἀκρίστευσεν Ἐ αὐτὴν τὴν πονηρίαν καὶ, ἐπειδὴ ἐφρόντιζε δι' ἡμᾶς, δὲν ἐπέτρεπε νὰ ἔλθῃ ποτὲ κάποιος ἀπὸ ἐκεῖ καὶ νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τοὺς ζωντανούς διὰ τὰ ἐκεῖ, ἀλλὰ μὲς ἐδίδαζε νὰ θεωροῦμεν τὰς θείας Γραφὰς περισσότερο ἀξιόπιστους ἀπὸ ὅλα. Μὲς ἔδειξε δηλαδὴ πολλὰ σαφέστερα πράγματα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐπανεκέρειν εἰς τὸν Θεόν, ἔβωκε τὴν πλάνην, ἐπανεκέρειν τὴν ἀλήθειαν, ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπέτυχε μετὰ ἀλυσὶ καὶ μετὰ ἀσχημάντους ἀνθρώπους, καὶ μὲς ἔδωκεν ἀσχετὸς ἀποδείξεις τῆς προνοίας του δι' ὅλα. Μὴ νομίζομεν λοιπὸν ὅτι τὰ ζητήματά μας ἔχουν περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ νὰ πιστεύομεν ὅτι ὅσοιδήποτε θὰ ὑπάρξῃ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις δι' ὅλα δὲς πράττομεν ἐνθάδε.

Ὁ Αὐτὸς θεθαίκε εἶναι τῶσαν σαφὲς καὶ ἐκκαθάρον ἵσπε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ αἰρετικοὶ καὶ ὁ ὁποιοῦδήποτε ἄλλος ἄνθρωπος συμφωνοῦν ἀπολύτως ἐπ' αὐτῶν. Διότι ἂν καὶ δὲν πιστεύουν ὅλοι ὁρθῶς περὶ τῆς ἀναστάσεως, ὅμως ὅλοι συμφωνοῦν περὶ τῆς κρίσεως καὶ τῆς κολλάσεως καὶ διὰ τὰ ἐκεῖ δικαστήρια, ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ κάποια ἀνταπόδοσις δι' ὅσα συμβαίνουν ἐνθάδε. Διότι ἐάν δὲν συνέβαινε τοῦτο διὰ πᾶσιν λόγον ἐπὶ τῆς πᾶν οὐρανόν, ἔπρεπε κατὰ τὴν γῆν, ἡπλώσει τὴν θάλασσαν, ἔβωκε τὸν ἀέρα καὶ ἔδειξε τῶσαν πρῶτον, ἐάν δὲν ἡθέλε μὲχρι τέλος νὰ μὲς προστατεύσῃ.

4. Ὁ δὲν βλέπει πᾶσαι, ἐνῷ ἔχουν μετ' ἀρετὴν, ὑπέφεραν κίλια θάνατα καὶ θρῆνον χωρίς νὰ καρποῦν κανένα καλόν; Ἄλλοι πάλιν ἐνῷ ἐπέβλεψαν μεγάλῃν πονηρίαν καὶ ἤρπασαν τὰς περιουσίας τῶν ἄλλων, ἐγύσαν χίρας καὶ ὄφρα καὶ τοὺς καταδυσίσασαν, ἐργάζαν ὄφρα ἐκάρησαν πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν καὶ καλὴδες καλὰ, χωρίς νὰ πάθουν οὔτε τὸ παραμικρὸν κακόν;

Πότε λοιπόν θά λάβουν έκείνοι οἱ πρῶτοι τὰς ἀμοιβὰς διὰ τὴν ἀρετὴν πῶν, ἢ αὐτοὶ οἱ πονηροὶ θά ἐκτίσουν τὰς τιμωρίας διὰ τὴν πονηρίαν πῶν, ἔάν ἡ ζωὴ μας ἔτελειται μόνον εἰς τὸν παρόντα κόσμον; Ὅτι θεοβαίως ἔάν ὑπάρκῃ Θεὸς —ὅπως πράγματι ὑπάρκει— εἶναι, δίκαιος, ὁ ὁποιοῦνται τὸ παραδίδεται, ὅτι οὐ, ἔάν εἶναι δίκαιος, καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς πᾶσι θά ἀποδώσῃ, ὅτι τοὺς ἕλκει, καὶ διὰ τοῦτο συμφωνοῦν ὅλοι. Ἐάν δὲ πρόκειται νὰ ἀποδώσῃ καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς πᾶσι τοὺς ἕλκει, ὅδῳ ὅπως κανεὶς δὲν τὸ λαβεῖν αὐτό, οὔτε ὁ πονηρὸς τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν πονηρίαν του, οὔτε ὁ ἐνῆρετος τὸν μισθὸν διὰ τὴν ἀρετὴν του, εἶναι καταφανὲς ὅτι ὑπολείπεται κάποιος χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ θά λάβουν τὴν πρέπουσαν ἀνταπόδοσιν. 787 Α. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον ἐγκατέστησεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ψυχὴν μας τόσον ἀγρυπνῶν καὶ προσεκτικὸν κρητὴν; Τὴν συνειδήσιν ἔννοα. Διότι δὲν ὑπάρκει κανεὶς δικαστὴς τόσο ἀγρυπνῶν μεταδὺ τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἡ συνειδήσις μας. Διότι οἱ δικασταὶ ποὺ βλέπομεν, καὶ μὲ κρήματα δεσποροῦνται, καὶ μὲ τὰς κολακείας ἀποκοιμῶνται, καὶ ἀπὸ φόβου ὑποκρίνονται, καὶ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα ποὺ διαστρέφουν τὴν κρίσιν των, τὸ δικαστήριον ὅμως τῆς συνειδήσεως εἰς τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχει νὴ ὑποχωρεῖ. Ἀλλὰ εἴτε κρήματα δόσης εἴτε κολακείας εἴτε ἀπειλήσεως ἢ διττήκοι ἄλλο κάμει, αὐτὸ θά ἐκέρσῃ δικαίαν κρίσιν κατὰ τὴν λογισμὴν ποὺ ἡμάρτησαν. Καὶ Β αὐτοὺς ποὺ ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἴδιος καταδικάζει τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἂν ἀκόμη οὐδεὶς ἄλλος τὸν κατηγορεῖ. Καὶ οὐ μόνον μίαν φοράν, οὔτε δύο, ἀλλὰ πολλὰς φορές καὶ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τὸ κάνει αὐτὸ συνεχῶς. Καὶ ἂν ἀκόμη περὶ πολλὰς φορές δὲν λησμενεῖ τὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ ὅταν γίνεται ἡ ἁμαρτία καὶ πρὶν γίνῃ καὶ μετὰ ποὺ θά γίνῃ, εὐρίσκειται ὅπλα ὡσὺν σκληρὸς κριτὴς, ἰδιαίτερος ὅμως μετὰ ποὺ θά γίνῃ. Διότι ὅταν πράττουμεν τὴν ἁμαρτίαν, μεθυμένοι ἀπὸ τὴν ἡδονήν, δὲν τὴν αἰσθανόμεθα τόσο πολὺ. Ὅταν ὅμως γίνῃ ἡ ἁμαρτία καὶ τελευτήσῃ, τότε πόλυται, ἀφοῦ στήσῃ καὶ ἡ ἡδονή, ἀκολουθεῖ τὸ πικρὸν κέντημα τῆς μετανοίας, C ποὺ εἶναι τελείως ἀντίθετον μὲ τὴν περιπτώσιν τῶν γυναικῶν ποὺ εὐρίσκονται εἰς πᾶς πόνους τοῦ τοκετοῦ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν δηλαδὴ ἐκείνων τῶν γυναικῶν πρὸ τοῦ τοκετοῦ ὁ πόνος εἶναι μεγάλος καὶ ἀφόρητος καὶ ἀγριαὶ αἱ ὥδινες, ποὺ τὰς σκάζουν μὲ τοὺς πόνους μετὰ ὅμως τὴν γέννησιν ἔχουν ἄνεσιν. ἀφοῦ ὁ πόνος ἔφυγε μαζὶ μὲ τὸ βρέφος. Ἐδῶ ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ μέχρι τότε ποὺ γεννοῦμεν καὶ συλλαμβάνομεν τὰς ἐξακραιωμένας σκέψεις,

εὐφρανόμεθα καὶ χαίρομεθα. Μετὰ ὅμως ἀφοῦ γεννήσωμεν τὸ παιδί, δηλαδὴ τὴν ἁμαρτίαν, τότε βλέποντες τὴν ἁμαρτίαν τοῦ γεννηθέντος αἰσθανόμεθα ὁδόν καὶ σπυλαμένην καὶ κακίαν ἀπὸ τὰς ἐπιτακτικῶν γυναικῶν. Διὰ τοῦτο οὐκ πορκαλῶ νὰ μὴ δεχόμεθα, ἰδιαίτερος ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, ἁμαρτωλὸν ἐπιθυμίαν, ἀν ὅπως τύχῃ καὶ δεχθούμεν, νὰ πνίγωμεν ἐντὸς μας τὰ σπάρματα. D Ἄν ὅμως ἀμελήσωμεν περισσοτέρως, τότε πάλιν νὰ σκοπῶμεν τὴν ἁμαρτίαν ποὺ ἐβόησε καὶ εἰς τὴν πρῶτην μὲ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὰ δάκρυα, καὶ μὲ τὸ νὰ κατηγοροῦμεν ἑαυτοὺς.

Διότι διὰ τὴν ἁμαρτίαν δὲν ὑπάρκει τίποτε ποὺ ἀλέσθαι ὅσον ἡ κατηγορία καὶ ἡ κατάνοσις τῆς μὲ μετάνοιαν καὶ δάκρυα. Κατέκρινες τὴν ἁμαρτίαν σου; Ἐξομολόγησες τὸ φρόνισόν σου; Καὶ ποῖος τὰ λέγει αὐτά; Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ποὺ δοκιάζει. «Λέγε σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς» (Ψα. 46. 26). Εἰπέ μοι διατὶ ἐντρέπεται καὶ κακυνίζει, ὅταν λέγῃ: τὰ ἁμαρτήματά σου; Μήπως τὰ λέγεις εἰς ἀνθρώπων διὰ νὰ σὲ κοροϊδεύσῃ; Μήπως τὰ ὁμολογεῖς εἰς τὸν σὺνδουλὸν σου. Εἰς τὸ νὰ σὲ ἐκθέσῃ; Εἰς τὸν Κύριον, εἰς τὸν κηρυγμένο, εἰς τὸν φιλόανθρωπον, εἰς τὸν ἱατρὸν δείχνεις τὸ τραῦμα.

Μήπως, καὶ ἂν δὲν τὸ εἴπῃς σὺ, ἐκείνος δὲν τὸ γνωρίζει, ὁ ὁποῖος τὸ ἔχει καὶ πρὶν γίνῃ. Διατὶ λοιπὸν δὲν τὸ λέγεις; Μήπως ἔάν σὺ κατακρίνῃς τὸ ἁμάρτημα γίνεται θαυμάσιον: Ἀπολαύς γίνεται ἡμετέρευν καὶ ἑλαφρότερον. Καὶ διὰ τοῦτο θέλει νὰ τὸ εἴπῃς, οὐκ διὰ νὰ σὲ τιμωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ συγκληρῇ διὰ διὰ νὰ μῶθῃ τὴν ἁμαρτίαν —διὰτὶ νὰ τὴν μῶθῃ ἀφοῦ τὴν ἔχεις—. ἀλλὰ διὰ νὰ 788 Α. μῶθῃς σὺ πόσον ἀπειλὴν σὺ κορῇ. Θέλει δὲ νὰ μῶθῃ ἐστὶν τὸ μέγεθος τῆς χάριτος διὰ νὰ εὐκαιρίσῃς συνεχῶς, διὰ νὰ εἶσαι ποὺ ἀπρόθυμος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ προθυμότερος πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἄν δὲν εἴπῃς τὸ μέγεθος τῆς ἀπειλῆς, δὲν ἀναγνωρίζεις πόσον ὑπερβολικὴ εἶναι ἡ χάρις. Δὲν σὲ ὑπερκεῖται, λέγει, νὰ εἴπῃς εἰς τὴν μέσσην τοῦ θεάτρου καὶ νὰ σταθῇς μεταδὺ πολλῶν μορτῶν. Εἰς ἔμμενα ἰδιαίτερος εἰπέ μόνον τὸ ἁμάρτημα, διὰ νὰ σοῦ θεραπεύσῃ τὴν πληγὴν καὶ νὰ σὲ ἀπολλάξῃ ἀπὸ τὸν πόνον. Διὰ τοῦτο μὲ σπογγὴν μεγαλυτέραν καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα ἐποίησέν σου ἐντὸς ἡμῶν τὴν συνειδήσιν. Διότι ὁ πατὴρ μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς καὶ Β δέκα φορές, ἀφοῦ ἐπιστήσῃ τὸ παιδί, ὅταν ἴδῃ ὅτι παραμένει ἀδιδόρθωτον, τότε τὸ ἀποκληρώνει καὶ τὸ δάκνει ἀπὸ τὸ στήθος, καὶ τὸ ἐκχωρίζει ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν. Ἡ συνειδήσις ὅμως δὲν κάνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ἔάν μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ κηλίδας φορές τὸ εἴπῃ καὶ σὺ παρακούσῃς, πόλιν θά τὸ εἴπῃ, καὶ δὲν σιματῇ μέχρι τὴν τελευταίαν ἀναπνοήν. Καὶ εἰς τὸ σπῆν καὶ εἰς τὴν γενομένην, καὶ εἰς τὸ τρα-

πύλι, και εις την άγεράν, και εις τους δρόμους, πολλὰς φορές δὲ και εις αὐτὰ τὰ όνειρα, φέρνει ἐμπαρὸς μας τὰς ἐκείνας τῶν ἁμαρτιῶν μας.

5. Καὶ πρόσθε τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ! Δὲν ἔκανε οὐδὲ κοπον τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως (διότι δὲν θὰ ἔμπορούσαμεν νὰ ὑποφέρωμεν τὸ βάρος ἐὰν μὴς ἐκατηγόρουσε συνεχῶς), οὔτε ὅμως καὶ ἴσον ἐλαφρόν, ὥστε νὰ σταματῇ μὲ τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν συμβουλὴν. Διότι ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ μὴς ἐνοχλῇ κάθε ἡμέραν καὶ ὅραν θὰ ἐπινώμεθα ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν. Ἐὰν πάλιν μίαν ἢ δύο φορές μὴς ὑπενθάρμει καὶ μετὰ ὁσταματοῦσε τὴν ἐπιπληξίν, δὲν θὰ ἔκαμεν μεγάλην ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο ἔκαμε παντοτινὸν αὐτὸν τὸν ἔλεγχον ὅχι ὅμως συνεχῇ. Παντοπῶν μὲν διὰ νὰ μὴ πέφτωμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ νὰ ἀγρυπνοῦμεν ἀπὸ τὴν διαρκῇ μέχρι θανάτου ὑπόμνησιν. Δὲν τὸν ἔκαμε πάλιν συνεχῇ οὔτε διαδοχικὸν διὰ νὰ μὴ ἀπαγορευθῆμεθα, ἀλλὰ νὰ ἔκαμεν καὶ κάποιαν ἀνάπαυσιν καὶ παρηγορίαν, ὥστε νὰ ἀναπνεύμεν. Ὡς διότι ὅπως τὸ νὰ μὴ στενοχωροῦμεθα καθόλου διὰ τὰ ἁμαρτήματα εἶναι ἀλέθριον καὶ φέρει εἰς ἡμᾶς τὴν χειρότεραν ἀναισθησίαν, ἔτσι καὶ τὸ νὰ ὑποφέρωμεν συνεχῶς καὶ ὑπερμέτρως εἶναι θλαθερόν.

Διότι ἡ ὑπερβολικὴ στενοχωρία, ποὺ πολλὰς φορές ὁδηγεῖ τὸν ἀνθρώπον ἔξω ἀπὸ τὰ λογικά του, εἶναι ἱκανὴ νὰ καταπνίξῃ τὴν ψυχὴν καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ ἀκρηστον διὰ κάθε κολόν. Διὰ τοῦτο ἔκαμεν ἔτσι ὥστε ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως νὰ μὴς ἐπιτίθεται κατὰ διαλείμματα, διότι εἶναι πολὺ ἀνώμαλος καὶ συνήθως τρυπᾷ τὸν ἁμαρτωλὸν χειρότερον ἀπὸ κάθε ἀγκῶν. Διότι ὅχι μόνον ὅταν ἁμαρτάνωμεν οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ καὶ ὅταν Ἐ οἱ ἄλλοι κάνουν τὰς ἰδίας μὲ ἡμᾶς ἁμαρτίας, ἡσυχάζονται ἀγρίως καὶ μὴς κατηγορεῖ μὲ μεγάλην σκληρότητα. Διότι καὶ ὁ πόρνος καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ κλέπτης, ὅχι μόνον ὅταν κατηγορηθῇ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκούῃ ἄλλους νὰ κατηγοροῦνται ὅτι διέπραξαν ὅμοια ἁμαρτήματα, νομίζει ὅτι ὁ ἴδιος μισογίνεται, διότι ἐνθυμεῖται τὰς ἰδικὰς του ἁμαρτίας, ὅταν οἱ ἄλλοι ἐλέγχωνται. Καὶ ἄλλος δοθαίς εἶναι ὁ κατηγορούμενος, πληγνύεται ὅμως καὶ αὐτὸς ποὺ δὲν κατηγορεῖται ὅταν ἐπὶ διαπύζει τὰ ἴδια μὲ εκείνον. Ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὰς καλὰς πράξεις, ἐνῷ ἄλλοι στεφανώνονται καὶ ἐπαινοῦνται, αὐτὰ ποὺ ἐπέτυχαν τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνους κοίρονται καὶ ἀνύσσονται, ὡς ἂν νὰ ἐπαινοῦνται αὐτοὶ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνους. ⁷⁸ Α Τὸ ἀθλιώτερον θὰ ἡμπορούσε λοιπὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ αὐτῶν ποὺ ἔχει ἁμαρτήσαι ὅταν, ἐνῷ κατηγοροῦνται ἄλλοι, αὐτὸς ἀφανίζεται. Τὶ δὲ εὐτυχέστερος ἀπὸ τὸν ἐνάντιον, ποὺ ἐνῷ ἄλλοι ἐπαινοῦν-

ται, αὐτὸς κοίρεται καὶ ἐνθουσιάζεται, ἐπειδὴ μὲ τοὺς ἐπαινοὺς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθυμεῖται τὰς ἰδικὰς του καλὰς πράξεις. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἔργα τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, αὐτὰ εἶναι οἱ ἀποδείξεις τῆς μεγίστης προνοίας του. Ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως εἶναι ὡσὺν κάποια ἱερὰ ἀγκυρά, ἡ ὁποία δὲν μὴς ὀφείλει νὰ πνιγνῶμεν τελείως εἰς τὸν θυθὸν τῆς ἁμαρτίας. Διότι ἔξωτι ὅχι μόνον τότε ποὺ διαπράττουμεν τὰ ἁμαρτήματα ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀπὸ πάρεδον πολλῶν ἐπὶν νὰ μὴς ὑπενθυμῇ πολλὰς φορές ὁ παλαιὸς ὁμορτίος. Καὶ διὰ τοῦτο θὰ σοῦ φέρω ἀπόδειξιν καὶ ἀπὸ τὰς ἰδίας τὰς Γραφάς.

Ἐπλήθυνον κάποτε τὸν Ἰακώβ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου νὰ ἔχουν τίποτε νὰ τὸν κατηγορήσουν, ἀλλὰ μόνον διότι ἔθελεν όνειρα, ποὺ προσέλεγον τὴν μελλουμένην του δόξαν. Διότι, λέγει, εἶδον τὰ πράγματα ὡς ἂν προσκυνήσαντα τὸ ἑμὸν δράγμα (Γεν. 37, 7). Καὶ ὅμως δι' αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὸν προσπαθῇσιν διότι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ στέφανος ὅλης τῆς οἰκουγενείας καὶ δοῦν δι' ὅλον τὸ γένος. Ἀλλὰ τέτοια εἶναι ἡ ζηλοφθονία. Ὁ Ζηλοφθόνος κατατολερεῖ τὸ ἴδιόν του καλὰ καὶ θὰ πρῶτος περισσύτερον νὰ ὑποφέρῃ κίλια βάσανα ὁ ἴδιος παρὰ νὰ ἴδῃ τὸν πλησίον του νὰ προσεύχῃ, ὁκῶμῃ καὶ ἂν πρόκειται ἡ τιμὴ C νὰ μεταθῇ εἰς αὐτόν. Τὶ θλιώτερον ἡμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἐπ' αὐτό; Πρῶτος τὸ ὅποιον ἔπαθεν καὶ ἐκεῖνος, καὶ ὅταν τὸν εἶδον νὰ ἔρκεται ἀπὸ μακριὰ καὶ νὰ τοὺς φέρῃ φαγητόν, ἔλεγαν μετὰ τῶν «ἀεῖτε, ἀποκτείνουμε αὐτόν, καὶ ἴδωμεν τί ἔσται τὴ ἐνύπνια αὐτοῦ» (Γεν. 37, 20). Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἐσεβάσθη τὸν ἀδελφόν, καὶ δὲν ἀνεγνώρισε τὴν συγγένειαν, ἔπρεπε ὅμως νὰ ἐντραπῇ τὸ γεῦμα, καὶ τὸν τρόπον ποὺ αὐτὸν ὑπερετόυσε, διότι ἤθελε διὰ νὰ σοῦ φέρῃ τροφήν. Ἀλλὰ πρόσθε πῶς καὶ κυρίως νὰ τὸ θέλουν προσφθεῖσιν. Λέγουσιν «δεῦτε ἀποκτείνουμε αὐτόν, καὶ ἴδωμεν τί ἔσται αὐτοῦ τὰ ἐνύπνια». Διότι ἐὰν δὲν ἐλάμβανον αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν καὶ δὲν ἐξοράνον αὐτόν πᾶν ὅλον καὶ δὲν ἐπραγματοποιούσαν αὐτὴν τὴν ἀνιδιάντροπον ἀπόφασιν Ὡ δὲν θὰ ἐγνώριζον τὴν δύνανσιν ἐκείνων τῶν ὁραμάτων. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρῶτον νὰ ἀνεβῇ εἰς τὸν ὄρον τῆς Αἰγύπτου κυρίως νὰ πάθῃ κανένα κακὸν μὲ τὸ νὰ τύχῃ τῆς ἰδίας λαμπρότητος μὲτ' ὅσων προσκοιμήτων καὶ ἐρησιῶν. Διότι ἐὰν δὲν ἀπεφύσκον τὸ κακὸν δὲν θὰ τὸν ἐπάλουν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ ἂν δὲν τὸν ἐπάλουν εἰς τὴν Αἴγυπτον, δὲν θὰ τὸν ἐρωτεύετο ἡ ἀρσάνισσα, δὲν θὰ ἐροῦντο εἰς τὴν φυλακὴν, δὲν θὰ ἐρμήνευε τὰ όνειρα, δὲν θὰ ἐπειτόγχανε τὴν βασιλείαν. Καὶ ἂν δὲν ἐπειτόγχανε τὴν βασιλείαν ἐκείνην, δὲν θὰ ἤρξαντο οἱ ἀδελφοὶ τοῦ διὰ νὰ αγοράσουν σιτῆρι καὶ δὲν θὰ τὸν ἐπροσκυνούσαν. Ὡςτε ἐπειδὴ θὰ τὸν ἐσκότιον διὰ τοῦτο

ἐκατόλμβαν τὰ θυειρά του. Τί λοιπόν; Ε Αὐτοὶ ἔγιναν αἵτιοι διὰ τὰ μελλομενὰ ἀγαθὰ του καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα ἐκείνην. "Οχι καθόλου, ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἑλπίαν καὶ τὴν δουλείαν καὶ εἰς τὰ χειρότερα βασίνα. ὁ πάνσοφος ὁμοῦ θεὸς ἐκρησμοποίησε τὴν πονηρίαν τῶν κακοποιῶν διὰ τὴν προκοπὴν τοῦ πωλεθέντος καὶ κακοποιηθέντος.

β. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι ὅλα ἔγιναν ἀπὸ συμπτώσεων ἢ τυχαίων μεταβολῶν, ὁ θεὸς μὲ τὰ τελείως ἀντίθετα, μὲ αὐτὰ ποῦ ἐμποδίζουν, ⁷⁶⁰ α ἐπιτυχάνει ὅσα ἐμποδίζονται, καὶ χρησιμοποιοῖ ὡς ὄργανα διὰ τὴν πρόθεσιν τοὺς ἀντιπάλους. Καὶ ὅλον τοῦτο διὰ νὰ μᾶθῃς ὅτι αὐτὰ ποῦ ἔχει ἀποφασίσῃ ὁ θεός, δὲν θὰ ἡμιπρόσθῃ κανεὶς νὰ τὰ ἀνατρέψῃ οὔτε νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ κέρρι του τὸ δυνατόν. "Όταν λοιπὸν κάποιος σκέπτεται τὸ κακὸν σου, μὴ δειλιάς, οὔτε νὰ στενοχωρῇσαι, ἀλλὰ νὰ γνωρίζῃς ὅτι ἡ κακία του ὁδηγεῖ εἰς καλὸν ἀποτέλεσμα, μόνον ὁμοῦ ἐάν νὰνμετασπίξῃς μὲ ὑπομονὴν τὰ γεγονότα.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ὁδὸ ὁ φθόνος ἐγέννησε τὴν βασιλείαν, ἡ ἡλεῖα προεκάλεσε τὸ διᾶδῃμα καὶ ἔφερε θρόνον, καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐσκέφθησαν τὸ κακὸν τοῦ, οἱ ἴδιοι τὸν ἐσπρωξαν πρὸς τὸ ἄθος ἐκείνης τῆς ἐξουσίας. Καὶ αὐτοὶ μὲν, διὰ τὸν ὅποιον ἐσκέφθησαν κακὸν, ἔγινε βασιλεὺς, ἐκεῖνοι δὲ ἔγιναν δούλοι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐπροσκυνεῖτο αὐτοὶ ὁμοῦ ἐπροσκυνούσαν. "Όταν β λοιπὸν οὐδ' ἴσκειν συναχθῇ κακὰ καὶ τὸ ἔγα κατὰ τὴν τοῦ ἄλλου, νὰ μὴ ἀνησυχῇς οὔτε νὰ στενοχωρῇσαι, ἀλλὰ περιμένε τὸ ἀποτέλεσμα, διότι ἀπωδύνηται θὰ ἔξωθῃς τὴν κέρρι τῆς μεγαλοδωρεᾶς τοῦ θεοῦ, μόνον ὅμοῦ ἐάν ὑποφέρῃς μὲ εὐχαρίστησιν τὰ ἐνδιάρμενα κτυπήματα. Ἀφοῦ καὶ ἐκεῖνος, ὅταν μετὰ ἀπὸ ἐκείνα τὰ ὄνειρα ἐκινδύνευσε μὲχρι θανάτου καὶ ἐπωλήθη ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του καὶ ἐσκαφαντήθη ἀπὸ τὴν ἀρχόντισσαν, καὶ ἐφυλακίσθη πάλιν, δὲν εἶπεν εἰς τὸν ἐαυτὸν του, τί εἶναι πάλιν οὗτο; Ἀκατηλά ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα, ἔλασα τὴν πατρίδα, ἔλασα τὴν ἐλευθερίαν. Φοβούμενος τὸν θεὸν δὲν ἤλθω πρὸς τὴν ἀρχόντισσαν, C ἡ εἰ ποῖα μὲ ἐπροκαλοῦσε διὰ μοικεῖαν. Πικροῦμαι διὰ τὴν σφαρσάνην καὶ τὴν ἀρετήν. Οὐδέλλως ἀντέδρασαν, αὐτὸ τὸ κέρρι ἐπλάκων, ἀλλ' ἄφησε νὰ παραδοθῇ εἰς διαρκὴ φυλάκισιν καὶ ἀδικήτους συμφορὰς. Διότι μετὰ τὸν λάκων ἤλθεν ἡ δουλεία, μετὰ τὴν δουλείαν ἡ προδοσία, μετὰ τὴν προδοσίαν ἡ σκωφαντία, μετὰ τὴν σκωφαντίαν ἡ φυλακή. Τίποτε ὁμοῦ ἀπ' αὐτὰ δὲν τὸν ἀνησυχούσεν, ἀλλ' ἐξακολουθοῦσε νὰ στηρίζεται εἰς τὴν ἐλπίδα, ἐπειδὴ ἐγνωρίζεν ὅτι οὐδέποτε θὰ μετασθῇ ὅσα εἶπεν ὁ θεός.

Ἡμιπρόσθῃ λοιπὸν ὁ θεός νὰ βασιλευσθῇ αὐτὸ τὴν ἰδέ-

αν ἡμέραν, ἀλλὰ διὰ νὰ δεῖξῃ καὶ τὴν δυνάμιν του, καὶ τὴν πᾶσιν τῶν δούλων του, ἀρκῇ νὰ περάσῃ πολλὸς καιρὸς, D καὶ νὰ μεσολαβήσουν πολλὰ ἡμέδια, διὰ νὰ πληροφορηθῇ καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκτελερῶναι τὰς ὁποσέσας τότε, ὅταν φθάσῃ εἰς ἀπελπίσιν, καὶ ἰσθῇ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν πίστιν τῶν δούλων, οἱ ὁποῖοι δὲν κάνουν τὴν καλὴν ἐλπίδα μὲ τίποτε ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν ἐν τῇ μεταξῇ. Αλλ' ὅμοῦς ἔλεγα, ἐπανήλθαν αὐτοὶ ἐξ αἰτίας τῆς πίστεως, ἡ ὁποία ὥσαν κάποιος στρατιώτης τοὺς ἐσπρωκε καὶ τοὺς ὡδηγοῦσεν ἔμπροσ ἐπὶ τὸν ἄρχοντα Ἰωσήφ, καὶ ἔβλεπον νὰ ἀγοράσουν σιτάρι. Αὐτὸς δὲ τὶ τοὺς εἶπε: «Κατασκοποῦ ὅστε» (Γεν. 42, 9). Αὐτοὶ δὲ ἐσυλλογίσθησαν ἡ εἶναι πάλιν τοῦτο: "Ἠλθόμεν νὰ ἀγοράσωμεν τρόφιμα E καὶ κινδυνεύει ἡ ζωὴ μας; Φουκά, ἀφοῦ καὶ ἐκεῖνος μᾶς ἔφερε τροφήν καὶ ὁμοῦ ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ του. Αὐτοὺς ὁμοῦ τὸ ἐπᾶσε πραγματικά, ἐστὶς ὁμοῦ τὸ παθαίνετε ὑποκριτικά, διότι δὲν ἦσαν ἐκθρὸς, ἀλλὰ παρέστησε τὸν ἐκθρὸν, διὰ νὰ μᾶθῃ μὲ ἀκριβείαν τὰ περὶ τῆς ἀπογενείας του. Ἐπειδὴ δηλαδὴ συμπεριφέρθησαν εἰς αὐτὸν μὲ πονηρίαν καὶ ἀκαρτίαν, καὶ ὅν εἶπε πρὸς τοὺς τὸν Βενιαμίν, ἐποδίσθη διὰ τὸ παιδί, μήπως καὶ ἐκεῖνος ἐπᾶσε τὰ παρόμοια μὲ αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἐντολήν νὰ δεθῇ ἕνα ἀπ' αὐτοὺς καὶ ⁷⁶¹ A νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ. Ἐπειὰ νὰ πᾶρουν τὸ σιτάρι καὶ νὰ φύγουν ἔβλε, ἀφοῦ τοὺς ἡμεῖς ληστε μὲ θάνατον ἐάν δὲν ἐπέστρεφαν καὶ ἔφεραν τὸν ἀδελφὸν τοῦ:

"Όταν λοιπὸν ἔγιναν αὐτὰ καὶ εἶπεν, ἀρῆσατε κάποιον ἐξᾶ καὶ φέρετε τὸν ἀδελφὸν σας, ἀλλὰ καὶ θὰ πεθάνετε, ἡ ἔλεγον ἐκεῖνοι μεταξὺ τῶν: Βεβαίως, εἰπεὶς ἀρρωτιαὶ δι' ὅσα ἐπράξαμεν εἰς τὸν ἀδελφὸν μας, ὅταν οὗτος μᾶς ἐπαροκαλοῦσε θερμῶς. Εἶδες μετὰ ἀπὸ πόσον καιρὸν ἐνεθυμήθησαν ἐκείνην τὴν ἀμαρτίαν; Καὶ εἰς τὸν ποτέρα τῶν θεβλαῖς ἔλεγον: «Θηρίον πονηρὸν κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ» (Γεν. 37, 35). Ἐδῶ ὁμοῦ ποῦ ἴτο παρὶν ὁ Ἰωσήφ καὶ ἤκουε, παρεδέχοντο τὴν ἀμαρτίαν. Τὶ ποῦ παραδοῦν ἀπὸ αὐτοῦ θὰ ἡμιπρόσθῃ νὰ γίνῃ; B Ἐδῶ γίνεται δικαστήριον χωρὶς ἀνάγκην, καὶ ἀπολογία χωρὶς κατηγορίαν, καὶ ἀπάδειξις χωρὶς μάρτυρας, διότι οἱ ἴδιοι ποῦ προέβησαν εἰς τὴν πρᾶξιν κατηγοροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των, καὶ αὐτὸ ποῦ ἐπράξαν κρυφῶς, νῦν τὸ διαλαλοῦν. Ποῖος τοὺς ἐπεισεν ἡ τοὺς ἐξηγάσασκε νὰ φανερώσων αὐτὰ ποῦ διέπραξαν πρὶν τόσον καιρὸν; Δὲν εἶναι καταφανές ὅτι ἡ συνείδησις, ὁ ἀλλάκτης αὐτὸς δικαστής, τοὺς συνελκόντις τὴν σκέψιν καὶ τοὺς ἐτάραξε τὴν ψυχὴν:

Καὶ ἐκεῖνος ποῦ εἶχε φανερωθῇ ἄλλοτε ἐκώθητο τώρα

καὶ τοὺς ἐδύκαζε σωτηρίας, καὶ ἐνθ' ἑνὶ εἰκε ληφθῆ κοινὰ ἀπόφασις κατ' αὐτῶν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διετίθησαν τὴν καταδικαστικὴν δι' αὐτοὺς κρίσιν. C Καὶ ἐνθ' αὐτοὶ ἔλεγαν αὐτὰ, κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ἀπελογεῖτο καὶ ἔλεγε· «Ὅσα ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, οὕτω λέγων μὴ ἀδίκησθε τὸ παιδίον, μηδὲ ποιήσητε αὐτὸν μηδὲν κακόν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ἐστὶν καὶ ἰδοὺ νῦν τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκχέεται ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν.» (Γεν. 42, 22). «Ἄν καὶ αὐτὸς ποῦ ἔλεγε τὰ ἀνατέρως δὲν ἀνέφερε τίποτε περὶ τοῦ φόβου καὶ τῆς σφαγῆς ἐκείνης, ὁ Ἰωάννης ἐκώλυτο καὶ δὲν ἐλητοῦσε κατὰ τέτοιο, ἀλλὰ ἐπέμενε νὰ ζητῇ τὸν ἄλλον ἀδελφὸν του. Ἡ συνείδησίς των ὅμως εὐρεν εὐκαιρίαν νὰ ἐπαναστατήσῃ καὶ νὰ κυριεύσῃ τὴν σκέψιν των, καὶ τοὺς ὑπέκρινε καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ κανεὶς νὰ ἀπελογήσων ὅσα διεπίραξαν. Αὐτὰ παθαίνουμεν καὶ ἡμεῖς πολλὰς φορές, D ὅπου παρέλθουν αἱ ἀμαρτίαι. Ὅταν δηλαδὴ δοκιμαζώμεθα ἀπὸ τὰ θάνατα καὶ τὰς περιστάσεις τότε ἐνθυμούμεθα τὰ προηγούμενα ἀμαρτήματα.

7. Ἀφοῦ λοιπὸν γνωρίζομεν ὅλα αὐτὰ, διὰν διαπράξωμεν κάποιο κακόν, μὴ περιμένωμεν συμφορὰς καὶ περιστάσεις, οὔτε κινδύνους καὶ δευὰ, ἀλλὰ κάθε ὥραν καὶ ἡμέραν νὰ ἀνασπώμεν μόνον μας τὸ δικαστήριον αὐτό, καὶ νὰ διατυπώωμεν ἐναντίον μας τὰς κρίσεις, καὶ νὰ προσπαθώμεν νὰ ἀπολογηθώμεν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ὅς μὴ ἀμφισβάζωμεν διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν κρίσιν, οὔτε νὰ ἀνεκώμεθα νὰ ὁμιλοῦν ἄλλοι ἔτσι, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀποστομώνωμεν μετὰ κάθε τρόπον. Διότι δὲν θὰ ἐγκαθιστοῦσιν ὁ Θεὸς ἐδῶ ἐντὸς μας τέτοιο δικαστήριον, ἐάν δὲν ἐπρόκειτο νὰ δίκασωμεν τότε λόγον δι' ὅσα κακὰ ἐπρόδεξμεν. E Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις τῆς φιλοφρονείας του. Ἐπεὶ δὲ δηλαδὴ τότε πρόκειται νὰ μᾶς ζητήσῃ λόγον διὰ τὰ ἀμαρτήματά μας, ἐγκατέστησεν αὐτὸν τὸν δικαῖον κριτὴν, διὰ νὰ μᾶς δικάσῃ ἐδῶ διὰ τὰ ἀμαρτήματα, καὶ νὰ μᾶς κἀνὴ φρονιμωτέρους, ὥστε νὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ἐκεῖ κρίσιν. Τοῦτο λοιπὸν λέγει καὶ ὁ Παῦλος· «εἰ γὰρ ἐαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα ὑπὸ τοῦ Κυρίου» (Α' Κορ. 11, 31).

Διὰ νὰ μὴ τιμωρούμεθα λοιπὸν τότε καὶ μᾶς ζητοῦν εὐθύναν, ὅς στραφῇ ὁ καθένας εἰς τὴν συνείδησιν του, καὶ ἀφοῦ ἐκτυλῇ τὴν ζωὴν του, καὶ ἀνασκόπησῃ μετὰ προσοκλήν ὅλα τὰ ἀμαρτήματά του, ὅς τὰ καταλογίσῃ εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ὅποια τὰ διεπίραξε, 782 A ὅς ἐμωρῇ τοὺς λογισμοὺς, ὅς θλιβῇ, ὅς στενοχωρήσῃ τὴν σκέψιν του, ὅς καταδικάσῃ τὸν

18. Ἦτο ὁ πρῶτος νόμος καὶ ἡ πρώτη, ὁ Πρωτόν. ὁ ὁποῖος δὲν ἐπέτρεπε εἰς τοὺς ἀδελφούς του νὰ φονεύσων τὸν ἑαυτῶν.

ἐαυτοῦ του μετὰ τὴν εὐλακρινὴν ὁμολογίαν τῶν ἀμαρτημάτων, μετὰ τὴν εὐλακρινὴν μετάνοιαν, μετὰ δάκρυα, μετὰ ἐξομολόγησιν, μετὰ νηστείαν καὶ ἐλεηροσύνην, μετὰ ἐγκράτειαν καὶ ἀγάπην, διὰ νὰ ἡμιπρέσωμεν μετὰ κάθε τρόπον νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ μετὰ μεγάλην παρηγορίαν, ὅπου ἀφήσωμεν ἐδῶ τὰ ἀμαρτήματά μας. Τὴν παρηγορίαν αὐτὴν εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφρονεσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον μαζί με τὸν πατέρα καὶ συγχρόνως τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀνάκησῃ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΡΙ ΔΕ ΤΩΝ ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΩΝ
ΟΥ ΘΕΛΩ ΥΜΑΣ ΛΙΠΝΕΙΝ, ΔΕΔΙΔΟΤΕ, ΙΝΑ ΜΗ ΛΥΠΗΣΘΕ· ΚΑΙ ΕΙΣ
ΤΩΝ ΙΩΒ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΒΡΑΑΜ.

1. Τέσσαρας ἡμέρας ἀφιερῶσαμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς παραβολῆς τοῦ Δαζάρου διὰ τὸ ἐξαντλήσαμεν τὸν θησαυρὸν ποῦ εὐρήκαμεν εἰς τὸ πληγωμένον σῶμα. Θησαυρὸν ὁ ἀπίστος δὲν περιεῖχε χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν καὶ πολυτελεῖς λίθους, ἀλλὰ φιλοσοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ ὑπομονὴν καὶ πολλὴν καρτερίαν. Ὁ Δάσις ὅπως συμβαίνει μετὰ τοὺς αἰσθητοὺς αὐτοὺς θησαυροὺς ποῦ ἡ ἐμπόρευσις τῆς γῆς εἶναι πολὺ ἀνώμαλη καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀγκάθων καὶ τριβόλους καὶ γενναῶς κόμα πῶς σκληρόν, ἂν ὅμως σκόπη κανεὶς θαυτότερα ὑπάρτει πολὺς πλούτος, εἴτι συνέβαινε καὶ μετὰ τὸν Δαζάρου. Ἀπὸ πᾶν πλῆγαι καὶ ἀπὸ κῆτι ὑπερέντατος πλούτου παραλελυμένων τὸ σῶμα, ἀλλὰ γενναῖα καὶ ἀγρυπνὸς ἡ ψυχὴ καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ἴδῃ κανεὶς νὰ ἐκκληρώνεται δὲ τὸ ἀποσταλμὸν ἐκεῖνος «Ὅσον ὁ ἔγω ἄνθρωπος διαφθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἐντὸς ἀνακαινούται» (Β' Κορ. 4, 16).

Καὶ ἡμποροῦσα θέσθαι καὶ σήμερον νὰ ἀσκολιθῇ μετὰ τὴν ἰδίαν παραβολὴν καὶ νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ τῶν αἰρετικῶν ποῦ ἀμφισβητοῦν τὴν Παλαιὰν Διεύθυνσιν ⁷⁴² Α καὶ κατηγοροῦν τοὺς πατριάρχας καὶ ἔκουν ἀκονίσει τὴν γλῶσσαν τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ κατοσιπῇ διὰ οὗς βαρύνει ὁ λόγος ἀπὸ τὸν κόπον ἀφοῦ φυλάξιμεν τοὺς ὀνῶνας αὐτοὺς δι' εὐθεπότερον χρόνον, διηρώς, δις στρέψωμεν τὴν ὁμιλίαν πρὸς ἄλλο θέμα. Διότι καὶ τὸ τραπέζι διὰν ἔχη τὰ ἴδια φαγητὰ διαρκῶς, προκαλεῖ κορεσμόν, ὅταν ὅμως ἔσχη ποικιλίαν, ἀνοίγει τὴν ἀρετὴν. Διὰ τὸ ἐπιτελεσθῆ λοιπὸν τὸ ἔω καὶ διὰ τὴν ἀκρόασιν δις ἐκτελέσωμεν σήμερον, ἔπειτα ἀπὸ πολλὸν καιρὸν, εἰς τὸν μακάριον Παῦλον. Διότι μᾶς δίδει καλὴν ἀφορμὴν σήμερον τὸ ἀποσταλμὸν ἀνάγκασμα, καὶ ὅσα θὰ λεχθῶν θὰ εἶναι σύμφωνα πρὸς ὅσα ἐλέασθαι εἰς τὰς προηγουμένας ὁμιλίαις. Ἐκαστοτε Β λοιπὸν σήμερον τὸν Παῦλον νὰ βοᾷ καὶ νὰ λέγῃ, «Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμῖς ἄγνοεῖν, ἵνα

μη λυτῆσθε, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα» (Α' Θεο. 4, 13). Εκείνη ἡ παραβολὴ δηλαδὴ τοῦ λαζάρου εἶναι ἡ εὐαγγελικὴ κορυφὴ, αὐτὸς τώρα ὁ φθόγγος εἶναι ἀποστολικὸς ἀλλὰ ἡ ἀρμονία εἶναι μία. Πράγματι εἰς ἐκείνην τὴν παραβολὴν ἐφύλασσεμεν πολλὰ διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ διὰ τὰ ἐκεῖ δικαστήρια, καὶ τώρα μᾶς ὁδηγεῖ πάλιν ὁ λόγος εἰς τὸ ἴδιον θέμα.

Γίστε ἂν καὶ ἔρευνοῦμεν ἀποστολικὸν καρπὸν, θυμαὶ τὸν ἴδιον θησαυρὸν θὰ εὗρωμεν καὶ ἐδῶ. Διότι καὶ τότε οἱ λόγοι μου ἀπεβλάσκον νὰ διδάσκουν τοὺς ἀκροατὰς νὰ μὴ θεωροῦν ὡσὺν κἀν σπουδαῖον τὰ λαμπρὰ πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς. Ὁ ἀλλὰ νὰ προκαλοῦν μὲ ἐλπίδας εἰς τὸ μέλλον καὶ νὰ σκέπτονται κάθε ἡμέραν τὰς ἐκεῖ ἀποφύσεις καὶ τὸ φοβερὸν δικαστήριον καὶ τὸν ἀλάνθαστον δικαστὴν. Τὰ ἴδια μᾶς συμβουλεύει καὶ ὁ Παῦλος σήμερον μὲ ὅσα ἀνεγνώσθησαν. Ἀλλὰ προσέχετε «Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ἵνα μὴ λυτῆσθε, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ὀνέστη, οὕτως καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἔξει σὺν αὐτῷ» (Α' Θεο. 4, 13-14).

Αὐτὸ ἄρχει, πρῶτα νὰ ἐξετάσωμεν, διὰτί τάχα ἔσαν μὲν ὁμιλίαι περὶ τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζει θάνατον τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ἔσαν δὲ ὁ ὁμιλίαι διὰ τὸ τέλος, τὸ ἰδικὸν μας ὀνομάζει τοῦτο κοιμηθῆναι καὶ ἔχει θάνατον. Δὲν εἶπε δηλαδὴ περὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων, ἀλλὰ περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων. Καὶ παρακάτω «Οὕτως ὁ Θεὸς καὶ τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἔξει σὺν αὐτῷ» καὶ ὅσα ἐπὶ τοῦ ἀποθανόντος. Καὶ πάλιν «Ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπούμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας» (Α' Θεο. 4, 14). Καὶ οὕτως εἶπε τοὺς ἀποθανόντας ἀλλὰ καὶ τρίτην φοράν πού τοὺς ἀναφέρει διὰ τρίτην φοράν πάλιν ὀνομάζει κοίμησην τὸν θάνατον αὐτῶν. Περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅμως δὲν ὀμιλεῖ μετὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ πᾶς, καὶ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε. Καὶ δὲν εἶπε ἀποκαθήμενος ἀλλὰ ἀπέθανε.

Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν τὸν μὲν θάνατον τοῦ Χριστοῦ ὀνόμασε θάνατον τὸν δὲ ἰδικὸν μας κοίμησην. Δὲν ἐχρησιμοποίησε θέματα τὴν διαφοράν τῶν λέξεων. Ἐ ἀκούστικα καὶ κυρίως σπασίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποδόσῃ κατὰ σοφὸν καὶ σπουδαῖον. Διὰ τὸν Χριστὸν λοιπὸν ὁμιλεῖ περὶ θανάτου διὰ νὰ διαθεσώμῃ περὶ τοῦ πάθους του, δι' ἧμας ὅμως ὁμιλεῖ περὶ κοίμησης διὰ νὰ ἀνακουφίσῃ τὸν πόνον. Ἐκεῖ δηλαδὴ οἶτον εἶχε πραγματοποιηθῇ ἡ ἀνάστασις μὲ θάρρος ὁμιλεῖ περὶ θανάτου. ὅπου ὅμως ἡ ἀνάστασις εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὸ σπῆναι.

ἵεν τῶν ἐλπίδων, ὁμιλεῖ περὶ κοίμησης, καὶ παρηγορεῖ ἔτσι καὶ μὲ τὴν ὀνομασίαν ἀπόλη καὶ τὸνώνει τὰς καλὰς ἐλπίδας. Διότι αὐτὸς πού κοιμᾶται θὰ ἐγερθῇ ὁπωσδήποτε, ὁφεί βέβαιος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο 764 Α παρὰ μικρὸς ὄντος.

Μὴ μοῦ εἴπῃς ὅμως ὅτι αὐτὸς πού ἀπέθανε οὐτε ἀκούει, οὐτε ὁμιλεῖ, οὐτε θέλει, οὐτε αἰσθάνεται, διότι ὅτε καὶ αὐτὸς πού κοιμᾶται τὰ ἔχει αὐτὰ. Καὶ ἂν κρῆναι νὰ εἴπω κατὰ τὸ παρόδοξον, λέγω ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ πού κοιμᾶται κοιμᾶται κάπως, ἐνῷ τοῦ ἀποθανόντος δὲν κοιμᾶται, ἀλλὰ παραμένει ἐγρηγνῆ. Ἀλλὰ θὰ μοῦ εἴπῃς ὅτι αὐτὸς πού ἀπέθανε σπᾶν καὶ καταστρέφεται καὶ γίνεται σκόνη καὶ στάχτι. Καὶ τί σημαίνει αὐτό, ἀγαπητέ, καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ χαίρεται κανεὶς περισσότερο. Διότι οἷον πρόκειται κάποιος νὰ οὐκοδομηθῇ σπῆν πού ἔχει παλαιώσεις καὶ καταστῇ ἐτοιμώτερον, πρῶτον θνᾶζει ἔξω τοὺς ἐνόικους καὶ ὅσους γκρομίζει τὸ σπῆν καὶ τὸ ξανακτίζει καλύτερα. Καὶ τὸ γεγονός δὲν δυσχεραίνει αὐτοὺς πού ἔχουν ἐκείνην ἔξω ἀλλὰ περισσότερο τοὺς εὐχαριστεῖ, διότι δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει τὸ γκρόμωμα. Β πού βλέπουν, ἀλλὰ φαντάζονται. τὴν αἰσθημένην πού πρόκειται νὰ κτισθῇ καὶ δὲν τὴν βλέπουν ἀκόμη. Ἐτσι λοιπὸν καὶ ὁ Θεὸς ἐπειδὴ πρόκειται νὰ κἀμῃ τὸ ἴδιον, θαλάζει, τὸ σῶμα μας καὶ κατ' ἀρχὴν ἐξάγει δι' αὐτὸ τὴν ἐνοικίαν εἰς αὐτὸ πνεύμα ὡσὺν ἀπὸ κάποιου σπῆν, διὰ νὰ τὸ ξανακτίσῃ λαμπρότερον καὶ ἔτσι νὰ τὴν εἰσαγάγῃ πάλιν μὲ περισσότερον δόξαν. Μὴ ἐνδιαφερόμεθα λοιπὸν διὰ τὸ γκρόμωμα, ἀλλὰ διὰ τὴν μελλοντικὴν δόξαν.

2. Ὅταν πάλιν κάποιος ἔχη ἓνα ἀγαθὸν καταστραφημένον ἀπὸ τὴν σκουρίαν καὶ τὸν κρόνον καὶ μὲ σπασμένα πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη του ἀφ' οὗ τὸ σκελετὸν τὸ ρυτίει εἰς τὸ καμῖν καὶ ἀφ' οὗ τὸ λυσιπρὸς ἐντελὲς τὸ ξανακατασκευάζει ἔτσι ωριμότερον. Ὅπως ἐκρίβως λοιπὸν ἡ διόλυσίς τοῦ ἀγαθου εἰς τὸ καμῖν δὲν εἶναι, ἐξαφάνισις. Ὁ ἀλλὰ ἀνακαίνισις αὐτοῦ, ἔτσι καὶ ὁ θάνατος τῶν σαρμάτων μας δὲν εἶναι ἐκκαίνισις, ἀλλὰ ἀναδωσις αὐτῶν. Ὅταν λοιπὸν εἴδῃς νὰ λυσιπρὸς τὸ σῶμα μας ὡσὺν εἰς τὸ καμῖν, καὶ νὰ σπᾶν, μὴ μὲνης μὲ αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν ἀλλὰ περιέμενε τὴν ἀνακατασκευὴν καὶ νὰ μὴ ἀρκεσθῇς εἰς τὰ μέτρα αὐτοῦ τοῦ παραδεχόμενος, ἀλλὰ ἀναλογίσου καὶ τὴν προηγουμένην κατάστασιν. Ὁ ἀγαλματοποιὸς δηλαδὴ ὅταν θάλῃ εἰς τὴν φωτὸν κάλκον σῶμα, δὲν σοῦ κατασκευάζει κρῖ σὺν ἡ ἀθάνατον ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ κάνει πάλιν κάλκον. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν κάμνει, τὸ ἴδιον. ἀλλὰ ὁ ἐνῷ λυσιπρὸς καὶ θνητὸν σῶμα, σοῦ ἀποδίδει χρυσὸν καὶ ἀθάνατον ἀγαθὸν διότι ἡ γῆ δέκεται φθορὰν καὶ εὐθραυστον σῶμα καὶ σοῦ τὸ ἀποδίδει ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον.

Μὴ θάλας λατὼν ἐκείνων που ἐκλείπει τὰ μάτια, ποὺ καίτοι ἄφαντος, ἀλλὰ σκέφου σὺ τὸν ποὺ ἀνίσταται, ποὺ ἀπολαμβάνει ἀπερίγραπτον καὶ τροπερὴν καὶ θαυμαστὴν δόξαν καὶ στρέφει τοὺς λογισμοὺς σου ἀπὸ τοῦ θέαμα αὐτοῦ πρὸς τὴν μελλαντικὴν ἐλπίδα. Ἀλλὰ ἀκολουθεῖς τὴν συνήθειαν καὶ δι' αὐτὸ κλείεις καὶ θρηναίς. Καὶ πῶς δὲν εἶναι ἄτοπον, ἐὰν ἐδίδες τὴν θυγατέρα σου εἰς γαμβρὸν καὶ σὺ τὸς τὴν ἐπαίρνεις καὶ ἐφευγεν εἰς μακρὴν κώρον καὶ ἐξοῦσαν ἐκεῖ εὐτυχισμένοι. Ἐνὰ μὴ θεωρῆς καθόλου κακὸν τὸ γεγονὸς, μὲ τὴν ψυχὴν δὲ τῆς εὐτυχίας νὰ παραγορῇς τὴν λύπην σου διὰ τὴν ἀποδημίαν, ἐδῶ δὲ, ἐνῷ αὐτὸς ποὺ ἐπῆρε τὸν συγγενὴ σου δὲν εἶναι κάποιος ἄνθρωπος, οὔτε κάποιος σύνδουλός σου ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ Θεοπότης, νὰ πονῇ καὶ νὰ θρηνῇ.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν λέγει νὰ μὴ ὑποφέρῃς διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνθρώπου. Ἐγὼ ὅμως δὲν σοὶ λέγω αὐτὸ, οὔτε τὴν θλίψιν ἀντιπροσέχει, ἀλλὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θλίψεως. Διότι τὸ νὰ λυθῇαι κανεὶς εἶναι φυσικόν, τὸ νὰ ὑπερβαίῃ ὅμως κανεὶς τὸ μέτρον τῆς λύπης εἶναι ἴδιον παραλογισμοῦ καὶ ἀνανδρίας ψυχῆς. Πόνεσε. ⁷⁶⁵ Ἀ δάκρυσε, ἀλλὰ μὴ ἀπελπίσθης, οὔτε νὰ γογγύσῃς, οὔτε νὰ ἀνακατήσῃς. Εὐχαρίστησε αὐτὸν ποὺ τὸν παρῆναι, διὰ νὰ στολίσῃς ἔτσι αὐτὸν ποὺ ἀπέθανε καὶ νὰ τοῦ στείλῃς ἔτσι λαμπρὰ ἐντάφια δῶρα. Ἄν λοιπὸν γογγύσῃς, καὶ τὸν νεκρὸν θὰ προσβάλῃς καὶ αὐτὸν ποὺ τὸν ἐπῆρε θὰ ἐξοργίσῃς καὶ τὸν αὐτὸν σου θὰ θλάψῃς, ἀν ὅμως εὐχαριστήσῃς καὶ ἐκείνον στολίζεις, καὶ αὐτὸν ποὺ τὸν ἐπῆρε δοξάζεις καὶ τὸν αὐτὸν σου ἰσχυρίζεσαι. Δάκρυσε ὅμως ὁ Κύριός σου ἐδάκρυσε διὰ τὸν Ἀδάμ καὶ εἴθεσε ἔτσι δι' ἡμᾶς μέτρα καὶ κανόνες καὶ ὅρους τῆς λύπης. τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωμεν. Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος εἶπε «Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων, οὐ θέλω ὁμᾶς ἄγνοεῖν ἵνα μὴ λυθῆσθε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔκοντες ἐλπίδας» (Α' Θεσ. 4, 12). Νὰ λυθῶσαι, λέγει, ἀλλὰ οὐκ ὅπως ἡ οὐδὲν ἀέτης ποὺ δὲν πιστεύει εἰς τὴν ἀνάστασιν οὔτε ἐλπίζει εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Ἐντρέπομαι, πιστεύσατέ με, καὶ κοκκινίζω διὰ τὸν θάνατον νὰ διέγκωνται ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ἀνδρες τυνηαῖν ποὺ ἀσχημονοῦν ποὺ μοδοῦν τὰ μαλλιά των, ποὺ πληγνύουν τὰ χέρια των καὶ νύθρουν τὰ μάγουλά των, καὶ ὅλα αὐτὰ νὰ γίνωνται ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τῶν ἐδωλολατρῶν. Τί καὶ δὲν θὰ σκεπθοῦν καὶ δὲν θὰ εἰπουν δι' ἡμᾶς. Αὐτοὶ εἶναι ποὺ πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάστασιν, Πολλὴ δὲν ἔχουσι καὶ δὲν συμφοροῦν αὐτοὶ, πράξεις μὲ τὴν πίστιν. Μὲ τὰ λόγια πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάστασιν ἀλλὰ εἰς τὴν πρῶτην κάνουν αὐτὰ ποὺ κάνουν καὶ οἱ ἄπιστοι. Ἄν αὐτοὶ εἶχαν θαρρὸς καὶ πεποιθήσιν

ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις δὲν θὰ τὸ ἔβανον αὐτὰ. Ἐὰν εἶχαν πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς τῶν ὅτι ὁ ἀνθρώπος τῶν C ἔφυγε διὰ καλύτερον τόπον δὲν θὰ ἐθρηνοῦσαν. Αὐτὰ καὶ περισσότερα ἀκόμη λέγουν οἱ ἄπιστοι ὅταν ἀκούουν ἐκεῖνα τὰ κλάματα.

Ἄς ἐντρέπομεθα λοιπὸν καὶ ἡς σκεπτόμεθα ὑπεναντίον καὶ μὴ προκαλοῦμεν τὴν θλίψιν καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς μας καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ μᾶς θλίβουν. Εἰπέ μου λοιπὸν διὰ ποῖον λόγον δακρύεις τόσο πολλὰ διὰ τὸν νεκρὸν, Μήπως ἐπειδὴ ἦταν κακός, αὐτὸν διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εὐχαριστῇς διὰ τὴν αἰσθησὶν ἢ συνέκεια τῆς κακίας του. Μήπως ἐπειδὴ ἦταν καλὸς καὶ δικαίος. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καίρῃσαι, διότι γρήγορα - γρήγορα ἔφυγε πρὶν ἀλλάξῃ νοστορτίον ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ μετέβη εἰς τὸν καλόν, ὅπου ἔζη με ἀσφάλειαν πλέον καὶ δὲν εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ὑποστῇ καμμίαν μεταβολὴν. Μήπως θρηναίς ἐπειδὴ ἦταν νέος. Καὶ διὰ τοῦτο νὰ δοξάζῃς τὸν Θεόν ποὺ τὸν ἐπῆρε ἀναμῆς καὶ τὸν ἐκάλεσε πρὸς μίαν καλύτεραν ζωὴν. Ἀλλὰ μήπως ἐπειδὴ ἦταν γηρασμένος, καὶ διὰ τοῦτο εὐχαρίστησε καὶ δοξάσει πάλιν αὐτὸν ποὺ τὸν ἐπῆρε. Σκεψάσου τὸν τρόπον τῆς κηδείας. Ἀ πάλιν μὲθυσίαι καὶ αἱ προσευχαίαι, καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν πατέρων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὁδολογῶν εἶναι τόσο πολλὰ ὅτι διὰ νὰ κλαίῃς καὶ νὰ θρηνῇς καὶ νὰ ἀπελπίσῃς, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχαριστῇς αὐτὸν ποὺ τὸν ἐπῆρε. Ὅπως ἀκριβὲς λοιπὸν αὐτοὺς ποὺ καλοῦνται διὰ νὰ ἀναλάβουν κάποιαν ἐξουσίαν τοὺς προπρόθετον πολλοὶ μὲ ἀπειρησμένης ἔτσι καὶ τοὺς δικαίους ποὺ φερόνται ἐπειδὴ ἔχουσι κληθῇ πρὸς μεγαλυτέραν τιμὴν, ἔτσι τοὺς προπρόθετον μὲ πολλὰς εὐλογίας.

Ὁ θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς πόρους. Ἐ καὶ τῆς φροντίδας τῆς ζωῆς. Ὅταν ἴδῃς λοιπὸν κάποιον συγγενὴ σου νὰ ἀναχωρῇ ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, μὴ γογγύσῃς, ἀλλὰ νὰ ἀσθενῇς κατάνυξιν, νὰ στεναχθῇς εἰς τὸν αὐτόν σου νὰ ἐξετάσῃς τὴν συνεκδήσιν σου, νὰ σκεπθῇς ὅτι καὶ εὐενα ὀλίγον ἀντίοτερον σὲ περιμένει τὸ ἴδιον τέλος. Γίνε φρονιμώτερος καὶ λάβε φόβον Θεοῦ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἄλλου καὶ στενάτωσε τὴν ἀμέλειαν, ἀναλόγισον τὰς πράξεις σου, διορθώσε τὰ σφάλματά σου καὶ κάμε τὴν ἀρίστην μεταβολὴν. Κατὰ τοῦτο διαφερόμεν ἀπὸ τοὺς ἁπλοῦς, ὅτι κρίνομεν τὰ πράγματα μὲ ἄλλον τρόπον. Ὁ ἄπιστος βλέπει τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν προσκυθεῖ, ὅτι τὸν θεωρεῖ Θεόν. Ἐλπίζει τὴν γῆν ⁷⁶⁶ Ἀ καὶ τὴν λατρεύει καὶ μένει μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα εἰς τὸ ἀσθητὸ. Ἡμεῖς ὅμως δὲν κάνομεν τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ὅταν βλέπωμεν τὸν οὐρανὸν θαυμάζομεν τὸν δημιουργὸν του διότι δὲν θεωροῦμεν αὐτὸν Θεόν, ἀλλὰ πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ. Βλέπωμεν ἄλλην τὴν δημιουργίαν

καὶ δι' αὐτῆς ἀγγελοῦμαι πρὸς τὸν δημιουργόν.

Ὁ ἄπιστος βλέπει τὸν πλοῦτον καὶ θαυμάζει καὶ ἐκζητεῖται, ἐγὼ βλέπω τὸν πλοῦτον καὶ τὸν κοροϊδεύω. Βλέπει ἐκεῖνος, τὴν πτωχείαν καὶ θρηνεῖ, ἐγὼ τὴν ἐλπίδα καὶ καίρωμαι. Κατ' ἄλλον τρόπον βλέπει τὰ πρόγματα ἐκεῖνος, κατ' ἄλλον ἐγώ. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μετὰ τὸν θάνατον. Αὐτὸς βλέπει τὸν νεκρὸν καὶ τὸν θεωρεῖ νεκρόν. Βλέπω ἐγὼ νεκρὸν καὶ βλέπω ὄντα καὶ ὅτι θάνατον ἔχει καὶ ὅπως συμβαίνει μετὰ τὰ γράμματα πρὸς ὅλους τὰ βλέπομεν μετὰ τὰ ἴδια μάτια, καὶ ὅσοι ξέρουσι καὶ ὅσοι δὲν ξέρουσι γράμματα, ὅχι ὅμως μετὰ τὸν ἴδιον νοῦν, ἀλλὰ αὐτοὶ ποὺ δὲν ξέρουσι τὰ βλέπουν ὁπλῶς ὡς γράμματα, αὐτοὶ ὅμως ποὺ ξέρουσι μετὰ πολλὴν τέχνην συλλέγουσι τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὰ νοήματα, τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μετὰ τὰ πρόγματα. Ὅλοι βλέπομεν μετὰ τὰ ἴδια μάτια ὅσα συμβαίνουν, ὅχι ὅμως καὶ μετὰ τὸν ἴδιον νοῦν καὶ οὐκ ἔστιν Ἀποὺ λοιπὸν διαφερόμεν ἐπὶ ὅλων τῶν πραγμάτων εἰς τὸ δυνατόν νὰ συμφωνήσωμεν περὶ τοῦ θανάτου.

3. Σκέψου πρὸς ποῖον ἀνεκχώρησε καὶ παρηγορήσου. Ἐπύχε ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται ὁ Παῦλος, ὁ Πέτρος C καὶ ὅλος ὁ χορὸς τῶν ἁγίων. Φαντάσου πῶς θὰ ἀναστήθῃ μετὰ τὴν δόξαν καὶ λαμπρότητα. Σκέψου διὰ τί μετὰ τὸ νὰ πενήθῃ καὶ νὰ θρηνῇ δὲν θὰ ἠμπορήσῃ μετὰ τὰ κλάμματα νὰ ἀποθῶσῃ τὸ γεγονός, καὶ ἐπὶ πλέον θὰ θλάσῃ τὸν λαόν σου εἰς τὸ εὐπαικρον. Αναλογίσου τοῖς μισοῖς μετὰ τὸ νὰ κἀνῃς αὐτοὺς καὶ ἀποφύγετε νὰ πλησιάζῃς τὴν ἡμετέραν Παύλου λοιπὸν μισοῖσι καὶ ξεπερνᾷς. Τοὺς ἀπίστους ποὺ δὲν ἔχουν ἐλπίδα, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Παῦλος: «Ἴνα μὴ λυτῶσθε ἄς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔκοντες ἐλπίδας». Καὶ πρόσθε ἐδῶ τὴν ἀκρίθειαν τοῦ λόγου. Δὲν εἶπε δηλαδὴ, καὶ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα ἀναστήσεως, ἀλλὰ μόνον καὶ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα. Διότι αὐτοὺς ποὺ δὲν ἐλπίζει εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχει. ὅτε ἔχει πῶς ὑπάρχει Θεός, ὅτε δὲ φροντίζει ὁ Θεὸς τὰ παρόντα πράγματα, ὅτε δὲ τὸ θεῖον δικαιοσύνη ἐπιβάλλει τὰ πάντα. Ὅσοις λοιπὸν δὲν τὸ ἔχει αὐτὰ ὅτε τὰ πιστεύει, εἶναι πᾶσι ἀδικοὶ ἀπὸ ὅλων τὰ θηρία καὶ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν φυσικὴν του καὶ τοῦ νόμου καὶ τὰ δικαιοσύνη καὶ τοὺς θεσμούς καὶ γενικῶς ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ. Διότι αὐτοὺς ποὺ δὲν περιμένει ὅτι θὰ εὖσῃ λόγον διὰ τὰς πράξεις του ἀποφεύγει κάθε εἶδους ἁμαρτίαν καὶ ἐμπένει εἰς κάθε εἶδος κακίαν.

Ἀποὺ λοιπὸν σκεπτόμεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἀναλογισθόμεν τὴν ἀναστασιν καὶ τὴν παραφροσύνην τῶν εἰδωλολατρῶν μετὰ τοὺς ὁποίους ὁμοιάζομεν διὰ τὴν θρησκείαν, νὰ ἀποφύγῃμεν τὴν συμφωνίαν μετὰ αὐτοῖς. Διότι διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τοὺς ἐνεθυμήθη ὁ Παῦλος, διὰ νὰ καταλάβῃ καλὰ τὸ αἶμα: Ἐ

εἰς τὸ ὁποῖον κατεπίπτετε καὶ νὰ συνέλθῃς ἀπὸ τὴν συμφωνίαν μετὰ αὐτοὺς καὶ νὰ ἐπανεέλθῃς πρὸς τὴν ἀρμόζουσαν εὐγένειαν. Καὶ δὲν τὸ κάνει ὁ μακάριος Παῦλος μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ διαρκῶς καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα. Ὅταν δηλαδὴ θέλῃ νὰ μᾶς ὁμοιάσῃ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, μᾶς δεῖχνει μετὰ τοῖς ὁμοιάζομεν διὰ τὴν διαπράττωμεν ἁμαρτήματα, διὰ νὰ προσελθῇς ἀπὸ τὴν παιδείαν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ ἀποφύγετε εἰς τὸν τοῦ ὁμοιάζοντος. Ὅταν λοιπὸν ἔγραψε πρὸς Θεοφίλον ἐκεῖνος ἔλεγεν: «Ἐκαστος τὸ αὐτοῦ σῶμα κτάνῃ τὴν ἀγασσιν καὶ τὴν, μὴ ἐν πάθει ἀγίας, καθάπερ ἔθνη τὰ μὴ εὐδοκῶν 797 Α. Θεόν». Α. Θεο 4, 4. 5. καὶ πάλιν ἄλλῃ κατὰ τὴν λαοὶ ἔθνη περιπατεῖτε ἐν μεταστάσει τοῦ νοῦς αὐτῶν. Εφεσ 4, 17). Τὸ ἴδιον λοιπὸν καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο: «Ὅτι θέλω δὲ ὑμᾶς ὁνομασθῆναι, ὁδοιποροῖ, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυτῶσθε, καθὼς καὶ οἱ λαοὶ οἱ μὴ ἔκοντες ἐλπίδας. Διότι δὲν μᾶς προσεβίβη τὴν λύσιν ἢ φῶς τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ συνάθῃς ἢ διαθείσῃς μας, ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῖς ποὺ ἔφυγε, ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία αὐτῶν ποὺ θρηνοῦν».

Τὸν πιστὸν λοιπὸν δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ τὸν λυτῶσῃ τί ποτε ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν ἐδῶ, ἀλλὰ ἐνῷκεν τὸν μὴ ἔκοντα ἀναστῆναι διαφέρει καὶ εἰς τὴν πορεύσαν ζωὴν ἀπὸ τοῦ ἀπιστοῦ, καὶ ἐστὶν ἀπολαμβάνει οὐρανόθεν ἀγαθὰ διὰ τῆς πίστεως πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ γεύεται ἐκ τούτου πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἢ καὶ ὁδοιποροῦν κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε: πάλιν ἔρω, καὶ ὁρνε».

Ὡστε καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν λαμβάνομεν μεγάλην ἀμοιβήν καὶ αὕτη εἶναι τὸ νὰ μὴ λυγίζωμεν εἰς κανένα ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ συμβαίνουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν νὰ ἀπολαμβάνωμεν πολλὰ τὴν παρηγορίαν. Ὅπως λοιπὸν ἡμεῖς κερδίζομεν καὶ ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἑλληνικήν περὶ αὐτῶν εἶσι, ὁ ἄπιστος ζημιωνεταί, καὶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ μετὰ τὸ νὰ τιμωρηθῇ εἰς τὸ τέλος διὰ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν ἀνάστασιν, καὶ μετὰ τὸ ἀπελπίσει διὰ τὰ παρόντα πράγματα, ἀπὸ δὲν περιμένει ποτε καλὸν ἐφ' ὅσον μετὰ αὐτὰ. Ὅχι λοιπὸν μόνον διὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπελπίμεν τὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλπίδα C τῆς ἀναστάσεως ἢ ὁποῖα ἠμπορεῖ καὶ τὴν γὰρ μετὰ τὴν μίαν καὶ τὴν ἑλληνικήν νὰ ἀνακουφισθῇ καὶ νὰ τὴν περισπᾷ ἐλπίδι, ὅτι θὰ ἀναστήθῃ καὶ ἀπελπίοντες πάλιν καὶ θὰ ἐξαγαγῶμεθα μαζὶ μας.

Εἰς λοιπὸν πρέπει νὰ λησμεύω καὶ νὰ πονοῦμεν, ὅτι ἡ ἐλπίς νὰ γίνεταί, δι' αὐτοὺς ποὺ ζοῦν εἰς τὴν ἀμαρτίαν, ὅχι δὲ ὡς οὐκ ἀνέχοντες μετὰ αὐτῶν. Τὸ ἴδιον κάνει καὶ ὁ

λος, ὁ ὁποῖος ὅταν γράφει εἰς τοὺς Κορινθίους λέγει· «Μή πως ἐλθόντα με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ ὁ Θεός, καὶ πενθῆναι πολλοὺς» (Β' Κορ. 12, 21). Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ εἶπε διὰ τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ δι' ὅσους εἶχαν ὑμυρτίσει πρὶν καὶ δὲν μετενόησαν διὰ τὴν ἁκολασίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν ποῦ ἀέπρωζαν. Αὐτοὺς πρῶτον κοινεῖ νὰ πενθῇ. Τὸ θῆτο προσέρεται καὶ ἄλλος ὅταν λέγῃ· «Κλαῖσον ἐπὶ νεκρῷ, ἐξέλπε γὰρ φῶς καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῖσον, ἐξέλπε γὰρ σύνεσις» (Σοφ. Σειρ. 22, 11). Διὰ τὸν νεκρὸν νὰ κλαύσῃς ὀλίγον διότι ἔχει ἀναπαύσῃ, ὁ τοῦ ἀναστῆτου θύματος ἡ ζωὴ εἶναι κειροτέρα καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἐὰν δὲ αὐτὸς ποῦ ἔχει χάσει τὰ μυαλά του ἀξίζει νὰ θρηνητῇ σιναεῶς, πολλὸ περισσότερο ὁ ἁδίκος καὶ αὐτὸς ποῦ δὲν ἐλπίζει εἰς τὸν Θεόν. Αὐτοὺς λοιπὸν νὰ πενθοῦμεν ἡμεῖς, διότι αὐτὸ τὸ πένθος ἔχει κέρδιος. Παλάς φορὰς μὲ τὸ νὰ τοὺς θρηνοῦμεν τοὺς ἔχομεν διαφύλασσει. Τὸ νὰ πενθοῦμεν θῆκε δι' αὐτοὺς ποῦ ἔφυγαν εἶναι καὶ ἀνίμωρον καὶ θλαβερὸν μαζί. Μὴ ἀντιστρέφωμεν λοιπὸν τὴν τάξιν, ἀλλὰ νὰ θρηνοῦμεν μόνον διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ὅλα δὲ τὰ ἄλλα, εἴτε πτωχεύειν, εἴτε ἀρρώστειαν, εἴτε πρόκρον θάνατον, εἴτε προσβολήν, εἴτε συκαφαντίαν, ἢ ἢ ἀποκορύψαιτε ἄλλα κακὰ μὲς συμβαίνει, νὰ τὰ ἀποφύγετε μὲ γενναίως. Διότι αὐτὰ τὰ θειὰ ἐὰν προσέχωμεν, εἶναι εὖκα ρία διὰ περισσότερα θραύσει.

4. Ἀλλή πως εἶναι θανάτων νὰ μὴ πανθᾷ, λέγει ὁφρ εἶσαι ἄνθρωπος. Ἐγὼ θῆκα σοὶ λέγω τὸ ἀντιθετὸν. Πῶς εἶναι, πρέπον ἐπὶ ποι εἶσαι ἄνθρωπος καὶ ἔχει τὴν τιμὴν μὲ λογισμὸν καὶ συνέψιν καὶ μὲ τὸς ἐλπίδας τῶν μελόντων νὰ πανθῇ. Καὶ ποῖος εἶναι λέγει αὐτοὺς ποὺ δὲν ἐκαιρέθη ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν. Πολλοὶ καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα, καὶ ἐπ' τῶν ἡμερῶν μας καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων μας. Ὁ Ἰωβ λοιπὸν ὅταν ἀπέθαναν ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ ἁκουσε τὴ λέγει· «Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἔλαβε» (Ψαλ. 137, 8). Αὐτὰ λοιπὸν προσενοῦν τὸν θάνατον καὶ μόνον νὰ τὴν ἀκούη κανεῖ, ἐὰν ὅμως τὸ ἔξε τάσης καὶ μὲ προσοχὴν τότε θὰ ἴδῃς καλύτερα τὸ θαῖμα. Διότι σκέψου ὅτι ὁ διαβόλος δὲν ἐπὶ τὸς μισοὺς καὶ ἀφῆκε τοὺς ἄλλους μισοὺς, οὔτε περισσότερους καὶ ἀφῆκε τοὺς ἀλιγνότερους, ἀλλὰ ἐπύρηνεν ὅλον τὸν καρπὸν καὶ ὅμως δὲν ἔφραξε κάτω τὸ δένδρον· ὅλα τὰ κύματα τῆς θαλάσσης ἐξεσῆκασε καὶ ὅμως δὲν ἐβύθησε τὸ πλοῖον· ὅλα τὰ ὄντα τῆς γῆς καὶ δὲν ἔκρινεν τὸν πύργον.

Ἀλλὰ ὅσοι καὶ τὸν ἐκτυποῦσαν ἀπὸ παντοῦ καὶ ὅμως ἔμενεν ἀλόγιστος νεφάρους ἀπὸ βέλῃ ἐπαφταν ἐπάνω σου. Β καὶ ὅμως δὲν τὸν ἐπύρηνεν ἢ καλύτερα ἐπιδέλοντο.

τὰ βέλῃ, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐκτυποῦσαν. Σκέψου πόσον μεγάλο κτύπημα εἶναι νὰ ὁδὸς φανερωμένα τόσα παιδιὰ λαοῦν δὲν ἦσαν ἀρκετὸν διὰ νὰ τὸν πληγώσῃ αὐτό. Τὸ ὅτι ἠρπάγησαν ὅλα, καὶ μάλιστα ὅλα μαζί καὶ εἰς μίαν ἡμέραν εἰς τὸ ἄνθος τῆς ηλικίας τῶν, τὸ ὅτι εἶχαν ἐπιδείξει μεγάλαν ἀρετὴν, τὸ ὅτι ἀπέθαναν μὲ τέτοιον τιμωρητικὸν τρόπον, τὸ ὅτι ἔπρεπεν ἐπάνω του μετὰ τόσας ἄλλας πληγὰς αὐτῇ ἡ τελευταία, τὸ ὅτι ἦσαν τόσο φιλανθρωπὸς πατέρας καὶ τὸ ὅτι ἀγαποῦσε τόσο πολλὰ τὰ παιδιὰ του ποῦ ἀπέθαναν, διότι ὅταν κἀν κανεὶς κακὰ παιδιὰ πληγνύεται θένοντα, ἀλλ' ὅχι μὲ τὴν ἀντιπαράθεσιν. Ἐπειδὴ ἡ κοίτη τῶν ἀποθανόντων δὲν ἐπιτρέπει νὰ γινῇ σφοδρότερος ὁ πόνος. Ὁ ὅταν ὅμως αὐτὰ εἶναι καὶ ἐνέργεια ἢ πληγὴ μόνον παντοπνὴ, ἀέκαστη ἢ μὴ, ἀπαρηγόρητον τὸ κακὸν διπλοῦν τὸ κέντημα, τὸ ἔνα ἀπὸ τῆς φύσιν, τὸ ἄλλο λόγῳ τῆς ἀρετῆς τῶν ἀποθανόντων. Καὶ ὅταν ἔσονται ἐνὰ ἑνὰ τὰ παιδιὰ φαίνεται ἀπὸ ταῦτα. Ὅτι ὁ πατέρας τοῦ ἐφρόντιζε παλὸ καὶ καθημερινῶς προσέφερε θυσιὰς δι' αὐτὰ καὶ ἐροῦντο μὴπως ἁμαρτήσουν κρυφίως καὶ δὲν ἐπιπροσέβητε τίποτε περισσότερον ὅτι αὐτὰ. Καὶ αὐτὸ δὲν δείκνυται μόνον τὴν ἀρετὴν τῶν παιδίων ἀλλὰ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ πατρὸς. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ πατέρας ἦσαν καὶ μάλιστα τόσο φιλανθρωπὸς μὲ τὸ νὰ ἐπιδεικνύη διὰ μόνον τὸν φυσικὸν πόθον ἀλλὰ καὶ τὸν πόθον τῆς εὐσεβείας τῶν καὶ εἶπε διὰ τὰ παιδιὰ ποῦ ἀπέθαναν, ὁ ἦσαν τόσο ἐνέργεια διὰ τοῦτο ἢ φυσικῶς τῆς στενοκαρδίας γίνεται τριπλῇ.

Ὅταν πάλιν δὲν ἀρπάζοντα, ὅλα μαζί ἀλλὰ ἔνα ἕνα· κάποιοι παρεγοριῶν ἢ συμφορὰ, διότι αὐτὰ ποῦ παραμένον ἀπαλίνουσι τὴν στενοκαρδίαν δι' αὐτὰ ποῦ φεύγουσι. Ὅταν ὅμως ὅλα μαζί φεύγουσι εἰς πολλὰ ἡμιτορεῖ νὰ προσάληται διὰ παρεγοριῶν αὐτὰς ποῦ ἀπὸ πολυτέκνους ἐντενεν αὐτομάτως ἀπεκνοῦ. Καὶ μαζί μὲ αὐτὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἔνα φέρωμεν καὶ νέμνηται πληγὴν. Τὸ ὅτι ἀνηρπάγησαν ὅλα μαζί, διότι ἐὰν ὅταν μερικὰ πεθάνουν εἰς τρεῖς ἢ πέντε ἡμέρας, αἱ γυναῖκες καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς διὰ τοῦτο κλαῖουσιν περισσότερον διότι ἀνηρπάγη τόσο νεώγερα καὶ ἔαφνι καὶ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν αὐτῶν ποῦ ἀπέθαναν, πολλὸν περισσότερον θὰ ἐπὶνεσεν αὐτοὺς ποῦ ἔλασαν ὅλα τὰ παιδιὰ του. Ἐὰν εἰς τρεῖς ἢ δύο ἢ μίαν ἡμέραν ἀλλὰ εἰς μίαν στιγμὴν διότι εἰς κακὸν ποῦ βόρει κανεὶς σιγὰ-σιγὰ μὲ τὸν χρόνον εἰς τὸν ναῦν του καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι τελείως ὀνυφόρον, ἔσως εὐκολιότερα θὰ ἐνιενετο ἐλαφρόν μὲ τὴν ἀναμονήν. Αὐτὸ ὅμως ποῦ γίνεται κυρίως νὰ τὸν περιμένῃ κανεὶς καὶ αἰφνιδίως εἶναι ἀφόρητον. Ὅταν ὅμως καὶ εἶναι ἀπὸ μόνον τὸν θάνατον καὶ προστίθεται εἰς αὐτὸ καὶ τὸ ὅτι συμβαίνει κυρίως

νά τὸ περιμένει σκέψου πόσοι γίνονται ἀφόρητον καὶ ὑπερβαίνει κάθε περιγραφὴν.

Θέλεις νὰ ἀκούσῃς καὶ ἑκὶν πληγὴν, "Ὅλα τὰ παιδιά τὰ ἔχασε εἰς τὸ θάνατον τῆς ἡλικίας των. Καὶ ἔξερετε πόσον πληγνύονται οἱ πρόβατοί θάνατοι καὶ πόσο πολυεῖδες καθίστανται τὸ πένθος. Αὐτὸς δὲ ὁ θάνατος δὲν ἦταν μόνον πρόβατος, 76^α Αὐτὰ καὶ θίσιος, ὥστε τοῦτο νὰ εἶναι ἐξόδημα πληγῆς. Διότι δὲν εἶθε τὰ παιδιά τοῦ νὰ ἐκπνέουν ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ νὰ ψυκορραγοῦν, ἀλλὰ ὅλα τὰ κατεπλάκωσε τὸ σπῆν. Σκέψου λοιπὸν τὴν θέσιν τοῦ θίου ἐκαπτε ἐκεῖνα τὰ ἔρεπτα καὶ ἄλλοτε μὲν ἐσέκωνε πέτρα, ἄλλοτε δὲ ἀνέσυνε μέλος παιδιοῦ τοῦ καὶ ἔβλεπε χερί ποῦ ἐκρατοῦσε ἀκόμη τὸ ποτήρι. ἢ τοῦ ἄλλου τὸ δεξιὸν χερὶ νὰ εἶναι ἀκόμη ἀπλωμένο πρὸς τὸ πᾶσι, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ σῆμα τοῦ σώματος παρρησιασμένα με σπασμένην τὴν μυστὴν ἢ θρυμματισμένην τὴν κεφαλὴν με κομμένα τὰ μάτια, ἢ σκορπισμένα τὰ μυαλά, καὶ γενικῶς στραπατσιωμένην τὴν μορφήν, ὥστε ἀπὸ τὰ παλλακτικὰ τραῦματα νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ πρόσωπα τῶν ἀναπημένων παιδιῶν τοῦ.

Β. Εταράχθητε μὲ αὐτὰ ποῦ ἀκούετε καὶ δοκρυζετε. Σκεφθῆτε λοιπὸν πῶς ᾔσθάνετο αὐτὸς ποῦ τὰ ἔβλεπεν αὐτά. Διότι οἱ ἡμεῖς μετὰ ἀπὸ τόσα χρόνια, δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ὑποφωρῶμεν χωρὶς δάκρυα τὴν διηγησὶν ἐκείνης τῆς τραγωδίας καὶ μάλιστα ποῦ ἀκούομεν διὰ ξένου συμφορὰς τὴν εἰδους διαμάντι ἦτον αὐτὸς ποῦ τὰ ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τοῦ καὶ ἐφύλασσοφούσεν ὅσα εἰς ξένου ἀλλὰ εἰς ἰδικὰ τοῦ συμφορὰς. Καὶ ὅμως οὔτε ἀμπλησθῆ οὔτε εἶπε κατὰ τέτοιον. Τὶ εἶναι πάλιν τοῦτο. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὁμοιότης διὰ τὴν φιλανθρωπίαν μου. Διὰ τοῦτο ἔκω ἀνοικτὸ τὸ σπῆν, μου εἰς τοῦτο ἔβλεπεν διὰ τὸ πᾶσι νὰ γίνεταί τάφος διὰ τὰ παιδιά μου. Διὰ τοῦτο ἔκω καλὸ εἰς αὐτὰ διὰ τὸ εὐρεῖν τέτοιου θανάτου. Πιστεῖτε τέτοιον δὲν εἶπεν. Οὐδὲ καὶ ἐσκέφθη ἀλλὰ ὅλα τὰ ὑπέφερε μὲ γενναϊότητα ὅν καὶ ἐστερήθη τὸ παιδί οἱ ποῦ ἴσπιν ἐπὶ μέλειαν εἶχε δεῖξαι δι' αὐτὰ.

Διότι ὅπως ακριβῶς ὁ ἀριστος γλαπτήρ ποῦ κατασκεύαζεν κρυστὸν ἀγάλματα, τὰ καλλωπίζε, μὲ μεγάλην προσοχὴν ἔτο, καὶ οὔτως κατεμάχε τὰς ψυχὰς των καὶ τὰς διέπαισσε καὶ τὰς ἐστολίζε. Καὶ ὅπως ὁ ἐργατικός νεωγὸς ποτίζει τὰ φυτὰ των φοινίκων ἢ τῶν εὐκαλίων καὶ τὰ πρῶτα εὐρεῖ τὰ νεμνηρότερα καὶ ἀνεκὰς τὰ περιποιεῖται με κάθε τροφήν, τοῦ καὶ αὐτὸς δὲν ἔπαυε νὰ καλλιεργῇ τὴν ψυχὴν τοῦ καθ' ἑνὸς ἡμεῖς μεγαλύτερον ἡμεῖς. Ὡσὺν κάποιαν ἐλπίαν ποῦ εἶναι φροντισμένη μὲ κηλικίαν. Εἶδον ὅμως τὰ φαντασμένα καὶ περιμένα τὰ τὰ γῆναι καὶ ὁ ἑκὶν δὲν φροντίζε τὰ αὐτὰ.

νικοῦ πνεύματος, D καὶ νὰ ἔχωρν ὁμοιότης κατὰ τρόπον τῶν ἐλπεινόν τὸν θάνατον, καὶ δὲν ἐπρόφερε καμμίαν ἐλασσημίαν, ἀλλὰ καὶ εὐκαρίστητος καὶ ἔδωκε ἔτσι εἰς τὸν διὰβολὸν θανάτου κτύπημα.

5. Ἐάν δὲ μοῦ ἔλεγες ὅτι εἶχε πολλοὺς υἱούς, ἐνῷ ἄλλος πολλὰς φορὰς ἔχει ἕνα μονάκρουν καὶ τὸν κάνει καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὅμοιον τὸ πένθος, ὁρθὰ λέγεις. Καὶ ἐγὼ οὐδὲ λέγω ὅτι δὲν εἶναι ὅμοιον τὸ πένθος, ἀλλὰ ὅτι εἶναι πολὺ μεγαλύτερον ἐκεῖνο τοῦ ἰσθ. Διότι τί ὄφελος εἶχε μὲ τὸ ὅτι εἶχε πολλὰ παιδιά ἄφωσ ἀπὸ τοῦτο τοῦ ἐπρόξενουσε μεγαλύτερον συμφορὰν καὶ πικρότερον τὸν πόνον μὲ τὸ νὰ ἐκπνέῃ τὴν πληγὴν εἰς περισσότερα σωματά.

Ἄν ὅμως θέλῃς νὰ ἰδῇς Ε καὶ ἄλλον ἄγιον ποῦ εἶχεν ἕνα μόνον παιδί καὶ ἔδειξε τὴν ἰδίαν ἢ καὶ μεγαλύτερον ἀνδρείαν, θυμήσου τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ. Αὐτὸς δὲν εἶδε τὸν Ἰσαὰκ πεθαμένον, ἀλλὰ τὸ πᾶσι πικρότερον καὶ ὀδυνώτερον, διετάχθη νὰ τὸν σφάζῃ ὁ ἕως καὶ δὲν ἀντέδρασεν εἰς τὴν ἐντολήν, οὔτε ἐγόγγυσε, οὔτε ἐπρόφερε κανένα λόγον εἰς τὸν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο μὲ ἔκαρε πατέρα διὰ τὸ μὲ κάμῃς παιδοκτονίαν, 77^α Α. Ἦταν καλύτερον νὰ μὴ μοῦ ἔκαρε παιδί ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, παρὰ νὰ μοῦ τὸ δώσῃς καὶ ἔπειτα νὰ μοῦ τὸ ἀφαιρήσῃς μὲ τέτοιον τρόπον. Θέλεις νὰ μοῦ τὸ πάρῃς, Διὰ τοῦτον λόγον μὲ διατάσσεις νὰ τὸ κατασφάξῃς ὁ ἕως καὶ νὰ μαλόνω ἔτσι τὴν δεξιάν μου, Δὲν μοῦ ὑπεσκέσθῃς πῶς μὲ αὐτὸ τὸ παιδί θὰ γεμίσῃ, ἔλκον τὸν κόσμον με ἀπογόνους. Πῶς λοιπὸν δίδεις καρπούς ἄφωσ ἐξαφανίζεις τὴν ρίζαν. Πῶς ὑπόσκασαι ἀπογόνους ἄφωσ μὲ διατάσεις νὰ κατασφάξῃς τὸν υἱόν μου. Ποῖος εἶδεν ἢ ἔκουσεν αὐτὰ τὰ πράγματα, Ἐγχελάσθηκα, ἔκωσεν τὴν λογικὴν μου.

Τίποτε τέτοιον δὲν εἶπεν, οὔτε ἐσκέφθη, οὔτε ἀντημνήσεν εἰς αὐτὸν ποῦ τοῦ ἔδωκε τὴν διαταγὴν, οὔτε τὸν λόγον ἐξήγησεν, ἀλλὰ μόλις ἔκωσεν ἑαυτὸν τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπτόν ὃν ἡγάπησας τὸν Ἰσαὰκ, καὶ ἀνάγαγε αὐτὸν ἐξ' ἐν τῶν ὁρέων αὐν ἐν αἰ εἶπεν (Γεν. 22, 2, B μὲ τὴν προθυμίαν ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν, ὥστε ἔκαρε καὶ περισσότερα ἀπὸ ὅσα διετάχθη. Διότι καὶ ἀπὸ τὴν νυνώκα τοῦ τὸ ἔκρυψε καὶ ἀπὸ τοῦς ὑπερήτας τὸ ἐκράτησε μυστικῶς, καὶ τοὺς ἀφῆκε ὡς καὶ καμνὴλ νὰ περιμένουν καὶ ἀνέει εἰς τὸ θοῦνόν ἄφωσ ἔπῃρε μόνον τὸ σφάγιον πρὸς θυσίαν. "Εἰσι ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν ὅχι ἀκουσίως, ἀλλὰ μὲ μεγάλην προθυμίαν.

Σκέψου λοιπὸν πόσον δυσκαλὸν ἦταν νὰ διαλέξῃς μόνος τοῦ μὲ μόνον τὸ παιδί τοῦ, χωρὶς νὰ εἶναι κανεὶς παρὼν.

όποτε τα σπλάγχνα καίνονται περισσότερο και η πατρική σπογγή γίνεται μεγαλύτερη, και τούτο θα μίαν η δύο, αλλά δια πολλὰς ἡμέρας. Δίδει τὸ νὰ ἐκτελέσῃ ἡμέρας τὴν ἐντολήν εἶναι θαυμαστὸν καὶ σπουδαῖον. Ἄλλ' ὅτι τὸσον θαυμαστὸν, ὅσον τὸ νὰ Ἐ βασανίζεται καὶ νὰ γυμνάζεται ἡ ψυχὴ τοῦ διὰ πολλὰς ἡμέρας καὶ νὰ μὴ ὑποκαρῆσθαι εἰς καμμίαν ἀνθρωπίνην ὁδονομίαν ἄλλὰ εἰς τὸ παιδί. Διὰ τὸν λόγον ἀκριβὲς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἔθηκε δι' αὐτὸν μεγαλύτερους στίβους καὶ ἐμεγάλυνε τὸ σπῆν, διὰ νὰ προσέξῃ καλὴτερα τὸν ἀθλητὴν. Διότι ἦταν πραγματικὸς ἀθλητὴς ποὺ δὲν ἦταν νικητὸς ὅμως πρὸς ἀνθρώπους, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰδίαν τὴν δύναμιν τῆς φύσεως. Μὲ ποία λόγια εἶναι δυνατόν νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀνδρείαν; Ἀνέβασε τὸ παιδί εἰς τὸ βουνό, τὸ ἔδεσεν ἀπὸ τὰ πόδια τὸ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὰ ἔξωλα, ἔπασσε τὰ μαχαίρι καὶ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ ἐπιφέρῃ τὸ κτύπημα. Πῶς θὰ τὸ ἐκτιμήσῃ καὶ μὲ ποῖον τρόπον δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ περιγράψω μόνος αὐτὸς ἔσται, αὐτὸς ποὺ ἔκαμεν αὐτά. Διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ ὁ λόγος ἀνθρώπινος πῶς δὲν ἐκοιμήθη καὶ τὸ χερί του πῶς δὲν ἔσπασεν τὰ νεῦρα του πῶς δὲν τὸν συνελάλυνον ἡ πῶσθη θυμὸς τοῦ παιδιοῦ.

Ἐδῶ ἀρτίζει νὰ θαυμάσωμεν καὶ τὸν Ἰσαάκ. Διότι ὅπως ὁ Ἀβραὰμ ὑπέμεινε εἰς τὸν Θεόν, ἔτσι καὶ αὐτὸς εἰς τὸν πατέρα του. Ὅπως ἀκριβὲς ἐκεῖνος, ὅταν τὸν διέταξεν ὁ Θεὸς νὰ τὸν θυσιάσῃ δὲν ἔχημαρ ἐξηγήσεις, ἔτσι καὶ αὐτὸς, ὅταν τὸν ἔδεσε ὁ πατέρας του καὶ τὸν ἀνέβασεν εἰς τὸν βουνόν, δὲν τὸν ἠρώτησε διὰ ποῖον λόγον κόνει αὐτὰ τὰ πρόδημα, ἀλλὰ ἔκοιψε κάτω ἀπὸ τὸ πατρικὸν χερί. Καὶ ἦταν δυνατόν ἐκεῖ νὰ ἴδῃς νὰ γίνεται πατέρας καὶ πατέρας ὁ ἴδιος καὶ νὰ προσφέρεται θυσιὰ χωρὶς αἵμα, ὀλοκαυτωμα χωρὶς φωτιά, νὰ γίνεται τύπος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐπάνω εἰς τὸν βουνόν. Διότι ἔσφαξε τὸν ἴον του Ἐ ὁ Ἀβραὰμ χωρὶς νὰ τοῦ σφάξῃ. Δὲν τὸν ἔσφαξε μὲ τὸ χερί, ἀλλὰ μὲ τὴν προθυμίαν του. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔδωκεν αὐτὴν τὴν ἐντολήν ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἴδῃ τὸ αἷμα νὰ κυνεῖται, ἀλλὰ διὰ νὰ δεῖξῃ εἰς ἑορταστικὴν τὴν διαθεσὴν τοῦ καὶ διὰ νὰ δοῦναι τὸν νενηναῖον εἰς ἑλὴν τὴν ἀκαυμένην καὶ διὰ νὰ διδάξῃ ἄλλους τοὺς μετανεωστέρους ὅτι πρέπει νὰ θέτουν ὑψηλότερα τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἀκομῇ καὶ ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς δεσμοὺς καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Κατέβαινε λοιπὸν ἀπὸ τὸ βουνόν μὲ ζωντανὸν μάρτυρα τὸν Ἰσαάκ.

Εἰπέ μου λοιπὸν, ποῖαν συγγνωμὴν θὰ λάβωμεν καὶ ποῖον ἀπολογίαν θὰ ἔχωμεν, ἐάν ἐνθ' εἶδαμεν αὐτὸν τὸν γενναῖον νὰ πεθεῖται εἰς τὸν Θεόν μὲ τὴν προθυμίαν καὶ νὰ

τὰ παρακαρτῆ ὅλα εἰς αὐτόν, 771 Ἀ ἡμεῖς κογγύζωμεν. Μὴ μοῦ προσάλλῃς λοιπὸν τὸ πένθος καὶ τὴν ἀνυπόφορον συμφορὰν, ἀλλὰ νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψιν σου ὅτι αὐτὸς ἐστάθη ἀντίμας μολονότι τὸ πένθος ἦταν βαρὺ. Ἦταν ἀρκετὸν τὸ προσταγμὰ διὰ νὰ ταραχῇ τὰ λογικά του καὶ νὰ τὸν ρίξῃ εἰς ἀδιέκοτον καὶ νὰ κλονίσῃ τὴν πίστιν του διὰ τὰ περασμένα. Διότι ποῖος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς δὲν θὰ ἐθουροβόειν ὅτι εἶναι ἀπάτη τὰ ὅσα εἶχεν εἴπει ὁ Θεὸς αὐτικὰ μὲ τὸ πλῆθος τὸν ἀπογόνου σου τοῦ ὑπεσκέσθῃ, Ὅχι ὅμως ὁ Ἀδραὰμ δὲν ἐσκέφθη ἔτσι.

Καὶ τὸν Ἰαβὲ ἐτάσας πρέπει νὰ θαυμάζωμεν καὶ ἀλλοῦς διὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ εἰς τὴν συμφορὰν, καὶ μάλιστα καὶ τοῦτο πρέπει νὰ τὸν θαυμάζωμεν, διότι βιάσατο ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ ἐλεημοσύνας καὶ φιλοανθρωπίας, ὥστε ἀπὸ τὴν καθαρὰν συνείδησιν ποὺ εἶχε γιὰ τὰ παιδιά του, ἂν καὶ τοῦ ἔειπε ὁ Ἐ τόσο πρωτοφανὲς καὶ παραδόξον πένθος, ποὺ δὲν εἶχε ἑξακολουθῇ οὔτε εἰς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εἶχαν ἀποληύσει τὰ ποὺ χειρότερα κακά, δὲν ἔπαυε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ καὶ παθῆναι οἱ περισσότεροι, οὔτε ἐβουρραῖον ἀντιφρονεῖν τὴν ἀρετὴν, οὔτε ἐσκέφθη κακῶς διὰ τὴν περιστάσιν ζωὴν σου. Ὡστε ὅσα μόνον πρέπει νὰ θαυμάζωμεν αὐτοὺς καὶ διὰ τὰ ὅσα αὐτὰ περιστατικά, ἀλλὰ νὰ ζηλεύωμεν καὶ νὰ μιμούμεθα τὴν ἀρετὴν των. Καὶ ἂς μὴ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ἐκεῖνοι ἦσαν μερικοὶ θαυμαστοὶ ἄνδρες. Αὐτοὶ θέβαιν ὅσον θαυμαστοὶ καὶ σπουδαῖοι. Ἀλλὰ ἀπὸ ἡμῶς σήμερον ἀπαιτεῖται ὑψηλότερα φιλοσοφία παρὰ ἀπὸ ἐκείνων ποὺ ἔζησαν εἰς τοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐάν γὰρ μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν πλεον τῶν γραμμάτων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσελθῇτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Ματθ 5, 20).

Ἀφοῦ λοιπὸν σαρφρονισθῶμεν ἀπὸ καθε πλευρὰν Ὁ καὶ ἀφοῦ συγκεντρώσωμεν ὅλα αὐτὰ ὅσα ἐλέκθησαν περὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀγίων, ἂς τὰ ψυχαίωμεν συνεχῶς εἰς τὰς ψυχὰς μας καὶ μόνον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πένθους ἀλλὰ καὶ διὰν εἴλωθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ πόνων. Διότι διὰ αὐτὸν ἀκριβὲς τὸν λόγον καὶ ἐνθ' ἂν καὶ κανεὶς δὲν ἐνθυκεται εἰς στενοχωρίαν ἕκαστα αὐτοὺς τοὺς λόγους, διὰ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰ λεχθέντα, ὅταν μὰς τύχῃ σιμφορὰ καὶ νὰ ἀσθενήσωμεν ἔτσι μεγάλην ἀνσκούφωσιν. Ὅπως καὶ οἱ σιραπάσαι, τὸν καιρὸν τὴν εἰρήνην μελετοῦν τὰ παλαιὰ ἱστορήματα διὰ νὰ ἐφαρμόσουν καταλλήλως τὴν τέχνην ποὺ ἐλέμβαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰρήνης, ὅταν φέβωσιν ἡμῶν καὶ ἡ περιστάσις ἀπαπῇ τὴν ἐμπειρίαν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ἂς προετοιμάσωμεν διὰ τοὺς καιροὺς καὶ ἀπὸ καὶ φάρμακα τὴν ἐποχὴν τῆς εἰρήνης. Ὁ ὁ

Εάν κάποτε Ελθῇ ὁ πόλεμος τῶν ἀλοῶν ποθῶν ἢ τοῦ πέν-
θους ἢ τοῦ πόνου ἢ οἰκουμένης ἄλλοι ὅμοιοι νὰ εἶμεθα
ἀπληκμένοι διὰ τὴν ἀποκρούσασιν τὰς ἐπαθείας τοῦ διαβόλου
μέ τὴν μεγάλην μας ἐμπειρίαν, καὶ νὰ περιφρουρήσωμεν
τοὺς ἑαυτοὺς μας διὰ τῶν ὁρθῶν λογισμῶν, τῶν ἀποφάσεων
τοῦ Θεοῦ, τῶν παραδειγμάτων τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ μὴ
κάθε ἄλλον τρόπον. Διότι μόνον ἐστὶ θεὸς ἡμπορούμεν νὰ ὀ-
λισθῶμεν καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν μὴ καρὰν καὶ νὰ ἐπιτύχω-
μεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον Ἐ. μαζί με τον Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα ἀνάκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν

772 Ε ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΕΙΣΜΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΞΑΡΟΝ,
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΝΤΟΣ Η ΔΟΓΜΑΤΙΑ

Ι. Εἴδατε τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. εἴδατε τὴν φιλαν-
θρωπίαν τοῦ Λέγου δύνανται, διότι ἐσεῖς τὸν κόσμον φιλαν-
θρωπίαν δέ, διότι τὴν σιγγὴν τοῦ ἐπεφτε τὸν ἐκράτησε
Μάλλον δὲ καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν
τὴν δύναμιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. 772 Α. Διότι τὸ νὰ σείσῃ
τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξεις δυνάμειος, τὸ νὰ τὴν κρατῇ ἀπό-
δείξεις φιλανθρωπίας. Διότι ἐσεῖς τὴν γῆν καὶ διότι ἐστήριξε
τὴν οἰκουμένην διότι ἐνφ' ἐσεῖς καὶ ἦτο ἐτοιμη νὰ πέσῃ
τὴν ἐσθῆκασε. Ἀλλὰ ὁ μὲν σεισμὸς ἐπέραςεν ὁ φόβος διπλῶς
ὡς μείνη. ἡ ταραχὴ παρήλθεν ἡ εὐλόγια δυνάμις δὲ μὴ προσ-
περάσῃ. Τρεῖς ἡμέρας ἐκτείνωσαν τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἄς μὴ
σταματήσωμεν αὐτὴν τὴν προσπάθειαν. Διότι ὁ σεισμὸς ἐγένετο
ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀδιαφορίαν μας. Ἀδιαφορήσωμεν καὶ ἐκα-
λέσωμεν τὸν σεισμὸν ἐνδιεφερόμενοι καὶ ἀπεκροῖσμεν τὴν
ὀργὴν. Μὴ ἀδιαφορήσωμεν πόλιν διὰ τὴν νὰ ἐξαπατησώμε-
ται τὴν ὀργὴν καὶ τὴν τιμωρίαν. «Οὐ γὰρ βούλεται ὁ
Θεὸς τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτανλοῦ ἀλλὰ τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν
αὐτόν» (1 Pt. 3. 11).

Εἴδατε πόσον ἀνίσχυρον εἶναι τὸ ἀνθρώπινον γένος.
Τὴν ἄραν τοῦ σεισμοῦ ἐκπλαγετὴν καὶ ἔλεγα. Ποῦ εἶναι
τὰρα αἱ πλοῖα, τοῦ αἱ πλεονεξίαι τοῦ αἱ καταγγραφήσεως,
τοῦ αἱ παραλογισμοί, τοῦ αἱ ἐξουσίαι, τοῦ αἱ καταπύσεις
τοῦ αἱ λεηλασίαι τῶν πταχῶν τοῦ ἡ ἀλαζονεία τῶν πλου-
σίων τοῦ αἱ ἐξουσίαι τῶν ἀρχόντων, τοῦ αἱ ἀπειλαί, τοῦ αἱ
φόδοι. Μὲ ἕνα φρόνημα τοῦ ἀνέμου διελύθησαν ὅλα, ὥσαν νὰ
ἦσαν πᾶν ἀνίσχυρα καὶ ἀπὸ τὴν ὀράκνην. Ὅλα ἐκρημνίσθη-
σαν καὶ ἀπλωθήσαν ἕνας θρήνος εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅλα ἐπρε-
σαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Φαντασθῆτε C. τί θὰ ἐποθεῖναιμεν ἂν
ἀπεφασίζεν ὁ Θεὸς νὰ τὰ διαλύσῃ ὅλα.

Αὐτὰ τὰ λέγω διὰ τὴν ἔχετε συνεκτικῶς μέσα σας τὸν φό-
βον διὰ τὴν συνθέτησιν καὶ νὰ στήριξεται ἐπὶ ἡ σκεψὶς ὅλων
Ἐκαμε σεισμὸν ἀλλὰ δὲν ἐκτρέψαμε, διότι ἐάν ἤθελε νὰ
ἐκτρέψῃ, δὲν θὰ ἔκανε σεισμὸν. Ἀλλὰ ὁπείδῃ δὲν ἤθελε νὰ

γκρημίστη, προειδοποίησαν όλους ὁ σεισμός, ὡς ἀπεσταλμένος, διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ γίνωμεν καλύτεροι μὲ τὸν φόβον, καὶ νὰ ἀποκρούσωμεν ἐπὶ τὴν πραγματικὴν τριπλίαν. Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ μὲ τοὺς βορβόρους. «Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ Νινευὴ κατασφραγίσεται» (Ἰων 3, 4). Καὶ διατί δὲν καταστρέφεις; Ἀπειλὴς, ὦ Θεέ, νὰ κατασκάψω, καὶ διατί δὲν κατασκάπτεις; Ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ κατασκάψω δι' αὐτὸ ἀπειλῶ.

Τί λοιπὸν λέγεις; Διὰ νὰ Δ μὴ πραγματοποιήσῃ τὰς ἀπειλὰς, προλαμβάνω μὲ τὸν λόγον καὶ ἐμποδίζω τὴν τριπλίαν. «Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ Νινευὴ κατασφραγίσεται» ἔλεγε τότε ὁ προφήτης, ἐνῶ σήμερον ἡμεῖς οἱ τῶκασι. Αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ δὲν θὰ παύσω ποτὲ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνω, καὶ πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ πρὸς τοὺς πλουσίους. Σκεφθῆτε πόση εἶναι ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ πόσον εὐκόλως καὶ δυνατόν τοῦ εἶναι ὅλα, καὶ ὅς σταματήσωμεν πλεον τὴν ἀμαρτίαν. Εἰς ἐλάττωσιν μόνον χρόνων διάστημα παρέλυσεν τὸσον πολὺ καὶ τὴν σκέψιν καὶ τὸν νοῦν τοῦ καθενὸς, καὶ ὅσους τὰ θεμέλια τῆς καρδίας.

Ἄς σκεφθοῦμεν τί θὰ πρόβλημα τότε κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν, ὅποτε δεῖ μία χρονικὴ στιγμή ἀλλ' ἀπελθόντες αἰῶνες, πύρινοι ποταμοὶ καὶ ἔργιοι θυμὸι καὶ δύναμεις ποὺ θὰ μᾶς σῶσιν πρὸς τὴν κρίσιν, καὶ θρόνος φοβερός καὶ ἀλάθητος δικαστήριον καὶ ὅπου οἱ πρότεροι τοῦ καθενὸς θὰ εἶναι ἐνώπιόν του, καὶ δὲν θὰ υπάραξη ἐκεῖ κανεὶς διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ οὔτε γέγονας οὔτε ἡμιλήτης, οὔτε συγγενής, οὔτε ἀδελφός οὔτε πατέρας, οὔτε μητέρα, οὔτε ἕως, οὔτε ἕλλας κανεὶς. Φοβερίζω διὰ νὰ σὰς αἰσῶ. Ἐκαμα τὴν διδασκαλίαν πρὸς κορυφὴν καὶ ἀπὸ τὰ μαχαίρι, ὥστε καθένας σας ποὺ ἐκεῖ κάποιον μάλυνον νὰ τὴν θεραπεύσῃ. Δὲν οὐκ ἔλεγα πάντοτε καὶ σὰς λέγω καὶ, τώρα, καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ σὰς λέγω, μέχρι πότε θὰ εἰσθε κολλημένοι εἰς τὰ παρόντα πράγματα. 774 Α Πρὸς όλους βεβαίως ἀπευθυνομαι, ἰδιαίτερως ὅμως πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ αὐτοὺς ποὺ δὲν προσέχουν αὐτὰ ποὺ λέγω. Ἡ καλύτερα ὁ λόγος εἶναι κρησμός διὰ τὸν καθέναν ἀπὸ αὐτοὺς, διὰ τὸν ἀσθενὴ μὲν διὰ νὰ θεραπευθῇ καὶ διὰ τὸν ὑγιᾶ διὰ νὰ μὴ ὁσθενήσῃ.

Μέχρι πότε θὰ διαρκέσουν τὰ κατήματα καὶ ὁ πλοῦτος; Μέχρι πότε ἡ λαμπρότης τῶν οἰκοδομῶν; Μέχρι πότε ἡ λύσσα διὰ τὴν ἀφυγκνὴν φιληδονίαν; Νά, ἦλθεν ὁ σεισμός εἰς τί ἀπέλησεν ὁ πλοῦτος; Ὁ κόπος δι' ὅλα ἐκόπη. τὸ κτήμα κατεστράφη μαζί μὲ τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ τὸ σπῆτι μαζί μὲ τὸν ποῦ τὸ κατεσκέυασεν. Ἡ πόλις ἐγίνε κοινὸς τάφος διὰ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα τάφος σκεδασμένος μὲ χέρια Ε

ὅς τεχνιτῶν, ἀλλὰ κατασκευασμένος μὲ τὴν συμφορὰν. Ποῦ εἶναι τώρα ὁ πλοῦτος καὶ οἱ πλεονεξῆς; Βλέπετε δι' ὅλα ἦσαν πρὸς ἀδύνατον καὶ ἀπὸ τὴν ἀράκην.

2. Ἀλλὰ θὰ μὲ ἐρωτήσῃς, εἰς τί ἀφορᾷ μὲ τὰ λόγια. Ὁρῶ δὲν κανεὶς μὲ προσέχει. Ἐγὼ κάνω δι' ἐξαρτήται ἀπὸ ἐμένα. Ὁ νεωπύς σπέρνει. Ἐβλήθηεν ὁ σπείρων τοῦ πείρει καὶ τὰ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, τὰ δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν, τὰ δὲ ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, τὰ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν. Ματθ 13, 8. Τρία μέρη ἐσχάθησαν καὶ ἓνα ἔσωθη, καὶ δὲν ὁστατήσῃ τὴν γεωργίαν ἀλλ' ἔπειδὴ ἓνα ἐκαρποφόρησε δὲν ἔπαυσε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς.

3. Καὶ τώρα πάλιν εἶναι ἀδύνατον νὰ πέρη σπῶρος μέσα σὲ τόσον πλῆθος καὶ νὰ μὴ μοῦ ἀποφέρῃ καρπὸν. Καὶ ἂν δὲν ἀκουσῇς ὅλοι, οἱ μοῦ θὰ ἀκούσῃς. Κ' ἂν δεῖ οἱ μοῦ, τὸ ἓνα τρίτον, καὶ ἂν δεῖ τὸ ἓνα τρίτον, τὸ ἓνα τέτατον, καὶ ἂν δεῖ καὶ τοῦτο καὶ μόνον ἓνας ἂν ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ πλῆθος, ὅς ἀκούσῃ. Διότι δὲν εἶναι, μικρὸν πρᾶγμα τὸ νὰ οὐθὶ καὶ ἓνα μόνον πρόβατον, ὡροῦ καὶ ὁ ποιμὴν ἐκείνος ὅποτε τὸ ἐνενηντα ἓν καὶ πρόβατα καὶ ἔραζε διὰ τὸ ἓνα ποῦ ἐκάθη.

Δὲν περιφρονᾷ τὸν ἀνθρώπον. Καὶ μόνον ἓνας ἂν εἶναι, εἶναι ἀνθρώπος, τὸ πρὸ ἀγαπᾷ τὸν ζῶον τοῦ Θεοῦ. Καὶ δοῦλος ἂν εἶναι δὲν εἶναι ἄξιος περιφρονήσεως δι' ἐμένα, διότι δὲν (ἡμῶν ἀξίωμα) ἀλλὰ ἀρετὴν οὔτε κυριότητα. Δ' οὔτε δουλείαν ἀλλὰ ψυχὴν. Καὶ ἓνας ἂν εἶναι, ἀνθρώπος εἶναι. διὰ τὸν ὁποῖον ἀπλωθῇκεν ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ ἔμμος τροπίζει, καὶ τρέχει ἡ σελήνη καὶ φουρτὸ ὁ ἄερας καὶ ἀναδύσκουν οἱ πηγαὶ καὶ ἀπλωθῇκεν ἡ θάλασσα καὶ ἐστύλῃσιν οἱ προσήτοι καὶ ἐδόθη ἡ νομοθεσία. Καὶ διατί νὰ τὰ ἀναφέρω ὅλα αὐτὰ, ὡροῦ δι' αὐτὸν ἐγενεῖ ἀνθρώπος ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Ὁ Κύριός μου ἐσφράχθηκε καὶ ἔκρυψε τὸ αἷμα του ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον καὶ ἐγὼ θὰ τὸν καταφρονήσω. Καὶ πᾶς θὰ συγχωρηθῇ. Δὲν ἀκούετε δι' ὁ Κύριος συναινεῖ μετὰ τὴν Σαρραρεϊτῶ καὶ εἶπε πᾶρα πολλὰ λόγια. Ε καὶ δὲν τὴν κατεφρόνησεν ἐπειδὴ ἦταν Σαρραρεϊτῶ, ἀλλὰ ἐφρόνησε τὸσον πολὺ δι' αὐτήν, ἐπειδὴ εἶχε καὶ αὐτὴ ψυχὴν. Οὔτε καὶ ἡ πόρνη περιεφρονεῖται ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐπρώκειτο νὰ οὐθὶ καὶ ἐπέδειξε πίστιν ἐν τῇ μεγάλῃ φρονιμῷ.

Ἐνῷ δὲν θὰ σταματήσω νὰ διηλῶ ὁκτώμια κα' ἂν δὲν μὲ ἀκούσῃ κανεὶς. Εἰμαι ἰατρός καὶ ἐπαβάλλω τὰ φάρμακα εἰμαι διδασκαλός καὶ ἔσω ἐνταλὴν νὰ συμβουλεύω. Διότι λέγει «Σκοπὸν δέδοκά σε τῷ σπῆτι Ἰσραὴλ» (Ἰερ. 3, 17). Δὲν διορθῶ κανένα, καὶ τί μ' αὐτὸ. Ἐγὼ θὰ πάρω τὴν ἀμολὴν μου. 775 Α Αὐτὸ βέβαιον εἶναι ὑπερβολικὸν διότι εἶναι ἀδύνατον εἰς τόσον πλῆθος νὰ μὴ διορθωθῇ κανεὶς αὐτοῦ.

δυναί και δικαιολογία, και οι προσφάσεις είναι δια τους άμειλις άκροατές.

Ακούω λέγει, κάθε ήμεραν, αλλά δεν πράττω. "Άκουε έγω και αν δεν πράττης, διότι με το να άκούης έρχεται και η πόσις. Και αν δεν πράττης, εντρέπεται διά την άμαρτίαν και αν πράττης μεταβάλλεις την σκέψιν σου, και αν δεν πράττης καταδικάζεις τον εαυτόν σου, διότι δεν πράττεις. Το να κατηγορείς δε τον εαυτόν σου από που προέρχεται, αυτό είναι καρπός των λόγων μου. Όταν έτιεις άλλοιμονον, ήκουσα αλλά δεν ήπρατα, το άλλοιμονον είναι προήμον της προς το καλύτερον μεταβολής. Εάν ήμαρτήσῃς και κλαύσῃς, διαλύεις την άμαρτίαν. Β' λέγει γάρ συ πρώτος της άμαρτίας σου, ίνα δικαιωθής. (Ήσ. 49, 26) Και αν σκαθισάσῃς ή θλιθής ή θλίψις παρέχει κάποιον σωτηρίαν, όχι από την φύσιν της, αλλά λόγω της φιλονθρώπιότητος του Κυρίου. Δι' αυτόν που έχει άμαρτίαν είναι μεγάλη παρηγορία το να λυπηται. Διότι λέγει «Είδον ότι έλυπηθή και έσπέννασε, και κατήντησεν αὐτοῦ τὰς ὀφθάλμους» (Ήσ. 57, 18) «Ὁ ἀπερήραυτος φιλονθρώπιος και ἀνεξήγητος αγαθότης! «Έλυπηθή, και ίασάμην αὐτόν» Καί τι το σπουδαίον το όπι έλυπηθή. Δεν είναι θέσθα σπουδαίον αλλά έγω εύρίσκω άφορμήν διά να τοῦ θεραπεύσω τους όφθalmους του. Είδετε πως εἰς μίαν μικράν χρονίαν στιγμήν όλα τα βουνά εντρυσε,

Διαρκώς λοιπόν C να σκέπτεσθε το θρόνῳ εκείνου του σεισμοῦ. Διότι οι άλλοι μὲν έφοβήθησαν διά τὸν σεισμόν, έγω όμως έφοβήθηκα διά τὴν αἰτίαν του σεισμοῦ. Έκαταλόθατε τί είπα. Οι μὲν έφοβοῦντο μήπως πέσῃ ή πόλις και ἀποθάνουν, έγω όμως έφοβήθηκα, διότι ο Κύριός μου όργίζεται. Διότι δεν είναι κακόν το να αποθάνωμεν, αλλά το να έξορτίσωμεν τον Κύριον. Όταν δεν έφοβόμην διά τὸν σεισμόν, αλλά διά τὴν αἰτίαν του σεισμοῦ, διότι αἰτία τοῦ σεισμοῦ ήταν ή όργη τοῦ Θεοῦ. Της δε όργης αἰτία ήσαν οι άμαρτίαι μας. Μή φοβόσαι ποτέ τὴν κόλασιν, αλλά τὴν άμαρτίαν που είναι μητέρα της κόλασεως. D Συνταράσσεται από σεισμόν ή πόλις, και ε μ' αυτό. Η σκέψις σου δε μη παρακθῇ. Αφού και εἰς τὴν περίπτωση των άσθενούντων και των τραυματιῶν δεν θρηνησομεν δι' αὐτοὺς που θεραπεύονται, αλλά δι' αὐτοὺς που άσθενούν άθεράπευτα. Οτι είναι ή άσθένεια και το τραῦμα το ίδιο είναι και ή άμαρτία, και εἰ είναι ή δικαίρη τις και το φάρμακον, το ίδιο είναι και ή τιμωρία.

3. Εκταλάσθε τι λέγω. Προσέχετε διότι θέλω να σας διδάξω μίαν σοφὴν διδασκαλίαν. Διότι να θρηνηοῦμεν τοὺς τιμωρουμένους και όχι αὐτοὺς που άμαρτάνουν. Δεν είναι τόσοσιν βαρὺ πρᾶγμα ή τιμωρία, όσον ή άμαρτία. Διότι

άφορμή διά τὴν τιμωρίαν είναι ή άμαρτία. Εάν λοιπόν E ι-δής κάποιον που να έχῃ κάποιαν σήψιν και να τρέκουν από το σώμα σκουλήκια και πόον, αλλά παρὰ ταῦτα ήμελει διά τὴν πληγὴν και τὴν σήψιν, και συγκρόνως ίδῇς και κάποιον άλλον με τὰς αὐτὰς πληγὰς, αλλά τὸν ήμελουνται Ιατρικὰ χέρια, που τὸν κατηράζουν και τοῦ κάνουν έγκείρισαν και τὴν πικρά φάρμακα εἰπὲ μου, ποῖον θα κλαύσῃς. Αὐτὸν που είναι άσθενής και δεν θεραπεύεται, ή αὐτὸν που είναι άσθενής και θεραπεύεται. Ὅποσοδήποτε θα κλαύσῃς τὸν άρρωστον που δεν θεραπεύεται. "Εἶπὲ σέβου και διὰ δύο άμαρτωλούς, εἰ τὸν ὁποῖον ο ένας τιμωρεῖται, 77A ο άλλος όχι. Μή λέγῃς αὐτός είναι εύτυχημένος διότι είναι, πλούσιος διότι αὐτὸς άπογυμνώνεται τὰ όφρανά και εὐαδίζει τὴς κήρας. Αν και δεν είναι άρρωστος να τὸν κλαίῃς περισσότερο διότι εὐδοκμεῖ από τὴν κλαίῃν, και εἶπὲ καιρεται τὴν ἡμῶν και τὴν έξουσίαν και δεν ήσπερεί τίποτε ανθρώπων, ούτε πωρετῶν, ούτε κακουσίαν ούτε άλλην άσθένειαν και εχει γύρω του πολλὰ παιδιὰ και πλούσια γνῶματα. Λοιπὸν αὐτός κα. άσθενής είναι και δεν θεραπεύεται. Καί θα σοῦ εἰπῶ πως.

"Όταν ιδῇς κάποιον να πόσῃ από ύδρωσκισόν" και να πηχεται το σώμα του από βαρεῖαν άσθένειαν της σπλήνως του και να μὴ πωγαίνῃ εἰς τὸν Ιατρόν, άλλ' έπιμένει να πῶν κρούα νερά, να τραυῇ καθημερινὰς από Σάβαριανόν τραπέζι" και να μεθύῃ με παρὰς και να καροτερειν εἶπὲ τὴν άσθενείαν του, B εἰπὲ μου τὸν καλοτυχίεις αὐτόν ή τὸν λυπόσαι. Εάν όμως ιδῇς άλλον να πόσῃ από ύδρωσκισόν να τὸν φροντίζουν χέρια Ιατροῦ, να ύποκρίνῃ τὸν εαυτόν του εἰς δειγναι και μεγάλην στέργειν, να έπιμένῃ να παίρνῃ τὰ κρὰ φάρμακα που είναι μεν δυσάρεστα, αλλά φέρουν με τὴν πίκραν των τὴν ύγείαν, δεν καλοτυχίεις αὐτόν περισσότερο από τὸν προηγούμενον. Διότι ο ένας μὲν άσθενεῖ και δεν φροντίζω να θεραπευθῇ, ενώ ο άλλος άσθενεῖ και θεραπεύεται. Μὴ εἶναι κομποσηή ή θεραπεία. Τα άποτελεσμάτῃ της όμως εἰναι υφέλιμα. Τα υθιο συμβαίνει και με τὴν ζωὴν αὐτῇν.

Μετόφρασε τώρα τὸν λόγον από τα σώματα εἰς τὰς ψυχὰς από τὰς άσθενείας εἰς τὰ άμαρτήματα. C από τὴν τα

1. E. H. το παραπέρα αὐτοῦ ο Χριστοῦτος ἀναφέρει, εἰ, τὸ συμ-
πῶμα τῆς ὕδρωσκισ, τοῦ πικρῆσαι, και τοῦ εὐαδῆσαι
τὴν ὕδρωσκισ, ή ή ο έπ' αὐτῇ πικρῶσται να εὐαδῇ δι' αὐτῇ
να εὐαδῇ, ή ή καὶ παρὰ τὴν πικρῶσται, καὶ καὶ τὴν διακρίνωσται
τὴν ὕδρωσκισ, ή ή ο έπ' αὐτῇ πικρῶσται, καὶ καὶ τὴν διακρίνωσται
τὴν ὕδρωσκισ, ή ή ο έπ' αὐτῇ πικρῶσται, καὶ καὶ τὴν διακρίνωσται
τὴν ὕδρωσκισ, ή ή ο έπ' αὐτῇ πικρῶσται, καὶ καὶ τὴν διακρίνωσται

κρίαν τῶν φαρμάκων εἰς τὰς πτωχίας καὶ τὴν κρίαν τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι εἶναι δηλαδὴ τὸ φάρμακον ποὺ δίδει ὁ ματὶς καὶ ἡ ἐγκλείρισις καὶ ἡ καυτήρισις, τὸ ἴδιον εἶναι. ἡ πτωχία τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅπως πολλὰς φορές θύον ἐγγίση καίει καὶ ἐμπροσθεν τοῦ σώματος καὶ τὸ νιστέρι ὠραρεῖ τὸ σῶμα μέρος μὲ πόνον θάλασσαν. ἀλλὰ παρέκει ὑφέλειαν, εἶται καὶ ἡ πείνα καὶ αἱ ἀποθέσεις καὶ οὐ φαίνονται πῶς εἶναι κακά, ἐγγίζουν τὴν ψυχὴν ὡσάν καυτήριον καὶ νιστέρι διὰ τὴν ἐμποδοῦσαν τὴν ἐξήλεκτον τῶν ἀποθεύων καὶ τὴν κρίαν καλυτέραν συμφώνως πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν σωμάτων. Ὁ ἄς υποθέσῃ μεν πάλιν πῶς ὑπάρχουν δύο πόρνοι γὰρ μὲ εἰκόνα, δύο πόρνοι ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας εἶναι, πλούσιος καὶ ὁ ἄλλος πτωχός. Ποῖος ἔχει περισσότερας ἐλπίδας σωτηρίας; θεθαίως ὁ πτωχότερος ὁ πτωχός. Μὴ εἴπῃς λοιπὸν ὅτι ὁ πλούσιος πορεύεται καὶ εἶναι καὶ πλούσιος καὶ διὰ τοῦτο καὶ μακαρίζῃ. Θὰ ἤπρεπε καλὴν τὴν νῦν μακαρίζῃς ἐάν ἐν τῇ ἐπάρκειᾳ ἦτο πτωχός ἢ ἐπεινούσε. Διότι υποχρεωτικῶς ἔχει εἶται κάποιον διδάσκαλον διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, τὴν πτωχείαν.

Ὅταν ἰδῇς κακὸν νὰ αὐτοκτελῇ, δάκρυσε. διότι ἔχει δύο κακά. τὴν ἁρρωσίαν καὶ τὸ ἀθεράπευτον. Ὅταν ἰδῇς κακὸν νὰ ὑποφέρει μαρτυρήσῃ. Εἰ οὐκ ἔστιν ἡ καλὴν καλυτερεῖται ἀλλὰ διότι πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματά του συγκαταρῶνται ἐδῶ. Δώσε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὸν ἑξῆς λόγον. Πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐδῶ συγκαταρῶνται καὶ ἐκεῖ κρίνονται. Ἄλλοι πάλιν μόνον ἐδῶ ἢ μόνον ἐκεῖ. Κράτησε καλὸ τὴν διδασκαλίαν. Διότι ὅταν ξεκοθμισθῶν αὐτὰ τὰ λόγια θὰ θεωρῶν πολλὰς ἀνησυχίας ἀπὸ τὸν λογισμόν.

Ἄλλ' ἂν θέλετε ὡς ἐνθυμηθῶμεν πρῶτον ἐκεῖνον ποὺ ἐδῶ ἔζησε μὲ πολυτέλειαν καὶ τώρα τιμωρεῖται ἐκεῖ. Ἄς προσέξωμεν καὶ πλούσιος καὶ πτωχὸς ἀπὸ τοῦ λόγου, διότι, εἰς τὸν καθένα εἶναι. χρήσιμος ἢ διδασκαλία αὐτῇ. 777 Α. Διὰ τὸ ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ κρίνονται. καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἄκουε τί λέγει ὁ Χριστός. «Εἰς ἣν δ' ἂν πάλιν ἢ οὐκ εἰσέλθῃτε, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν. ἀπαύσαθε αὐτήν, λένοντες. Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. Καὶ μὲν ἢ ἡ οἰκία αἰετα, εἰσελθέτω ἢ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν. ἐάν δὲ μὴ ἢ αἰετα ἢ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' ἡμῶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὡς ἂν μὴ ἔδωκε ὑμῶς μὴδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς πόλεως ἐκπυλνάζετε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἄμην λέγω ὑμῖν. ἀνεκτότερον ἔσται γὰρ Σοδόμων καὶ Γομόρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ἢ πῶς αὖ ἐκεῖν». Εἰς ἣν ὁ ἂν πόλιν ἢ οἰκίαν εἰσέλθῃτε, ἐξέλθατε. Εἰς ἣν ὁ ἂν πόλιν ἢ οἰκίαν εἰσέλθῃτε, ἐξέλθατε. (Ματθ. 10. 11-15). Ἀπ' αὐτῶν εἶναι φανερόν ὅτι οἱ κατὰ τοὺς πόλιν Σοδόμων καὶ τῶν Γομόρων καὶ ἐδῶ κατακρίθησαν καὶ

ἐκεῖ τιμωροῦνται. Ὅταν δηλαδὴ λέγῃ ὅτι ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμων παρὰ δι' αὐτοὺς, δείκνυται ὅτι τιμωροῦνται μὲν οἱ Σοδομίται, ἀλλ' οὐκ ὅπως αὐτοὶ ἐδῶ.

4. Ὑπάρχουν πάλιν πολλοὶ ποὺ τιμωροῦνται μόνον ἐδῶ, ὅπως ἐκεῖνος ποὺ ἐπερεύσε. Διὰ τὸ μακάριος Παῦλος γράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Κορινθίους. «Ὅπως ἐκείνους ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδὲ ἐν ταῖς θύραις οὐκ ὀνομάζεται ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. Καὶ ἡμεῖς πεφυσμαμένοι ἐστέ, καὶ οὐκ ἄλλως ἐπενήθησθε. Ὅτι εἰς ἐξάρθῃ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας. Ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καρὸν δὲ τῆς πνεύματος, ἔδωκεν ἐκείνῳ, ὡς παρὼν τὸν σῶμα τοῦτο καταργησόμενον, ἐν τῇ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συναθροίσαντος ὑμῶν καὶ τοῦ ἡμοῦ πνεύματος παροδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σαρκὶ νῦν εἰς ἀλάστον τῆς σαρκὸς. ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ» (Α' Κορ. 5. 1). Ἐξέως ὅτι αὐτοὺς ἐδῶ τιμωρεῖται καὶ ἐκεῖ δὲν τιμωρεῖται. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐτιμωρήθη τὸ σῶμα τοῦ ἐδῶ, ἐκεῖ δὲν τιμωρεῖται.

Θέλω λοιπὸν νὰ σῶς παρουσιάσω αὐτὸν ποὺ ἔζησε ἐδῶ μὲ πολυτέλειαν καὶ τώρα τιμωρεῖται. ἐκεῖ. «Ἦν τις πλούσιος». Ἀλλὰ ἂν καὶ γνωρίζετε ἐκ τῶν προτέρων τὴν διήγησιν περιμένετε τὸ τέλος τοῦ λόγου. Ὁ αὐτὸς θεθαίως εἶναι. ἔγκλημα ἢ ἔμπενα καὶ ἐπαινος διὰ σῶς, μάλιστα δηλαδὴ ἀκούετε τὸ προσημῶν ἡμέρας νὰ θεωρεῖτε τοὺς καρπούς. Ἡ σωτηρία ἀπαύσασις τῶν ὁμιλιῶν ὡς ἐκομὲ διδασκαλίας. Ἐπειδὴ ὅμως ἀνάμνησας εὐρίσκοντες καὶ μερικοὺς ἔχοντες. ἢ μὴ διαλέγεσθε, ἀλλὰ περιμένετε καὶ τοὺς δραδυποροῦντας. Διότι ἡ Εὐαγγελιστρία εἶναι. ἵνα σῶμα, ποὺ ἔχει, μῆτις καὶ κεφαλὴν. Ὅπως ἐκείνους λοιπὸν ἐκείνους ἀγκάθι κορυφαίαν εἰς τὴν πτέρυναι. τὸ μῆτις ἀκούει. καὶ, ἀφοῦ εἶναι καὶ αὐτὸ εἶναι. ἔλοις τοῦ σώματος, καὶ δὲν λέγεται ἀφοῦ εὐρίσκοντες ἐδῶ ὑψηλὰ τιμωροῦνται τὸ μέλος ποὺ εὐρίσκοντες. καμνηλὰ, ἀλλὰ σκεῖται καμνηλὰ καὶ ἀφάνει τὸ ὕψος, ὅπου εὐρίσκοντες. Καὶ ὅμως τὴν πορνεύειν ἀπὸ τὴν πτέρυναι καὶ τὴν Εὐ τοῦ εὐγενικοῦ ἀπὸ τοῦ μῆτις ὑπάρχει. Ἄλλ' ὁ κοινὸς πόνος διαρῶναι τὴν δαλῆσιν καὶ ἡ ἀγάπη ἐκινῶναι τὰ πάντα.

Τὸ ἴδιον νὰ κάνῃς καὶ σὺ. Ἄν εἶσαι γραμμορὸς, ἢ εἰσάγωγος διὰ νὰ ἐκλύσῃς τὴν ὁμιλίαν. ἀλλὰ ὁ ἀδελφός σου δὲν ἡμπορεῖ νὰ παρακαλοῦσθῃς αὐτὰ ποὺ θεάσκουμεν, νὰ καμνηλῇς τὸ μῆτις σου πρὸς τὴν πτέρυναι καὶ νὰ συμπονεῖς τὸ μέλος.

19. Οἱ ἔξω αὐτῶν ἦσαν τότε ἀποκρίται, οἱ ἡμέτεροι ἐπορεύοντες ἐκ τοῦ σωματοῦ καὶ ἐκ τῆς αἰσθητικῆς. Ὁ Χριστοῦτος δὲν χάνει τὴν ἀντικρίαν καὶ τοὺς προστάτας.

μή ζημιωθεί ἡ ψυχὴ σου Ὅ τῷδε ἐνταὶ πλούσιος καὶ παντρός. Καὶ τί μ' αὐτό Ἡ καὶ αὐτὸς δὲν φαίνεται. Μὴ κρίνης τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ ἅπ' ἐξου, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἀπὸ μέσα Ὅταν ἰδῇς κάποιο δένδρον προσέχεις τὰ φύλλα ἢ τὸν καρπὸν. Ἔτσι λοιπὸν καίμε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν ἰδῇς κάποιον ἄνθρωπον, ἐξέτασέ τον ὡς ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ ἐξωτερικῶς. Πρόσεκε καλὰ τὸν καρπὸν καὶ ὅτι τὰ φύλλα. Μὴ τυχὸν καρπὸν φορᾷ ἢ ἀγριελεία θεωρεῖσθαι ὡς ὁ λαὸς D ἢ ὁ λύκος ὡς ἄνθρωπος. Μὴ λοιπὸν ἐξετάσης τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν φωνὴν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν ὅσα ἀπὸ τοῦ προσώπου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν γνώμην καὶ ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν γνώμην, ἀλλὰ ἐξετάζε καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος εἶναι φιλόπαικος εἶναι ἄνθρωπος. Ἐάν καταγίνεται μὲ τὸ ἡμέτερον ἀρετῶδες μὲ θαλασιανόν. Ἐάν ὅταν θυμῶν ἀφαιρῶνται, εἶναι λυσταίρι. Ἐάν εἶναι ὁρκαί, εἶναι λύκος. Ἐάν εἶναι ὑπουργός, εἶναι ὄρεξ. Ἐγὼ ζητῶ ἄνθρωπον, διατί σὺ μοί ἐξέταξες θηρίον ἐντὶ ἄνθρωπον; Μάθε τέλος πάντων τί σημαίνει ἀρετὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ μὴ θορυβεῖσαι.

Ὁ Ἀδάμος λοιπὸν ἔκκειτο εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλουτοῦ γεωδῶτος τραύματα καὶ ἔλυνε ἀπὸ τὴν πείναν καὶ ἐπιλησίζον τὴ σκυλιὰ καὶ ἐγλύφαν τὰ τραύματά του E Τὰ σκυλιὰ ἦσαν πρὸ φιλόπαικος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ δι' αὐτὸ ἐγλύφαν τὰ τραύματά του καὶ ἐμύλειον τὸ σπέρμα καὶ τὸ ἐκσάρκωζεν. Κι' αὐτὸς, ὡς ἂν τὸ χρυσάφι εἰς τὸ καμίνι, παρακάθητο ἐκεῖ καὶ ἐγένετο λαμπρότερος. Καὶ δὲν εἶπε αὐτὸ πού λέγουσιν πολλοὶ ἀπὸ τοῦ πτωχοῦ. Ἦναι αὐτὰ ἔργα προνοίας. Ἀρὸ γε ἐπιβάλλει ὁ Θεὸς τὰ ἄνθρωπον, Ἐγὼ πού ζω μὲ δικαιοσύνην εἴμαι πτωχὸς κα' αὐτὸς πού ζῇ μὲ ἀδικίαν πλουτίζει. Τίποτα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐσκέπη, ἀλλὰ ἄφηγε τὸν ἑαυτὸν τοῖς ἐκ τὴν ἄπειρον φιλοπαικίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκσάρκωζε τὴν ψυχὴν τοῖ, ⁷⁸⁰ A ὑπέφερε μὲ καρτερίαν ἐδεικνεν ὑπομονήν, τὸ σῶμα τοῦ ἦταν κατὰκατον, ἀλλ' ἡ σκέψις τοῦ ἔτρεχεν, εἶχε περὶ εἰς τὴν θέλησιν, ἐπαιρνε τὸ θραβεῖον, ἀντίρκετο μέσα ἀπὸ τὰ θάνατα καὶ ἐγένετο θεατὴς τῶν ἀγαθῶν. Δὲν εἶπεν οἱ παρόντες ἀπαλαμβάνουν μὲ ἀρεθὸν, ἐνθ' ἐγὼ οὐτε τὸ ψικουλά δὲν καταβάνομαι νὰ ἐκω. Αλλὰ τί ἔκανε, Εὐκαριστοῦσε καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Καὶ κάποτε ἀπέθανεν Ὁ πλούσιος ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Ἐφυγεν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ ὁ Ἀδάμος δὲν θά ἤμπορεῖ νὰ εἴπω ὅτι ἀπέθανε. Διότι τοῦ πλουτοῦ ὁ θάνατος ἦταν θάνατος καὶ τῶρος ἐνθ' οὗ πτωχοῦ ὁ θάνατος ἦταν ἀποδότης καὶ μετὰβασίς πρὸς τὸ καλλίτερον B καὶ δρόμος ἀπὸ τὸ σιῶν τῶν ἀγνάνων πρὸς τὰ θραβεῖα, ἀπὸ τὸ πέλαγος πρὸς τὸ λιμάνι, ἀπὸ τὴν παρόταξιν τῆς μάχης πρὸς τὸν

θράμβην ἀπὸ τοῦς ἑαυτὸς πρὸς τὸν στέφανον Ἐργίζον καὶ οἱ δύο ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ πραγματικότης Ἐτελεῶσεν ἡ θεατρικὴ παράστασις καὶ ἐφανερώθησαν τὰ προσώπια.

Διότι ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ θέατρον τοποθετοῦνται τὰ σκηνικά κατὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ ἐμφανίζονται πολλοὶ ἴδιοι μὲ προσώπια εἰς τὰ προσώπια των καὶ ἀπαγγέλλουν κάποιον παλαιὸν μῦθον καὶ διαγυῖνται τὰ πράγματα καὶ παριστάνουν ἄλλος τὸν φιλόσοφον, καὶ ἄλλος τὸν βασιλέα, καὶ ἄλλος τὸν βασιλέα, καὶ ἄλλος τὸν βασιλέα, καὶ ἄλλος τὸν βασιλέα, ἀλλὰ διότι ἐκεῖ αὐτὸν τὸν ρόλον εἰς τὴν παράστασιν C ἄλλος πάλιν παρουσιάζεται ὡς ἱατρός, φορεῖ ρούχα ἱατροῦ ἐνθ' ἐκεῖ νὰ μεταχειρισθῇ οὕτε ἑλκὸν, ἄλλος φαίνεται ὡς δοῦλος ἐνθ' εἶναι ἐλεύθερος, ἄλλος γίνεται δάσκαλος καὶ ἄλλος καὶ ἄλλος νὰ ἔρρη γράμματα. Καὶ ὅλοι δὲν εἶναι ὅτι φαίνονται, οὕτε φαίνονται ἢ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα. Διότι φαίνεται ἱατρός καὶ νὰ εἶναι, καὶ φαίνεται φιλόσοφος μὲ τὸ νὰ εἶναι μόνον μαλλὰ φιλοσόφου εἰς τὸ προσώπιον, καὶ φαίνεται στρατιώτης, ἐπειδὴ φορεῖ σκελὴν στρατιώτου. Καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ προσώπου ἐλπιεῖται, ἀλλὰ δὲν μετατρέπεται τὴν φύσιν, τῆς φύσεως ἀλλάσσει τὴν ἀλήθειαν. Καὶ τὰ προσώπια παραμένουν μέχρις ὅπου κἀθόνται ἐκεῖ οἱ διασκεδάζοντες θεαταί, ὅταν ὅμως θροῦνται καὶ τελειώσῃ ἡ παράστασις καὶ φέρονται ὅλοι, τότε ἀφανίζονται τὰ προσώπια καὶ αὐτὸς πού ἦταν εἰς τὴν σκηνὴν D βασιλεὺς τώρα εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι καλὸς καὶ ἄριστος. Ἀφαιρέθησαν τὰ προσώπια, ἐσταμάτησαν ἡ ἀκρότις, ὁ φόνος ἡ ἀλγία. Καὶ αὐτὸς πού εἰς τὴν σκηνὴν ἦταν ἐλεύθερος τώρα εἶναι δοῦλος αὐτὸς ὁλητὴς ὁ κριτικὸς πού ὅς εἶπα, εἰς τὴν σκηνὴν τὸν φεῖδος, ἐξω ἡ πραγματικότης Ἐβράδυσεν, διελύθη τὸ θέατρον, ἐφανερώθη ἡ πραγματικότης.

Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ζωὴν καὶ μὲ τὸ τέλος τῆς. Ἡ παρούσα κατάσταση εἶναι ἕνα θέατρον, τὰ πράγματα εἶναι ὑπόκρισις, δηλαδὴ ὁ πλούσιος καὶ ἡ πτωχὴ, καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀρχόμενος καὶ τὸ ὄρεξ. Ὅταν ὅμως παύσῃ αὐτὴ ἡμέρα καὶ ἔλθῃ ἐκείνη ἡ νύκτα ἡ φοβερά, ἡ καλὴτερά ἡ ἡμέρα ἐκείνη, διότι αὐτὴ θά εἶναι νύκτα διὰ τοὺς ὁμοιωτοὺς E καὶ ἡμέρα διὰ τοὺς δικαίους ὅταν τελειώσῃ τὸ θέατρον καὶ πέσουν τὰ προσώπια, ὅταν θὰ κρῖνται ὁ καθένος καὶ τὰ ἔργα του, ὅσα ὁ καθένος μὲ τὸν πλούτον του, ἢ μὲ τὴν δόξαν του, ἢ μὲ τὴν φήμην του, ἢ μὲ τὴν ἐξουσίαν του, ἀλλὰ καθένος καὶ τὰ ἔργα του, καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ γυναῖκα καὶ ὁ ἄνθρωπος, τότε θὰ μᾶς ζητηθῶν καλὴ (καὶ καλὰ πράξεις, ὅχι μεγάλα ἀξιώματα, οὕτε ὑπερβολικὴ πτωχεία ἢ περιφρόνησις Δεῖξέ μου ἔργα ⁷⁸¹ A καὶ

αἱ εἶσαι δοῦλος γίνε καλότερος ἀπὸ τὸν ἐλευθερον, καὶ ἂν εἶσαι γυναικα γίνε γενναίωτερον ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Διότι ὅταν πέσουν τὰ προσώπεια τότε φανερώνεται καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Καὶ ὅπως ἐδῶ ὅταν τελεσθῇ τὸ θέατρον καὶ κάποιος ἀπὸ ἡμᾶς ποῦ κάθεται ὑψηλὰ ἰσθὶ τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς φιλόσοφον νὰ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα καλικοιργός, λέγει ἄλλωμονον, αὐτὸς δὲν ἦταν φιλόσοφος. Τώρα τὸν βλέπω καλικοιργόν· αὐτὸς δὲν ἦταν βασιλεὺς. Τώρα βλέπω δι. εἶναι κάποιος ἀσχημαντός· αὐτὸς δὲν ἦταν πλούσιος. Τώρα τὸν βλέπω πτωχόν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ ἐκεῖ.

δ. Διὰ τοῦτο δὲν μακρολογῶ, διὰ νὰ μὴ συνῶν τὸν ἀκροατὴν μὲ τὰ πολλὰ λόγια. Ἀλλὰ θέλω νὰ παρουσιάσω μὲ δύο προσώπεια τὴν ἄλλην ὑπόθεσιν τοῦ θεάτρου. Μετακινῶμαι μόνον δύο προσώπεια B καὶ μὲ τὰ δύο αὐτὰ προσώπεια οὐκ χάρασσω τὸν δρόμον καὶ οὐκ δίδω ὁρομῆν. Ἐταλαιπώρησα τὴν σκέψιν σας μὲ τὴν παρουσίαν τῆς παρουσίης διὰ νὰ καταλάβῃ ὁ καθένας καλὰ τὴν διαφορὰν τῶν πραγμάτων. Δύο προσώπεια λοιπὸν ὁ ἓνας μὲ τὸ προσώπειον τοῦ πλούσιου, ὁ ἄλλος μὲ τὸ προσώπειον τοῦ πτωχοῦ. Ὁ Ἀδάρος εἶχε τὸ προσώπειον τοῦ πτωχοῦ, ὁ πλούσιος τὸ προσώπειον τοῦ πλουτοῦ. Αὐτὰ ποῦ βλέπομεν εἶναι προσώπεια διὰ ἡ πραγματικότητος. Ἐφυγαν καὶ οἱ δύο πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Τὸν Ἀδάρον παρέλαβαν οἱ ἄγγελοι μετὰ τοὺς σκεπτοὺς οἱ ἄγγελοι, μετὰ τὴν πόρταν τοῦ πλουτοῦ ὁ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ μετὰ τὴν πείναν ἡ ἀτελείωτος ἀφρόνεια, μετὰ τὴν θλίψιν ἡ ἀβραμὶς ἀπόλειπας. Ἐκείνον τὸν πλούσιον ἐπερίμεναν C μετὰ τὸν πλοῦτον ἡ πτωχεία, μετὰ τὸ πλούσιον τραπέζης, ἡ καταδίκη καὶ ἡ τιμωρία, μετὰ τὴν ἀπώλειαν οἱ ἀνυπόφοροι πῦνοι.

Καὶ πρόσθετε τί συμβαίνει. Ἐπῆγαν ἐκεῖ καὶ διελύθη τὸ θέατρον, ἐξενικεπόθησαν τὰ προσώπεια καὶ φαίνονται τώρα πλεόν τὰ πρόσωπα. Ἐπῆγαν ἐκεῖ καὶ ὁ πλούσιος ποῦ τώρα ἐκείτο βλέπει τὸν Ἀδάρον εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ νὰ εὐτυχῇ, νὰ καίρεται, νὰ καταπνέῃ, καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἀβραάμ. Πάτερ Ἀβραάμ, πέμψον Ἀδάρον, ἵνα ἴδωμι τὴν δικαίαν αὐτοῦ ἐπιστάξιν μου τῇ γλώσσῃ, δι. ἀποτηγανίζω. Λουκ. 16. 24. Καὶ ὁ Ἀβραάμ, τί τοῦ λέγει. «Τέκνον ἀπέλαθες τὰ ὀνόματά σου καὶ ἁγίαρες τὰ κακὰ αὐτοῦ καὶ νῦν οὕτως παρακαλεῖσαι, σὺ δὲ δύνῃσαι». Ἀλλως δὲ καὶ χάος μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν D ἐστήρικται, ἵνα ἐάν τις θαύληται ἐν-τεῦθεν ἐκεῖ διαβῇ πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνηται.

Πρόσθετε, διότι ὁ λόγος ποῦ ἀναφέρεται εἰς αὐτὰ εἶναι χρῆσιμος μὲ τὰ νὰ φοβῆται καὶ νὰ καθαρῇ μὲ τὰ νὰ στενοχωρῇ καὶ νὰ ἰσχυρῇ. Νὰ παραδέχεται αὐτὰ τὰ λόγια. Ἐνῷ

λοιπὸν ὁ πλούσιος εὐρίσκει εἰς τὰ θέατρα, ἐνοῶν τὰ μάτια σου καὶ εἶδε τὸν Ἀδάρον, εἶδε καινούργια πράγματα. Κάθε ἡμέραν ἦταν εἰς τὴν πόρταν σου, ὅπου εἰσάμμετο καὶ ἔξαρκεο δύο καὶ τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν καὶ δὲν τὸν ἐβλεπε, καὶ τώρα ποῦ τηγανίζουσι τὸν ἑλάνειον ἐξ ἀποστάσεως. Ὁ ἴαν ἐξοῦσε εἰς τὸν πλοῦτον, ὅταν ἐξήρκετο ἀπὸ τὴν θέλῃν σου E νὰ τὸν ἴδῃ, δὲν κατεδέχθη νὰ τὸν ἴδῃ. Διὰ τὰ βλέπει τόσο καλὰ δὲν ἦταν εἰς τὴν πόρταν σου. Πῶς δὲν τὸν ἐβλεπε, ὅταν ἦταν καλὸ πλοῦτον δὲν τὸν εἶδες καὶ τώρα τὸν βλέπει ἐξ ἀποστάσεως καὶ μάστιγα ἀπὸ τῶσον χάος ποῦ οὐκ χωρεῖ. Καὶ τί κάνει ὁ πλούσιος. Φωνάζει πατέρα τὸν Ἀβραάμ. Διὰ τί λέγεις πατέρα αὐτὸν ποῦ δὲν ἐμμήθης εἰς τὴν φιλοξενίαν; Αὐτὸς τὸν ὀνομάζει πατέρα, ἐκεῖνος τὸν λέγει τέκνον. Τὰ ὀνόματα θεοῦ εἶναι ὀνόματα συγγενείας, ἀλλὰ ἡ θεοφιλία δὲν ὑπάρχει ποθενά. 782 A. Ἀναφέρει, ὅπως τὰ ὀνόματα διὰ νὰ μάθετε δι. ἡ φυλετικὴ συγγένεια δὲν ἐφελεί εἰς τίποτε.

Διότι εὐγένεια δι. ὄνομα δὲν εἶναι ἡ προγονικὴ ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ ἡ ἐνάρετος συμπεριφορά. Μὴ ποῦ λέγεις. ἔχω πατέρα ὅπου. Αὐτὸ δὲν με ἐνδιαφέρει. Δὲν ζητῶ αὐτό. Μὴ ποῦ λέγεις. ἔχω πατέρα ὅπου. Καὶ τὸν Παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀκόμη ἂν ἔχει πατέρα καὶ ἀδελφούς τοὺς μαρτυρας, ἀλλὰ δὲν μείναι τὴν ἀρετὴν των, κανένα ἀρετὸς δὲν θὰ ἔχει ἀπὸ τὴν καταγωγὴν, ἀλλὰ περισσότερον θὰ σὲ βλάπτει καὶ θὰ σὲ καταδικάζει. Ἡ ἀρετὴ μου, λέγει εἶναι φυλάνθρωπος καὶ τί σκεῖται ἐκεῖ αὐτὸ με ὅσον τὸν ἀνάνθρωπον, δι. ὅτι ἡ φιλικότητα τῆς θὰ προστεθῇ ὡς κατηγορία διὰ τὴν κακίαν σου συμπεριφοράν. Τί λέγει λοιπὸν. Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς πρὸς B τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, «Ποιῆσατε καρτὸν ἔργον τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δοῦντε λέγειν. Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ» (Matth 3. 9). Ἐκεῖ ἐνδοξον πρόγονον. Ἐάν τοῦ ἀμαρτίας ἐκέρχοντες, ἐάν δε ἔχω, ὁ ἐνδοξος γίνεται κατήγορος διότι ἀπὸ δικαίων ρίζαν ἐγγήκες σὺ παρὸς καρπὸς. Μὴ καλοποιῶν ποτὲ ἄνθρωπον ποῦ ἔχει δικαίον συγγενῆ. Ἐάν δὲν μὴ ποῖ τοὺς τρόπους του. Ἐκεῖς μὴτέραν ἄγαν. Αὐτὸ δὲν ἔχει καμινὰ σημασίαν. Ἐκεῖς μὴτέραν πονηρίαν. Αὐτὸ εἶναι ἀσκετο μὲ ἐσένα. Ὅπως ἀκριβὴς ἡ ἀρετὴ τῆς δὲν σὲ ἀφελεί. ἐάν δὲν τὴν μῆραι, τὸ ἴδιον αὐτὸ ἡ κακία τῆς σὲ βλάπτει. ἐάν ὀργισθῇ τὴν πονηρίαν. Ἀλλ' ὅπως ἀκριβὴς τὸ σφάλμα εἶναι μεγαλύτερον ἐκεῖ, C διότι ἐνθ' ἔχεις τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τὸ σπῆτι σου δὲν τὸ ἐμμήθης, ὅταν καὶ ἐδῶ ὁ ἀπαικὸς εἶναι μεγαλύτερος διότι ἐνθ' ἔχει κάποιον πονηρὸν μῆτέρα δὲν ἐμμήθη τὴν πονηρίαν τῆς, ἀλλὰ προήλθε καλὸς καρπὸς ἀπὸ πατρὸς ρίζαν. Δὲν μᾶς ζητοῦν λοιπὸν προγονικὴν

καύκησιν, ἀλλὰ ἐνέρετον συμπεριφορὰν.

Ἐγὼ καὶ τὸν δοῦλον τὸν ἀπικαλῶ εὐγενή καὶ τὸν κύριόν του κρίνω ὅτιον δεσμιωτηρίου, ἐν ἔξω καλὰ τὴν συμπεριφορὰν του. Δι' αὐτὸν καὶ αὐτὸς ποῦ κατέκειτο τὸ ἄξιωμα εἶναι ἀσήμενος, ἐν ἑκτὴ τὴν ψυχὴν του ὑποδουλωμένῃ. Διότι ποῖος εἶναι δοῦλος παρὰ αὐτὸς ποῦ ἡμαρτάνει. Αὐτὴ ὁμῶς ἡ δουλεία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν θέλῃν, δι' αὐτὸ καὶ ἡ δουλεία ἐξ ἀρχῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτῆς τῆς οδοῦ.

7. Ὁ τὸν παλαῖν καιρὸν δὲν ὑπῆρχε δοῦλος. Διότι ὁ Θεὸς ὅταν δημιουργήσῃ τὸν ἀνθρώπον δὲν τὸν ἔκαμε δοῦλον, ἀλλ' ἐλευθερον. Ἔκαμε τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Ἑβάν καὶ ἦσαν καὶ οἱ δύο ἐλεύθεροι. Ἀπὸ ποῦ προῦλθε λοιπὸν ἡ δουλεία; Τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀποραστράτισε καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐξέστρασαν τὰ μέτρα τῆς ἐπιθυμίας των καὶ ἐκυβήθησαν εἰς τὴν ἀκολασίαν. Καὶ ἔκυε πᾶς.

Ἐγένετο κατακλισηὶς καὶ ἐπνίγη ὅλη ἡ οὐραμένη, ἀνοήτως οἱ καταρράχονται καὶ αἱ ἄδουσαι ἐξεκείλυσαν, καὶ τὰ πάντα ἐπλημύρισαν καὶ τὰ βλέπεμένα διεκόσμητο εἰς τὰ στοιχεῖα των καὶ κατεσφύροντο, καὶ ἡ γῆ δὲν ὀφείνεται, ἔδωκεν ὅλα τὰ πάντα εἰς ἀνταποκρίσιν εἰς πέλαιος, καὶ αἰτία ποῦ ὅλα ἐγέναντο θάλασσα καὶ πέλαιος ἦταν ἡ ἀργὴ τοῦ Θεοῦ. Ὑπῆρχαν ὑψηλὰ βουνά, ἀλλὰ τὰ ἐκείνησε τὸ πέλαιος καὶ δὲν ὑπῆρχε τίποτε παρὰ πέλαιος καὶ οὐρανὸς μόνον. Καὶ ἐμφανίσθη τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καὶ παρέμεινε μόνον ὁ σπινθήρας τοῦ γένους μας, ὁ Νῶε, σπινθήρας εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλαιος καὶ νῆος. Αὐτὸς ὁ σπινθήρας εἶπε μέσῳ τοῦ ῥήματος τοῦ γένους μας, γυναῖκα καὶ παιδιὰ, περιστέρων καὶ κόρυμπα καὶ ὅλα τὰ ὅλα. 78. Α. Καὶ ἦσαν ὅλοι μέσα καὶ ἡ κιβωτὸς ἐπλεον ἐπάνω εἰς τὸ νερὸ εἰς τὸ μέσον τῆς τρικυμίας καὶ δὲν ἐνυαυγίσθη. Διότι εἶπε κυβερνήτην τὸν Κύριον τοῦ ποντίου. Δὲν τὸν ἀπέκριναν αἱ σκευαί, ἀλλὰ τὸ δυνατὸν κέρι τοῦ Θεοῦ. Καὶ κινήσας θαῦμα. Ὅταν πλεον κατεκλύσθη ἀπὸ τὸ νερὸ ἡ γῆ, ὅταν ἐξηφανίσθησαν οἱ ἀμαρτωλοὶ ὅταν ἐκόσμησεν ἡ κατακλιση καὶ ὀφάνησαν αἱ κορυφαὶ τὸν ὄρειον, ἡ κιβωτὸς ἐκείνη καὶ ὁ Νῶε ἔστειλε τὴν περιστέρον.

Ὅσα λέγονται διὰ τὸν κατακλισην εἶναι μυστήρια, καὶ ὅσα ἔστιν εἶναι τύπος τῶν μελλόντων νῶς συμβῶν. Δηλαδή ἡ κιβωτὸς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὁ Νῶε ὁ Χριστός, ἡ περιστέρη ἡ ἁγία Πνεῦμα, τὸ φέλλον τῆς ἑλπίδος ἡ φιλοανθρωπία Β τοῦ Θεοῦ. Ἐστὶν ἡ ζωὴ καὶ ἡμερὸν ζῶν καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν κιβωτὸν. Ἀλλὰ ἐκεῖνα ἦσαν τύπος αὐτῶν ὅπως τώρα εἶναι ἡ ἀλήθεια. Κινήσας τὸ μέγεθος τῆς ἀληθείας. Ὅπως ἀκριβὲς ἡ κιβωτὸς

δοῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλαιος διέσκηκε αὐτοὺς ποῦ αὐτὸς σκεπτοῦ ἐντὸς αὐτῆς, οἱ καὶ ἡ Ἐκκλησία διέσκηκε διὰς τοῦ παραπλανημένους. Ἀλλὰ ἡ μὲν κιβωτὸς ἐσκεπτο μόνον, ἡ Ἐκκλησία ὁμῶς κάνει καὶ περισσοτέρον. Ἐννοῶ δηλαδή ὅτι ἡ κιβωτὸς παρέλαβεν ὅλα τὰ ζῶα καὶ ἐσκεπτο ὅλα τὰ ζῶα ἡ Ἐκκλησία παραλαμβάνει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν τοὺς σκεπτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεταβάλλει. Ἡ κιβωτὸς παρέλαβε κόρυμπα καὶ ἐστειλε κόρυμπα ἐντὶ ἡ Ἐκκλησία παραλαμβάνει C κόρυμπα καὶ τὸν ἐξαποστέλλει διὰς περισσοτέρων παραλαμβάνει λύκον καὶ τὸν ἐξαποστέλλει ὡς πρόβατον. Ὅταν δηλαδή εἰσέλθῃ ἐδῶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνθρώπος, κλέπτει ἢ πλεονέκτης καὶ ἀκούσῃ τὰ θεῖα λόγια τῆς διδασκαλίας, μεταβάλλει τὴν σκεπτικὴν του καὶ ἐντὶ λύκος γίνεται πρόβατον. Διότι ὁ μὲν λύκος ἀρνύει καὶ τὰ ξένα, ἐντὶ τὸ πρόβατον κορυβίζει καὶ τὸ μαλλὶ του.

Ἐκείνησεν ἡ κιβωτὸς καὶ ἀνοίσθησαν αἱ θύραι καὶ ἐξῆλθεν ὁ Νῶε ποῦ διέσκηκε ἀπὸ τὸν πνεύμον. Ἐλπίει ἐρημιάν τὴν γῆν. ἔλπει τὴν λίσσιν νᾶ ἐκ γίνεαι τάφος κοινὸς καὶ διὰ τὰ ζῶα καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὅλα σκεπτομένα μαζὶ τὰ σκεπτομένα ἡμεῖς, ἀνθρώπων καὶ ὁλόγων ζώων. Εἶδεν ὁ Νῶε ἐκεῖν τὴν τραγικίαν, εἶδε τὴν γῆν. Ὁ γεγάτην πικρίαν καὶ ἐσπενοκαρτήθη πολύ, διότι ὅλοι ἐκείνησαν. Ὁ δὲν διέσκηκε, οὔτε ἀνθρώποις οὔτε ζώων οὔτε τίποτε ἄλλο ἔξω ἀπὸ τὴν κιβωτὸν. Ἐβόλετο μόνον οὐρανόν, κατετρύχετο ἀπὸ τὴν θλίψιν ἐνοικίει πόνον, ἦμαρ κρασί καὶ ἐκοιμήθη διὰ τὸ ἀνακουφίσῃ τὴν πληγὴν τῆς στενοκαρίας. Ἐκοιμήθη ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ εἶπε παραδοθὶ εἰς τὸν ὕπνον ὡς εἰς κατὸν, καὶ ἐπροσπορεύσῃ νᾶ ἐκείνη ὅσα συνέβησαν, ὅπως συμβαίνει μετὰ τὸν γεγάτην ἀνθρώπων ποῦ πίνει κρασί καὶ κοιμᾶται. Ε. Πρέπει λοιπὸν νᾶ δικαιολογήσῃμεν αὐτὸν τὸν δίκαιον, διότι αὐτὸς ποῦ ἔκαμε, δὲν τὸ ἔκαμε διὰ τὴν μέθην, οὔτε ἀπὸ ἐπιθυμίας κάποιου πύθους, ἀλλὰ μετὰ τὸ κρασί καὶ τὸν ὕπνον ἐθεράπευσε τὴν πληγὴν. Διότι αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Σολομὸν. Ἐδότε οἶνον τοῖς ἐν λύπῃ, καὶ μέθην τοῖς ἐν οἰκνίᾳ. (Παροιμ. 31, 5).

Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀνθρώποι καὶ μάλιστα εἰς τὰς καρτείας, ὅταν κάποιος κάσῃ τὸ παιδί ἢ τὴν γυναῖκα του, ἐπειδὴ καταπονᾶται ἀπὸ τὸν πόνον ἐπειδὴ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν θλίψιν ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὸ γεγονὸς καλεῖ φίλους εἰς τὸ σπίτι του, καὶ κάνει πλοῦσιον τραπέζι, καὶ δίδεται εἰς τὸν πένθον. α. ἀγνὸς κρασί διὰ τὸ ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὴν στενοκαρίαν. Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν γέγοντα. 79. Α. Ἐπειδὴ ἡλαδὸς τὸν ἐλεγοντοῦσεν ἡ θλίψις, ἐκρησσοποιήσεν ὡς φέροντον τὸ κρασί, καὶ μετὰ τὸ κρασί ἐκοιμήθη.

Διὰ τὸ πληροφωρηθῆτε λοιπὸν τώρα ἀπὸ ποῦ προῦλθεν

ἡ δουλεία, ὕστερα ὅπῃ ὀλίγον εἰσῆλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἐκείνου ὁ καταραμένος, εἰς²⁰ βάβαια κατὰ τὴν φύσιν ἀλλὰ ὅσα καὶ κατὰ τὰ φρόνημα (ἐννοᾷ πάλιν εὐγένειαν, ὅσα τὴν δόξαν τῶν προγόνων, ἀλλὰ τὴν ἐνάρκτον συμπεριφορὰν), εἰσῆλθε λαὸν ὁ υἱὸς καὶ εἶδε τὴν γυναικίαν τοῦ πατρὸς του. Ἐπρεπε λαὸν νὰ τὸν συμμάχησιν, ἔπρεπε νὰ τὸν ἀκεπάσῃ διότι ἦσαν γέροντες, διότι ἦσαν ἀνενοήτως ἀπὸ τῶν συμφορῶν, διότι ἦσαν πατέρας τοῦ αὐτοῦ ὅπως ἐξῆλθε καὶ τὸν ἐντρόπισσε καὶ τὸν διεκωλύθησε. Οἱ ἄλλοι δὲ ἀδελφοὶ ἐπύρην ἓνα σκέπασμα **Β** καὶ μὲ γυρισμένα τὰ ὀπίσθια τὸν διὰ νὰ μὴ ἴδῃσιν αὐτὰ ποῦ ἐκείνος ἐκαρδιζομένον, ἐπληρώσαν καὶ ἐσκέπασαν τὸν πατέρα τους. Ὅταν ἐξέστησε λαὸν ὁ πατέρας ἔμαθεν ὅλα τα συμβάντα καὶ ἤρξατο νὰ λέγῃ. «Ἐπικατάρατος Χαναάν παῖς αἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ» (Γεν 9, 25). Αὐτὸ ποῦ λέγει σημαίνει τὸ ἐξῆς. Θὰ γίνῃ δοῦλος διότι διεκωλύθησε τὴν γυναικίαν τοῦ πατρὸς σου βλέπεις ὅτι ἡ δουλεία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ὅτι ἡ πονηρία ἐπρωκάλεσε τὴν δουλείαν.

Θέλεις τώρα νὰ σοῦ δείξω ἐλευθερίαν ποῦ νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν δουλείαν. Ἦταν κάποιος δοῦλος ποῦ ὀνομάζετο Ὀνήσιμος, ἐντροπισμένος δραπετής. Αὐτὸς ἔφυγε καὶ ἐπῆγε εἰς τὸν Παῦλον καὶ ἐπαυτίσθη καὶ ἐξέπλυνε τὰς ἁμαρτίας του, παρέμεινε δὲ πλῆροισιν τοῦ **Ε**. Ὁ Παῦλος τότε ἔγραψε πρὸς τὸν κύριόν του «Ὀνήσιμον τὸν ποτέ σοι ὀφεισμένον, νῦν δὲ καὶ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐκρηστον, προσλαβού αὐτόν ὡς ἐμὲ» (Φίλιπ 10, 12). Τί συνέβη ἀληθῶς. «Ὅν ἐντοὶ ἐγένετο ἐν τοῖς δεσμοῖς μου».

Θ Εἶδες εὐγενεσθὲν καταγωγὴν, εἶδες συμπεριφορὰν ποῦ δίδει τὴν ἐλευθερίαν, δοῦλος δηλαδὴ καὶ ἐλευθερὸς εἶναι ἀπλὰ ὄνομα. Τί εἶναι δοῦλος, ἀπλὸν ὄνομα. Ποσοὶ κύριοι εἶναι ἐπαλωμένοι ἀπὸ μέθην, καὶ πόσοι δοῦλοι εὐρίσκονται δίπλα ἀπ' αὐτοὺς νηφάλιοι! Ποῖον νὰ ὀνομάσω δοῦλον, τὸν νηφάλιον ἢ τὸν μέθυσον, τὸν δοῦλον τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὸν ἀνθρώπου τοῦ πάθους. Ἐκείνος εἶναι δοῦλος ἐξωτερικῶς, ἐντὶ ὃ μέθυσος ἔχει ἐσωτερικὴν δουλείαν. **Δ** Αὐτὰ τὰ λέγω καὶ δὲν θὰ σταγῶσι νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνω διὰ νὰ ἔχετε γνωμὴν συμφωνοῦσαν πρὸς τὴν πραγματικότητα. καὶ διὰ νὰ μὴ σὰς κυριεύῃ ἡ πλάνη τῶν πολλῶν, ἀλλὰ νὰ ξέρετε τί εἶναι δοῦλος, τί πτωχός, τί ὀφειλόμενος. Ἢ εὐτυχίας, τί ἀδυναμίας. Διότι ἐὰν πθέσθε νὰ ξεχωρίζετε αὐτὰ δὲν θὰ ταυοχῆτε ποτέ.

20. Πρόκειται εἰς τὸν Χάμ, ὁ υἱὸς τοῦ ὁ πατέρα, τοῦ Χαναάν, ποῦ ἀναφέρεται παρακάτω εἰς τὰ λόγια τοῦ Νῶε.

Ἄλλα διὰ νὰ μὴ πάρῃ τὸν λόγον ἡ μεγάλη παρέκδοσις δε ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ θέματα. Αὐτὸς λαὸν ὁ πλούσιος ἦτον πλεόν πτωχός. Ἡ καλύτερα ἦτον ἐπλοστίζεν ἦταν πτωχός. Διότι πῶς εἶναι ἡ ὑφέλεια εἰς τὸν ἀνθρώπον ὅταν ἔχῃ τὸ ξένο καὶ δὲν ἔχῃ τὰ ἰδικά του. Ποῖα εἶναι ἡ ὑφέλεια εἰς τὸν ἀνθρώπον ὅταν ἔχῃ χρήματα **Ε** καὶ δὲν ἔχῃ ἀρετὴν, διότι παίρνει ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἄλλους καὶ χάνει τὰ ἰδικά σου, ἔχει, λέγει, εὐφροσύνην καὶ ἡμέραν. Καὶ τί μ' αὐτό, δὲν ἔχεις ὅπως εὐφροσύνην ψυχῇ. ἔχεις δούλους ἐλάσθαι. ἔχεις τὰ ἔξω, ἀλλὰ δὲν ἔχεις τὰ ἰδικά σου. Ἐν σοὶ δόξα κανείς μίαν παροκατοήσῃ, ἡμερῶν νὰ σὲ εἴπω πλούσιον. Ὅσα δικὰ! Διότι κατέχει τὰ ξένα. Διότι αὐτὸ σημαίνει παρὰ τὴν ἀρετὴν καὶ μακάρι νὰ ἦταν μόνον παρακατοήσῃ καὶ νὰ μὴ σοῦ ἐγένετο προσθήκη εἰς τὴν πτωχείαν. Ὅταν λαὸν εἶδεν ὁ πλούσιος τὸν Λάζαρον λέγει «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με» (Λουκ 16, 24). Αὐτὰ εἶναι λόγια πεινῶντος, ζητιάνου, **25** **Α** πτωχοῦ. «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με». Τί θέλεις, «Πέμψον Λάζαρον». Αὐτὸν ποῦ ἐπεριφρόνησε, αὐτόν ποῦ δὲν ἠθέλησε οὔτε νὰ τὸν ἴδῃ, αὐτόν ζητῶντα νὰ σοῦ σταίλω διὰ νὰ σὲ σώσῃ. «Πέμψον Λάζαρον». Καὶ ποῦ εἶναι τώρα οἱ περσοὶ τοῦ κρασιού, ποῦ εἶναι τὰ καλά, οἱ παρὰ σπῆται, οἱ κόλακες, ὁ ἐγωισμός, ἡ παρρησιότητα. Ποῦ εἶναι τὸ κρυμμένο κρυόφι, τὰ σκαρφαλωμένα ρούχα τὸ ὄψιμα ποῦ ἐπιμούσας ἢ ἐπίδειξις καὶ ἡ ἀπόλαυσις, Ὅλα ἦσαν φύλλα. Ἦλθεν ὁ κεκλιμένος καὶ ὅλα ἐξηράνθησαν. Ὅνειρον ἦσαν καὶ ῥῶλα ἐξημέρωσαν ἐφυγε. Σκὰ ἦσαν ἦλθεν ἡ ἀλήθεια καὶ διελύθη ἡ σκὰ. «Πέμψον Λάζαρον».

Β Καὶ διότι δὲν βλέπει κάποιον ἄλλον δίκαιον. Οὐτε τὸν Νῶε, οὔτε τὸν Ἰσαάκ, οὔτε τὸν Λῆθ, οὔτε τὸν Ἰωάκ, ἀλλὰ τὸν Ἀβραάμ, διότι, ἐπειδὴ ὁ Ἀβραάμ ἦταν φιλόθεος καὶ ἐπροσκύλυσε τοὺς ὀδοιπόρους εἰς τὴν σκηνὴν του. Ἡ φιλοξενία λαὸν τοῦ Ἀβραάμ γίνεται μεγαλύτερος κατήγορος εἰς ἀπανθρωπίας τοῦ πλουτοῦ. «Πέμψον Λάζαρον». Ἀς φρεσίνωμεν ἀγαπητοί, ποῦ ἀκούομεν αὐτὰ, μῆπως καὶ ἡμεῖς ἰδοῦμεν πτωχοὺς καὶ τοὺς προσπεράσωμεν καὶ μὰς γίνουσι τότε ἀπὸ ἐνός Λαζάρου πολλοὶ κατήγοροι. «Πέμψον Λάζαρον. ἵνα τὸ ἔκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὅσῃ θύμῃ, ἐπιστάξῃ μου τὴ γλώττη, ὅτι ἀποτηγανίσωμαι» **Ε** γὰρ μέτρηται, ἀντιμετρούμεται ἡ μὴν (Ματθ 7, 2). Ἀφοῦ δὲν ἔλασες φίκουλα, **Ε** δὲν θὰ πάρῃς οὔτε σταγόνα. Στείλε τὸν Λάζαρον, διὰ νὰ μὴ σου ὀφείλῃ τὴν γλώσσαν μὲ τὸ ἔκρον τοῦ δακτύλου του διότι καύγομαι. Καὶ ὁ Ἀβραάμ, ποῦ λέγει «Τέκνον ἀπέλαβε τὰ ἀγαθὰ σοὶ ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λάζαρον,

ἀποίας τὰ κακά αὐτοῦ· καὶ νῦν οὗτος ᾧδε παρακαλεῖται, οὐ δὲ ὀδυνόσῃ» (Λουκ. 16, 25).

Ἐδῶ πάλιν δὲν εἶπεν «Ἐλθετε» ἀλλ' «Ἀπέλθετε». Ἐκεῖ μεγάλῃ διαφορᾷ ἢ προσθήκῃ τῆς συλλαβῆς διὰ τοῦ αὐτοῦ ποῦ εἶπα ἐπαινεληγμένως εἰς τὴν ἀγάπην σου, πρέπει νὰ ἔρουνόμην καὶ τὰς συλλαβάς. «Ἐρουνόμην τὰς Γραφάς» λέγει (Ίω. 5, 39), διότι ἓνα ἴσται ἢ μία κεφαλαία ἀλλάσσει πολλὰς φορές τὸ νόημα. Καὶ διὰ τὴν αἰτίαν οὗ καὶ ἡ προσθήκη ἑνὸς γράμματος Ὁ δημιουργεῖ νόημα, ὁ Πατριάρχης Ἀβραὰμ ἀνομιάζετο προσηγουμένως Ἀβρόμ. Καὶ τοῦ εἶπεν ὁ Θεὸς Δὲν θὰ εἶναι πλέον τὸ ὄνομά σου Ἀβράμ, ἀλλὰ Ἀβραὰμ (Γεν. 17, 5). Ἐν αὐτῷ προσέθεσε, καὶ ἔτσι τὸν ἔκαμε πατέρα πολλῶν θνητῶν. Νὰ λοιπὸν, οἱ ἡ προσθήκη ἑνὸς γράμματος εἰδείκε πολλὴν τιμὴν καὶ εὐγένειαν. Μὴ τὰ παροβλήτρως λοιπὸν αὐτὰ μὲ εὐκολίαν. Διότι δὲν εἶπεν, «Ἐλθετε τὰ ἀγαθὰ σου» ἀλλὰ «Ἀπέλθετε». Αὐτὸς δὲ ποῦ ἀπολαμβάνει ἀπολαμβάνει αὐτὰ ποῦ τοῦ ὑπεφίλοντο. Πρόσεχε τί ἐννοεῖ· ἄλλο σημαίνει τὸ λαμβάνει καὶ ἄλλο τὸ ἀπολαμβάνει. Απολαμβάνει· ἡμετέραν κανεῖς αὐτὰ τοῦ εἶπαι, λαμβάνει ὅμως πολλὰς φορές αὐτὰ ποῦ δὲν εἶχεν ἀποκτήσει. «Ἀπέλθετε τὰ ἀγαθὰ σου, καὶ Ἀδάμας τὰ κακά αὐτοῦ» Ἐ λοιπὸν καὶ ὁ πλοῦσιος ἐπληρώθη τὰ κακά του, καὶ ὁ Ἀδάμας ἐπλήρωσε διὰ τὴν ἀμαρτίαν του.

Αὐτὰ τὰ εἶπα δι' αὐτοὺς ποῦ τιμωροῦνται ἔδω καὶ διὰ τοῦ, δι' αὐτοὺς ποῦ καλοσημνοῦν ἔδω καὶ τιμωροῦνται ἐκεῖ. Πρόσεχε λοιπὸν αὐτὸ ποῦ λέγω· «Ἀπέλθετε τὰ ἀγαθὰ σου καὶ Ἀδάμας τὰ κακά αὐτοῦ», αὐτὰ ποῦ τοῦ ἐκρεωστοῦντο, ποῦ τοῦ ἐφείλοντο. Πρόσεχε τὸ ζήτημα, διότι φθάσει ἐκεῖ ποῦ πρέπει τώρα ἐπιτρέψαί μοι νὰ ὑφάνω τὸ ὅραμα. Μὴ ἀνθρῳκῶς ὅμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ ὅταν οἷς λέγω κατ' ἐτόκον νὰ περιμένετε τὸ συμπέρασμα. Θέλω λοιπὸν νὰ οἶες κἀνὺς προσεκτικὸς. 700 Α καὶ οἱ μόνον νὰ οἶες γυμνάσιον ἀπαρανεακῶς, ἀλλὰ νὰ οἶες ὁδηγῶ εἰς τὸ βάθος τῆς θείας Γραφῆς, εἰς τὸν θυφὸν οὗτοι δὲν ὑπάρχει τρικυμία, εἰς θυφὸν ποῦ εἶναι πῶς ασφαλὴς καὶ ἀπὸ τὴν γαλήνῃ. Ὅσον λοιπὸν βαθύτερα καταβαίνεις εὐρίσκεις περισσότεραν ἀσφάλειαν διότι δὲν ὑπάρχει ἐδῶ ὅστις κίνησις τῶν ὁδῶν, ἀλλὰ ἀρίστη διάταξις τῶν νοημάτων. «Ἀπέλθετε τὰ ἀγαθὰ σου καὶ Ἀδάμας τὰ κακά αὐτοῦ καὶ νῦν οὗτος παρακαλεῖται, οὐ δὲ ὀδυνόσῃ» Εἶναι μεγάλο ζήτημα εἶπα δι' ὁ ἀπολαμβάνων ἀπολαμβάνει αὐτὰ ποῦ τοῦ κρεωστοῦνται. Εὐὰν λοιπὸν ἦταν δικαῖος ὁ Ἀδάμας, ὅπως πράγματι ἦταν — αὐτὸς δὲ ἀπεδείκθη ἀπὸ τὸν κολίπον τοῦ Ἀβραάμ, τὸ στεφάνημα, τὰ θραβεῖα τὴν ἀντίθεσιν τὴν ὁπλόαυσιν τὴν ἀντοκίαν τὴν ὕπα-

μονίην — ὁ πλοῦσιος δὲ ἦταν ἀμαρτωλὸς καὶ πεμπένθρωπος 2 καὶ ἀνάνθρωπος, διότι ἐφρόντιζε διὰ τὴν αὐτίαν καὶ τὴν μέτην καὶ παρέθετε Σαβαριτικὸν τραπέζι καὶ ἐξόρισε μὲ τὴν σπὴν θρωπὴν καὶ ἀκολασίαν, διὰ τοῦ λέγει δι' Ἀπέλθετε, τοῦ ἐκρεωστοῦσαν δηλοῦν εἴποτε αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν πλοῦσιος ἀνθρώπος, δοῦκος καὶ ἐπὶ ἀνθρώπος, τί τοῦ ἐκρεωστοῦσαν λοιπὸν, διὰ τοῦ δὲν εἶπεν «Ἐλθετε», ἀλλ' «Ἀπέλθετε».

9 Πρόσεχε εἰς αὐτὸ ποῦ λέγω. Τοῦ ἐκρεωστοῦντο π-μαρτία, κατὰδικαι, καὶ δίκαια. Διὰ τοῦ δὲν εἶπε δι' Ἐλθετε αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπέλθετε τὰ ἀγαθὰ σου ἐκεῖνα, καὶ ἐννοοῦσε τὴν ἐπιγίαν ἐκεῖνην ζωὴν του, καὶ Ἀδάμας τὰ κακά αὐτοῦ. Ἀλλὰ συγκέντρωσε C τὴν σκέπην σου, διότι τώρα ἐμβαδόνως εἰς τὰ νοήματα. Αὐτὸ δόκει τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ζοῦν, ἄλλο εἶναι ἀμαρτωλοὶ καὶ ἄλλο δίκαιοι. Πρόσεχε λοιπὸν δι' ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς δικαίους διαφορά. Ἄλλος εἶναι δικαῖος ἄλλος δὲ περισσότερον δικαῖος, ἄλλος μὲν ὑψηλότερος, ἄλλος δὲ μεγαλύτερος. Καὶ ὅπως ὑπάρχουν πολλὰ ἀστέρια καὶ ἥλιος καὶ σελήνη, ἔτσι ὑπάρχει καὶ διαφορά δικαίων. «Ἄλλη γὰρ δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων» (Α' Κορ. 15, 41). Διότι ἄλλα ἀστέρια λαμβάνουν περισσότερον καὶ ἄλλο ὀλίγωτερον καὶ ὅπως ὑπάρχουν σῶματα οὐράνια, ἔτσι ὑπάρχουν καὶ σῶματα ἐπίγεια. Καὶ ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ σῶματα, ποῦ ἄλλο εἶναι ἐλάττω, ἄλλος ἀάλωτος, ἄλλο λεῖον, ἄλλο θηρίον, ἄλλο ὄφις ἢ κῶπα παρόμοιο, ἔτσι ὑπάρχουν διαφοραὶ καὶ εἰς τὰ ἀμαρτήματα. Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους D λοιπὸν ἄλλοι εἶναι δίκαιοι, καὶ ἄλλοι ἀμαρτωλοὶ. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δικαίους ὑπάρχει μεγάλῃ διαφορά, εἰς δὲ τοὺς ἀμαρτωλοὺς πολλή καὶ ἕπειρος.

Ἀλλὰ πρόσεξε. Κί' ἂν κάποιος εἶναι δικαῖος ἔστω καὶ ἂν εἶναι μυριάδες φορές δικαῖος, καὶ ἔχη φθόσι εἰς τὴν κορυφὴν, ὥστε νὰ ἔχη ἀπὸλλανθῇ ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι τελείως καθαρὸς, διότι καὶ ἂν εἶναι δικαῖος, εἶναι ὅμως ἀνθρώπος. «Τίς γὰρ καυχῆσεται ἀγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν, ἢ τίς παρηρησάσεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἀμαρτίας» (Παροιμ. 20, 9). Διὰ τοῦτο ἔχομεν ἐντολήν νὰ λέγωμεν κατὰ τὴν προσευχὴν «Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν» (Ματθ. 6, 12), διὰ νὰ ἐνθυμούμεθα μὲ τὴν συνήθειαν τῆς προσευχῆς δι' ἐμῶν ὑπεύθυνον διὰ τῆς τῆς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τὸ σκεῖος τῆς ἐκλογῆς, ὁ ναὸς E τοῦ Θεοῦ, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ λυρα τοῦ Πνεύματος, ὁ δισκόμαλος τῆς οἰκουμένης, αὐτὸς ποῦ περιήλθε τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξεργάσθη τὰς ἀκάνθους τῶν ἀμαρτιῶν, ποῦ ἔσπειρε τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας. ὁ πλουσιώτερος τῶν βα-

οιλέων ὁ δυνατωτέρος τῶν πλουσίων, ὁ κοτιώτερος τῶν ατραπιπῶν ὁ πῶ φιλόσοφος ἀπὸ τοῦ φιλοσόφου, ὁ γλοφυράτερος ρήτωρ αὐτὸς ποὺ ἐνῶ δὲν εἶχε τίποτε κατέβαν ὅλα καὶ μόνον μὲ τὴν σκάν του διέλυσε τὸν θάνατον, ποὺ μὲ τὰ ἐνδύματα ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τὰς δόξεναι, ποὺ ἔσπευε τρέπακα εἰς τὴν θάλασσαν, αὐτὸς ποὺ ἀνῆλθε μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν παράδεισον, αὐτὸς ποὺ ἐσάρυξε πανταῖς τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν, αὐτὸς λέγει **712** Α· «Οὐδὲν ἑμαυτῷ σκονοῖδα, ἀλλ' ὅσοι ἐν τούτῳ δεδικοῶμαι» (Α' Κορ. 4, 4). Αὐτὸς ποὺ εἶπε πολὺ καὶ τὸσον μεγάλο πᾶνθος ἀρετῶν λέγει «Ὁ θεὸς ἀνακρίνων με Κύριός ἐστι» (Α' Κορ. 4, 5).

Ποῖος λοιπὸν ἔμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ διὰ ἔχει καθαρὰν καρδίαν. Ἡ ποῖος ἔχει τὸ θάρρος νὰ εἴπῃ διὰ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτιῶν. Εἶναι ἀδύνατον λοιπὸν νὰ ὑπάρκῃ ἄνθρωπος ἀναρρώγιος. Ἀκόμη καὶ δὲ εἶναι δίκαιος ἢ ἐλεημῶν. Ἡ φιλότιμος, ὅπως ἔχει κάποιον ἐλάττωμα. Ἡ ὑβρίζου ἀπρεπὴς ἢ εἶναι ματαιόδοξος, ἢ κύνει κατὰ καυχήσων, εἰς νὰ μὴ τὸ ἀναριθμοῦμαι ὅλα. Ἄλλος εἶναι ἐλεημῶν, ἀλλὰ πολλὰς φορές δὲν εἶναι σύμφρων ἄλλος εἶναι σύμφρων, ἀλλὰ ὅσα ἐλεήμῶν. Ἄλλος φημίζεται δι' αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, ἄλλος δι' ἄλλην. Β· Ἀς ὑποθεσωμεν διὰ κάποιος εἶναι εὐσεβὴς καὶ ὁ μάλιστα παλὺ εὐσεβὴς, καὶ ἔχει καὶ ὅλα τὰ καλὰ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν εὐσεβείαν του. ἔτσι ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ καταστρέφει τὴν εὐσεβείαν. Ὁ Φαρισαῖος δὲν ἦταν εὐσεβὴς ποὺ ἀνηστεύε δύο φορές τὴν ἑβδομάδα, Ὅμως πᾶ ἔλεγεν, «Ὅτι εἰμι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων ἀργαγεὶς καὶ πλεονέκτης» (Λουκ. 18, 11). Καὶ πολλὰς φορές φθάνει καὶ νεις ἀπὸ τὴν καθαρὰν συνειδήσιν εἰς τὴν ἀλαζονείαν. Ἐτσι ὅποιον δὲν τὸν βλέπει ἡ ἁμαρτία τὸν βλέπει ἡ ὑπερηφάνεια.

Δὲν εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ ὑπάρκῃ ἄνθρωπος ποὺ νὰ εἶναι τελείως εὐσεβὴς, ὥστε νὰ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἁμαρτίας, ὥστε πάλιν κακὸς ποὺ νὰ εἶναι τὸσον κακός, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ κάποιο καλὸν ὅπου καὶ μικρόν. Καὶ εἰρημῶς C Κόποιος κλέπτει, εἶναι πλεονέκτης καὶ ἐκμεταλλευτής, ἀλλὰ καμμιὰ φορά δίδει ἐλεημοσύνην ἢ σωμαρονίζετο ἢ λέγει κάποιον καλὸν λόγον, ἢ καμμιὰν φοράν βοηθᾷ ὅπου καὶ ἔνα ἄνθρωπον, ἢ κάποτε ἐκλῶσεν, ἢ ἐμελαγχολῆσεν. Ὅτε εὐσεβὴς λοιπὸν ὑπάρχει καὶ ἁμαρτία, ὥστε ἁμαρτωλὸς καὶ εὐσεβὴς καὶ ἁμαρτία καλὸν. Τὸ χειρότερον ὑπῆρχεν ἀπὸ τὸν Ἀδαμ. Αὐτὸς ἐκλεψε καὶ ὥρνονεν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐμελαγχολῆσεν, ὁ Θεὸς λέγει πρὸς τὸν ἥλιον «Εἶδες πῶς κατενῆν Ἀδάμ» Γ· Βασίλ. 21, 29. Εἶδες πῶς εὐρέθη κα-

ποιο καλὸν εἰς τὸσον ὅσον ἁμαρτιῶν. Ὑπῆρχε τίποτε τὸ χειρότερον ἀπὸ τὸν Ἰούδα τὸν προδότην ποὺ τὸν ἡμερολογεῖν ἢ φελαγγυρίῳ D Κ' αὐτὸς ὅπως ἔκαμε κατὰ καλὸν μετὰ τὴν προδοσίαν ἔστω καὶ μικρόν. Εἶπε δηλαδὴ «Ἡμαρτον παραβούε αἷμα ἀθῶον» (Ματθ. 27, 4).

Αὐτὸ λοιπὸν ποὺ ἔλεγα Ἡ κακὰ δὲν εἶναι εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μὴ κυρῇ ἡ ἀρετὴ. Τὸ πρόβατον δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ ἄγριον διότι ἐκ φύσεως εἶναι ἡμερὸν ὁ λάκος οὐδέποτε ἔμπορεῖ νὰ γίνῃ ἡμερὸς διότι ἐκ φύσεως εἶναι ἄγριος. Οἱ φυσικοὶ λοιπὸν νόμοι δὲν καταργοῦνται, ὥστε μετακινῶνται. ἀλλὰ παραμένουν ἀμετακινῶνται. Εἰς τὸν ἀνθρώπον ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἔκον, ἀλλὰ γίνεται ἄγριος διὰν θέλῃ ἢ γίνεται ἡμερὸς διὰν θέλῃ διότι δὲν τὸν ἐξουσιάζει ἡ φύσις ἀλλὰ ἔχει προουσίαν μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως. Ε· Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν ὥστε τὸσον ἀγαθὸς ὑπάρκει, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἔστω καὶ μικρὸν ἁμαρτίαν, ὥστε τὸσον κακὸς ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἔστω καὶ μικρόν καλόν.

Εἰς ὅλα λοιπὸν ὑπάρχει ἀνταπόδοσις καὶ εἰς ὅλα ἀμειψία. Ἐάν δηλαδὴ εἶναι κάποιος φονίας ἢ πονηρὸς ἢ πλεονέκτης, κατὰ ὅπως καὶ καλὸν ποὺ δοκεῖται δι' αὐτὸ ἡ ἀμειψία, καὶ δὲν ἀνέτει, ἐξ αἰτίας τῶν κακῶν ποὺ ἐπαρξεν ὁ μισθὸς διὰ τὸ ἀνορθόν. Ἐάν πάλιν κάποιος μωριαδεῖ καλὰ, ἀλλὰ κάνει καὶ κάποιον κακόν, θὰ πληρωθῇ διὰ τὸ κακόν **713** Α· Κράτιστε τα αὐτὰ καλὰ φυλάγετε τα περιφρονημένα καὶ σταθερά. Δὲν ὑπάρκει ὥστε ἀγαθὸς κυρὸς ἁμαρτίαν, ὥστε κακὸς κυρὸς δικαιοσύνην. Ἐπαναλαμβάνω πάλιν τὰ ὅσα, διὰ νὰ τὰ ριζώσω, νὰ τὰ φυτεύσω, νὰ τὰ τοποθετήσω εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς σας διότι ὁ διάβολος ἐμβάλλει εἰς τὴν ψυχὴν σας κερκὰς φρονήδας, ἐπειδὴ θέλει νὰ παραπλανήσῃ τὴν σκέψιν σας καὶ νὰ σὰς κέρῃ νὰ ἐκπύετε ὅσα σὰς λέγει. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ θάξω θεοθεῖς εἰς τὴν ψυχὴν σας. Ἐάν λοιπὸν τὰ φυλάξετε ἐδὼ καλὰ, καὶ διὰν θὰ ἄγῃς ἔγω δὲν εἶμι, δυνατόν νὰ τὰ χάσῃς. Ὅπως ἀκριβὲς δηλαδὴ ἐάν ὅλως χρυσάφι εἰς τὸ χρηματοκιβώτιον B τὸ κλειδῶσω καὶ τὸ σφραγίσω, ὥστε καὶ διὰν θὰ ἀπουσιάζω νὰ ἔμπορῃ ὁ ληστής νὰ το πάρῃ, εἶμι κάνω καὶ διὰ σὰς. Μὲ τὴν ἀδικασίαν διδοσκάλαν σὰς δένω καὶ σὰς σφραγίζω καὶ ἀσφαλίζω τὴν σκέψιν σας διὰ νὰ μὴ ἐξαλειφθῇ ἡ διδασκαλία ἀλλὰ νὰ διαφυλαχθῇ περισσότερον, ὥστε μὲ τὴν ἐδὼ ναληγὴν νὰ ἀποκρινοῦσθαι ὁ ἔγω ὁρίσθω.

Αὐτὰ ποὺ σὰς λέγω δὲν εἶναι πολυλογία, ἀλλὰ ἐμπέλγω καὶ φιλοσοφῶ καὶ ἀγάπη τοῦ διδασκάλου διὰ νὰ μὴ σκορπίσω τὸ λόγια μου ὥσθιν τὰ φυλῶ. Τὸ νὰ λέγω λοι-

τὸν αὐτὸν δὲν εἶναι θορετὸν ἢ ἐμὲν, διὰ οὗς θύως εἶναι ἀσφάλεια. Θέλω νὰ σοῦ διδάξω καὶ ὅτι νὰ κάμω ἐνδοξάζην ἀπλῶς. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν δίκαιος ποὺ νὰ μὴ ἔχῃ ἁμαρτίαν οὔτε ἁμαρτωλὸς C ποὺ νὰ μὴ ἔχῃ κάποιο ἀγαθόν. Ἐπειδὴ θύως ὑπάρχει ἀνταπόδοσις ἐκείνῳ τὸ καθένα πρότερον τὴν συμπαίνει. Ὁ ἁμαρτωλὸς πληρώνεται, ἐὰν ἔσῃ κάποιο ἔσται καὶ μικρὸν καλόν, ὅσον τοῦ ὀφειλόμενου, καὶ ὁ δίκαιος πληροῦται διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ὅσον πρέπει. ἔσται καὶ μικρὸν κακόν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Τὴν συμβαίνει λοιπὸν καὶ τὴν κάνει ὁ Θεός, ὁρίσεν ἀσθένειαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ τὴν μέλλουσαν. Ἐὰν λοιπὸν εἶναι κάποιος δίκαιος καὶ διαπράξῃ κάποιο κακόν, καὶ ἀρρωστήσῃ ἐκείνῳ καὶ πληρῇ, μὴ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ οὐρανόθεν καὶ ἐκείνῳ ὅτι αὐτὸς ὁ δίκαιος διέπραξε φαίνεται κάποιο κακόν καὶ τιμωρεῖται ἐκείνῳ, διὰ νὰ μὴ κατασκευασθῇ ἐκεῖ.

Ἐὰν πάλιν ἴδῃς D ἁμαρτωλὸν, κλέπτην, πλεονέκτην, ποὺ κάνει καλὰς ἁμαρτίας καὶ θυὸς καλοπερνᾷ, σκέψου ὅτι ἔπραξε κάποιο κακόν καὶ πληρώνεται ἐκείνῳ διὰ αὐτὸ διὰ νὰ μὴ ζητήσῃ ἐκεῖ τὴν ἀμοιβήν. Ἔτσι, ἐὰν εἶναι κάποιος δίκαιος ποὺ ὑποφέρει ἐκείνῳ κάποιο κακόν, πληρώνει ἐκείνῳ διὰ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ τὴν ὥσῃ ἐκείνῳ καὶ νὰ μεταβῇ ἐκεῖ καθαρός. Ἄν πάλιν εἶναι κανεὶς ἁμαρτωλὸς γεμάτος κακίαν, ποὺ κάνει καλὰς ὁσυνεργήτους ἁμαρτίας, ποὺ κλέπτει καὶ πλεονεκτεῖ, καλοπερνᾷ ἐκείνῳ διὰ νὰ μὴ ζητήσῃ ἐκεῖ τὴν ἀμοιβήν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁπωσδήποτε καὶ ὁ Ἀδάμας εἶχε κάποιο ἁμαρτίαν, καὶ ὁ πλούσιος κάποιο καλόν, ἔστι αὐτὸ λέγει ὁ Ἀδάμας: Ἐκείνῳ μὴ ζητῇς τίποτε τὰ καλὰ σου τὰ ἀπελάβεας ἐκεῖ, καὶ ὁ Ἀδάμας τὰς ἁμαρτίας του.

Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπλῶς λόγια, ἀλλὰ πραγματικῶς, λέγει ὁ Ἀδάμας: «Ἀπελάβεας τὰ ἀγαθὰ σου». Ποῶς ἀγαθὰ; Ἐκαμὲς κάποιο ἀγαθόν, Ἐπληρώθης μὲ τὸν πλούσιον τὴν ὑγείαν, τὴν καλοπέρασιν, τὴν ἐξουσίαν, τὴν τιμὴν. Τώρα δὲν σοὶ χρεωστεῖται τίποτε: «Ἀπελάβεας τὰ ἀγαθὰ σου». Τὴν λοιπὴν, Ὁ Ἀδάμας δὲν ἠγάπησε, Νοὶ καὶ ἀπέλαβε τὰ κακὰ αὐτοῦ. Ὅταν οὖν ἀπελάμβανες τὰ ἀγαθὰ, τότε ὁ Ἀδάμας ἐπλήρωσε διὰ τὰ κακὰ. Διὰ τοῦτο αὐτὸς τώρα παρηγορεῖται 749 Α καὶ οὐ ὑποφέρει: Ὅποτε ἐκείνῳ ἴδῃς δίκαιον ποὺ νὰ τιμωρῇται ἐκείνῳ, καλοτόμαζέ τον διότι αὐτὸς ἡ ἁμαρτίαν ἔχει καὶ πληρώνει διὰ νὰ φύγῃ ἐκεῖ καθαρός ἢ τιμωρεῖται περισσότερο ἀπὸ ὅσον ὀφείλει, καὶ θά τοῦ υπολογισθῇ αὐτὸ ὡς πρόσθετος ἀμοιβή.

Ἐκεῖ λοιπὸν γίνεται λογαριασμός καὶ λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν δίκαιον: Ἔστω νὰ λάβῃς τόσον. Καὶ ἔστω ὅτι τοῦ κάνει πιστευτὸν ὅσα ὀφείλει καὶ τοῦ κάνει λογαριασμὸν διὰ ὅσα

ὀφείλει. Ἐὰν λοιπὸν δαπανήσῃ ἄχρηστα ὀβολούς, τοῦ λέγει ὁ Θεός: τοὺς ὅσα ὀβολούς τοὺς υπολογίσω διὰ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τοὺς πενήντα τοὺς δακτύλους. Διὰ νὰ μάθῃς δὲ ὅτι τὸ ὑπόλοιπον υπολογίζεται ὡς δικαίωμα διὰ τὸν δίκαιον. B ὁ Ἰωβ ἦταν δίκαιος, καθαρὸς, ἀληθινός, θεοσεβής καὶ ἀπέφυγε κάθε πονηρίαν. Τὸ σῶμα του ἐπικρώθη ἔδα, διὰ νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ τὰς ἀμοιβὰς του. Τοῦ εἶπε δηλαδὴ ὁ Θεός: «Ἄλλως οἶμαι, με κεκρημασμέναι σοι, ἢ ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος, ἢ, ὡς πρὸς ὅσα δέξιναι τὴν ὑπομονὴν τὴν δικαίαν, καὶ ἵνα ἔχωμεν ὑπομονὴν ἀνταξίαν τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔχουν ἐτοιμασθῇ διὰ τοὺς ἀγίους, ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεόν. Αὐτὰ μακάρι νὰ ἐπιτόκωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνέκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τὴν αἰώνιον. Ἀμήν»

796 Α ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΗΣΙΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΗΓΑΝ ΚΑΙ ΠΑΡΗΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΤΑΣ ΨΗΦΟ-
ΔΡΟΜΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ· «ΕΙΣΡΑΘΕΙΤΕ ΑΙΑ
ΤΗΣ ΣΤΕΝΗΣ ΠΙΑΣ, ΟΤΙ ΠΑΤΕΡΙΑ Η ΠΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΥΓΥΣΤΡΟΣ Η
ΟΔΟΣ Η ΑΠΑΓΟΓΗ» ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΛΕΪΑΝ, ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΙ ΕΙΣΙΝ ΟΙ
ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ΑΙ· ΑΓΓΗΣ· ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΕΛΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΡΩΣΙΟΝ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΛΑΒΟΝ

1. Επιδυρῶ νά ἀσχοληθῶ πάλιν μέ τήν συνηθισμένην δι-
δασκαλίαν καί νά σᾶς παραθέσω τὸ πνευματικὸν τραπέζι, ὅλ-
λὰ διατάξω καί ὑποκιμῶ, διότι βλέπω πῶς δέν σᾶς ἰσχυρίζε-
ται εἰς τίποτε ἡ ἀδύναμις διδασκαλίας. Ἀφοῦ καί ὁ γεωγράφος θν
σπεύρει, μέ ἀπαισιωχία τὰ σπέρματα εἰς τὴν γῆν καί δέν ἰσχυ-
ρίζε-
ται νά ἐλαστήσουν ἀνάλογα μέ τοὺς κόπους τοῦ, δέν καταγίνε-
ται μέ τὴν καλλιέργειαν μέ τὴν ἰδίαν πάλιν προθυμίαν, δίδει
πάντοτε ἡ ἐλπίς τῆς καρποφορίας ὀλιγοστεύει τὸ βάρος τῶν
κόπων. Β. Κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καί ἐγὼ θά ἔντεκα εὐκολοῖ
τὸν πολλὴν αὐτὸν κόπον τῆς διδασκαλίας, ἐάν ἤξερα ὅτι θά
προσέρχετο καί, καλύτερον διὰ τὴν ἀφέλειάν σας ἀπὸ τῆς
συμβουλῆς μου. Τώρα δικαί βλέπω ὅτι μετὰ ἀπὸ τούτης συμ-
βουλῆς καί νοουθεσίας καί ἐλέγχους (διότι οὐδέποτε ἐπαύσαι
νά σᾶς ὑπενθυμίζω τὸ φοβερὸν δικαστήριον, τὰς ἀναποφει-
κτοὺς εὐθύναις, τὴν ἀσθενοῦν ἐκείνην φωτὶν καί τὸν αἰέ-
τιον σκυληρὰ, μερικοὶ ἀπὸ τοῦς ἐδᾶ ἡκουστές (διότι δέν
σᾶς κατακρίνω δίκαια, μὴ γένοιτο) τὰ ἐξέτασαν διὰ αὐτὰ καί
ἐπῆγαν πάλιν νά παρακολουθήσουν τὸ σατανικὸν ὁ θεῶν
τῶν πιτοδρομῶν. Μὲ ποίαν ἐλπίδα λοιπὸν θά ἀρκίσω πάλιν
τοῦς ἰδίους ἁγῶνας καί πῶς θά προσφέρω πάλιν εἰς αὐτοὺς
τὴν ὁδὸν πνευματικῆς διδασκαλίας, ἀφοῦ βλέπω πῶς δέν
ἰσχυρίζονται, πλέον εἰς τίποτε, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀπὸ κάποιας συ-
νήθειας παρακολουθοῦν καὶ χειροκροτοῦν βεβαίως αὐτὰ πού
λέγω καί δείχνουν πρὸς ἐμένα ὅτι δέχονται μέ εὐχαρίστησιν
τὰ λέγω, μετὰ ὅμως τρέχουν πάλιν εἰς τὸν πιτοδρομὸν καί
χειροκροτοῦν ἐκεῖ περισσότερο διὰ τοῦς ἡνίοχους καί δεί-
χνουν ἀσυνεπῆτος μενίαν, φανατίζοντα, ἐντόνως, καί παλ-
λὰς φοράς διαπληκτίζονται μετοξύ των. Δ. καί λέγουσιν, ὅτι

ἄλλος ἄνθρωπος δὲν ἔπρεξεν καλὰ καὶ ἄλλος ποὺ ἐξεπερόσθηεν ἔπεισε κάποιον, καὶ ὁ ἕνας υποστηρίζει τὸν ἕνα ἡνίοχον καὶ ὁ ἄλλος τὸν ἄλλον. Καὶ ἐκεῖ κανεὶς δὲν σκέπτεται ὅστε ἐνθυμεῖται τὰ λόγια μου, ὅστε τὰ πνευματικὰ καὶ φρικτὰ μυστήρια ποὺ τελούνται ἐδῶ, ἀλλὰ ὡσὺν ἀκαμάτωται τῶν παιγνίων τοῦ σαβῶλου περνοῦν ἐκεῖ ἄλλην τὴν ἡμέραν, παραδομένοι εἰς τὸ σατανικὸν θέαμα, καὶ γίνονται ἔτσι ὁμιλητοὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς εἰσβολαλάτρους καὶ εἰς ὅσους θέλουν νὰ ἐμπαῖξουν τὴν πίστιν μας.

Πόσος λοιπὸν θὰ ἡμπορούσε, καὶ ἀπὸ πύτρα ἀσάρτη ἦν ἦταν ἡ καὶ ἀνοσιόφητος, νὰ ἀποφέρῃ αὐτὰ χωρὶς πόνου, διὰ τὴν ἡμπορέω καὶ ἐνῷ Ε ποὺ φροντίζω νὰ δείκνω πατρικὴν στοργὴν θὰ σὰς. Δὲν μὲν στενοχωρεῖ διηλαδὴ μόνον οὐ καὶ ὁ κόπος μου δὲν σὰς ἀφελεῖ. ⁷⁹ Α ἄλλα μὲ στενοχωρεῖ περισσότερο ὅταν σκέπτομαι, ὅτι αὐτοὶ ποὺ κάνουν αὐτὰ προεργάζονται διὰ τοὺς ἑαυτούς των βαρύτεραν καταδίκην. Ἐγὼ λοιπὸν ἀνομῶν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τοὺς κόπους μου ἀπὸ τὸν Κύριον διότι δὲ ἐξηγῶ αὐτὸ ἐπὶ τὸ ἔκαστον καὶ κατέθεσα τὰ κρήματα, καὶ διένεμα τὸν ἡμετέρον ποὺ μοῦ ἐνεπιστεῖσθαι καὶ δὲν παρέλαβα κανένα ἀπὸ τὰ καθήκοντά μου. Αὐτοὶ ὅμως ποὺ ἐπύρην αὐτὰ τὰ πνευματικὰ ἀργύρια, εἰπέ μοι, ποῖον ἀπολογίαν καὶ συγγνώμην θὰ ἔχουν, ὅταν δὲν θὰ τοὺς ζητηθῶν μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ κέρδος των; Μὲ τί μάτια Ε θὰ ἀντικρινῶσιν τὸν κριτὴν. Πῶς θὰ ἀνθέξουν κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν τὰς ἀφορίστους τιμωρίας. Μήπως ἡμποροῦν νὰ ἀπικατεσθῶσι ὄχιοναν, καθήμενους φωνάζον, συμβουλευόμενοι, προτρέποντες, δείκνυν τὴν καταστροφὴν τῆς πλάνης, τὸ μέγεθος τῆς θάλασσης, τὸν ὅλον τῆς σατανικῆς μηχανήσεως καὶ ὅτε ἔτσι ἡμπορεῖσι νὰ τοὺς πείσω.

Καὶ διὰ τὴν ὁμολογίαν θὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν. Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ ἀσκηθῶμεν διὰ τὰ ἐδῶ. Εἰπέ μοι πῶς θὰ ἡμπορέωσι νὰ παρουσιασθῶν ἐδῶ μὲ θάρρος ὅσοι ἐπύρην εἰς ἐκεῖνο τὸ σατανικὸν θέαμα καὶ θὰ ἔχουν τὴν συνειδήσει των ἐπαναστατημένην ποὺ θὰ τοὺς κατηγορεῖ. Ὡς μὴπως δὲν ἀκούουν αὐτὰ τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν διδασκαλὸν τῆς αἰκουμένης, νὰ λέγῃ· C «Τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ τίς μερὶς πιστῇ μετὰ ἀπίστου» (Β' Κορ. 6, 14). Διότι πόσον ἀξίζει νὰ κατηγορηθῇ ὁ πιστός, ὅταν ἐνῷ μετέχει εἰς τὰ ἐδῶ τελούμενα καὶ τὰς προσευχὰς καὶ τὰ φρικτὰ μυστήρια καὶ τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν, μετὰ τὴν ἐδῶ τελειήν, πηγαίνει καὶ παρακολουθεῖ τὸ σατανικὸν ἐκεῖνο θέαμα καὶ μὲ τὸν ἀπιστόν, μετ' αὐτὸν ποὺ πλανᾶται εἰς τὸ σκότος τῆς ἀσεβείας καὶ μάλιστα αὐτὸς ποὺ ἔχει κατανασθῆ ἀπὸ το φῶς τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης. Εἰπέ μοι λοιπὸν πῶς

θὰ ἡμπορέωμεν νὰ κλεισώμεν τὰ στόματα τῶν εἰσβολαλάτρων καὶ τῶν Ἰουδαίων. Πῶς θὰ ἡμπορέωμεν νὰ τοὺς δάγῃ γῆσμεν καὶ νὰ τοὺς πείσωμεν νὰ μεταστραφῶν εἰς τὴν εὐσέβειαν, ὅταν βλέπουν D αὐτοὺς ποὺ ἐτάχθησαν μὲ τὸ μέρος μας νὰ συμπύκνουνται μαζί των εἰς τὰ δαίμονα καὶ καταστρεπτικὰ ἐκεῖνα θέαματα. Δόξα, εἰπέ μοι, διὰ πῶλον λόγον, ὡποῦ ἔλαθες ἐδῶ καὶ καθάρισες τὸν λαγονὸν σου καὶ ὀδηγήσῃς τὴν σκέψιν σου εἰς προσοχὴν καὶ κατάνυξιν, πηγαίνεις πάλιν ἐκεῖ καὶ καταλερώνεις τὸν ἑαυτὸν σου.

Μήπως δὲν ἀκούεις κάποιον σοφὸν ποὺ λέγει εἰς ὁμοδομίαν καὶ εἰς καθαρὸν τί ἐφέλησαν πλὴν ἡ κόπου» (Σοφ Σειρ. 34, 28). Τοῦτο συμβαίνει καὶ τώρα. Ὅταν λοιπὸν ἡμεῖς ἐδῶ κτίζομεν διὰ τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας καὶ τῆς πνευματικῆς συμβολῆς καὶ οὐ βότερα πηγαίνεις, ἐκεῖ καὶ τὰ γκρεμίζεις διὰ καὶ, ὡς θὰ ἐλέγαμεν, τὰ ἰσοπεδώνεις, ποῖα ἡ ἐφέλεια, ὅταν ἡμεῖς ξανακτίσωμεν ἐξ ἀρχῆς τὴν πνευματικὴν οἰκοδομήν Ε καὶ οὖς τὴν ξανακτῶμεν. Πόσον ἀνόητον καὶ παράλογον δὲν θὰ ἦτο. Εἰπέ μοι, ἀλήθεια, ὅταν ἔθελαι κάποιος νὰ κἀν τοῦτο εἰς αὐτὰς τὰς ὑλικὰς οἰκοδομίας, ποῦ κτίζονται μὲ τὰς πέτρας, δὲν θὰ τὸν ἐπεροῦσαν μακροὶ καὶ δὲν θὰ ἔλεγες ὅτι ματαίως καὶ ἀσέως κοπιᾷ καὶ ἐξορεῖ διὰ πρᾶγματα ἀκρῆστα. Κατὰ τὸν ἴσον τρόπον νὰ σκέπτεσαι καὶ νὰ κρίνης καὶ διὰ αὐτὴν τὴν πνευματικὴν οἰκοδομήν. Ἐνῷ λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μὲ ἐπέβη εἰς αὐτὸ τὸ καθήκον, ἀναγείρω καὶ ἀνυψῶ καθήμενός ⁷⁹² Α αὐτὴν τὴν πνευματικὴν οἰκοδομήν καὶ προσπαθῶ νὰ σὰς ὀδηγήσω εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς. Πολλοὶ ὅμως ἀπ' αὐτοὺς ποὺ θαρροῦν ἐδῶ εἰς τὴν οἰκοδομήν, ποῦ ἔχει ἀνεγερθῇ μὲ πολλὴν κόπον, εἰς πλάνην κτίζομεν στιγμὴν, σκεδὸν μὲ τὰ ἔκαστων τὰ κέρτα τὴν γκρεμίζουσιν μὲ τὴν ἀπερίγραπτον αὐτὴν ἀμέλειαν, καὶ προκαλοῦν ἔτσι εἰς ἡμᾶς μὲν μεγάλην λύπην, εἰς τοὺς ἑαυτούς των δὲ μεγίστην καταστροφὴν καὶ ἀπερίγραπτον ζημίαν.

2. Ὡς ἐκείνομεν σφοδρότεραν τὴν ἐπιπλήξιν. Ἐν συγκρίσει θέβωσι μὲ τὴν φιλοστοργίαν μας εἶναι σφοδρότερα ἐν συγκρίσει ὅμως πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ παραπτώματος δὲν ἦταν οὔτε ὅσον ἤλκεν Β. Ἐπειδὴ ὅμως πρέπει νὰ πείνωμεν τὸ χεῖρ εἰς βλάβειν καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ ἔχουν πέσει καὶ νὰ δεκνόμεν ἀγάπην καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ὀδισφορῆσαι, ὅτε καὶ τώρα τοὺς ἀποκλείομεν τὴν σωτηρίαν των. Ἀρκεῖ μόνον νὰ θελήσουν νὰ μὴ ξαναπέσουν ποτὲ εἰς τὰ ἴδια παραπτώματα, ἀλλὰ ὡς ἐδῶ νὰ σταματήσουν τὴν ἀδιοφορίαν καὶ νὰ ἀπογορεύσουν εἰς τοὺς ἑαυτούς των νὰ πηγαίνουν εἰς τὰς οἰκοδομίας καὶ ἀπὸ παραμένον σατανικῶν θεάμα.

Διότι ἔκαμεν Κύριον ποῦ εἶναι φιλόφρωνος καὶ ἡμερος καὶ προνοητικός, ὁ ὁποῖος ἐπεὶ δὴ γνωρίζει τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεώς μας, ὅταν πείσμεν εἰς κάποιον σφάλμα νικημένοι ἀπὸ τὴν ραθυμίαν, ἔνα μόνον ζητᾷ ἀπὸ ἡμῶς, νὰ μὴ ἀπελυσσώμεθα, ἀλλὰ νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ αὐτοῦ C καὶ νὰ τρέψωμεν εἰς ἐξομολόγησιν. Καὶ ἂν κάμωμεν αὐτό, μὲς ὑπόκειται ὁρθῶς τὴν συγκρίσιν. Διότι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ λέγει· «Μὴ ὁπίσταν οὐκ ὀπίστανται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἀποστρέφει.» (1ep 8, 4) Ἀφοῦ λοιπὸν ἔβρομεν αὐτά, δε μὴ περὶ κρινόμεν εἶποι τὸν φιλόφρωνον Κύριον, ἀλλὰ ὡς κατανυκόμεν τὴν ἐπαθείαν συνήθειαν, καὶ ὡς μὴ θαδίζωμεν τὴν πλῆλειαν πύλιν οὔτε τὸν εὐρύκωρον δρόμον. Ὅπως ἂ κραιφνῶς ἤκουσατε σήμερον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τὸν κοινὸν Κύριον πῶν ὄλων νὰ συμβουλεύῃ· «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεία ἡ πύλη καὶ εὐρύκωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπὸνύουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ D εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς» (Ματθ 7, 13).

Ὅταν ἀκουσῃς πλατεῖαν πύλιν καὶ εὐρύκωρον δρόμον, μὴ ξεγελασθῇς ἐκ τῶν προτέρων, οὔτε νὰ προσέξῃς ὅτι ἀπ' αὐτῆν εἰσερχονται πολλοί, ἀλλὰ σκέψου ὅτι ὁδηγεῖ εἰς στενὸν καὶ καταστροφικὸν τέλος. Καὶ ἐκεῖνο νὰ συλλογίσῃς μὲ σύνεσιν, ὅτι δηλαδὴ δὲν γίνεταί λόγος δι' αἰσθητὴν πύλιν, οὔτε ἀπλῶς διὰ δρόμον, ἀλλὰ δι' ἀόρατον τὴν ζωὴν μας καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν καίαν.

Δι' αὐτὸ ὁρθῶς καὶ ευθύς εἶποι ἤρχισε νὰ λέγῃ· «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης» καὶ ὀνομάζει στενήν τὴν πύλιν τῆς ἀρετῆς. Ἐπειτα μὲ τὸ νὰ εἴπῃ· «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης» μὲς δίδωσκει καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἀπώλειαν, μὲς συμβουλεύει τοσούτοι. Ἐννοεῖ δηλαδὴ ὅτι εἰ καὶ εἶναι στενὴ E καὶ ἀπαιτεῖται, πολλὸς κόπος εἰς τὴν εἰσόδον, ὅμως ἐάν κοινωσθῇτε ὁλοῦν θὰ καταλήξετε εἰς μέγα κλάτος καὶ μενάλαιν εὐρυκωρίαν, ποῦ ἡμπορεῖ νὰ σῶς καρίσῃ πολλὰν ἔννεσιν. Μὴ βλέπετε λοιπὸν, λέγει, ὅτι εἶναι στενὴ, οὔτε νὰ σῶς ἀνισχυθῇ ἡ ἀρχὴ ἢ νὰ σῶς δυσκολεῖται ἡ στενότης τῆς εἰσόδου, διότι ἡ πλατεῖα πύλη καὶ ὁ εὐρύκωρος δρόμος ὁδηγοῦν εἰς τὴν καταστροφὴν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πολλοὶ ἀπαποθνήσκουσιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τῆς εἰσόδου, καὶ χωρὶς νὰ προβλέψουν εἴπωτε διὰ τὸ μέλλον, ὁδηγοῦν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὴν καταστροφὴν. 799 Α Διὰ τοῦτο λέγει ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύκωρος ἡ ὁδὸς ἡ ὁδηγοῦσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.

Ὁρθῶς λοιπὸν ὠνόμασε πλατεῖαν τὴν πύλιν καὶ εὐρύκωρον τὸν δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν καταστροφὴν. Διότι οἱ οἱ ὅποιοι τρέχουσιν εἰς τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ ἄλλα σπο-

τακὰ θεάματα καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ δὲν κάνουν καθόλου λόγον διὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ κροταλοῦν τὴν ἀπολαύσαν καὶ ὑποβουλεύονται εἰς τὴν ἀσυστίαν καὶ τὴν ναστριμαργίαν καὶ καταγίνονται κοθημερινῶς μὲ μανίαν καὶ λόσσαν μὲ τὰ κρήματα καὶ μένουσιν μὲ ἀνοσιπὴν τὸ σῶμα ἑμπερὸς εἰς τὰ πράγματα τῆς παροῦσης ζωῆς, B αὐτοὶ θαδίζουσιν διὰ τῆς πλατείας πύλης καὶ τοῦ εὐρύκωρου δρόμου. Ἀλλὰ ὅταν προχωρήσουν ἀρσαστὰ καὶ συγκεντρώσουν ἐπάνω τους πολλὰ φορτία ἀπὸ ἁμαρτήματα, καὶ ἐξαντλημένοι φθάσουσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ δρόμου δὲν ἡμποροῦν πλέον νὰ προχωρήσουσιν, ὅσοι τὸ στένεμα τοῦ δρόμου τοὺς πᾶζει καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ περάσουσιν ἐξ αἰτίας τοῦ ὄγκου τῶν ἁμαρτιῶν τους. Καὶ εἶποι κατ' ἀνάγκην καταλήγουσιν εἰς τὸν κρημνὸν τῆς καταστροφῆς. Εἰπέ μου λοιπὸν, πᾶσον ἦταν τὸ θεῖος νὰ θαδίσουσιν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον καὶ ἔπειτα νὰ καταντήσουσιν εἰς τὴν αἰωνίαν καταστροφὴν καὶ ὥσων εἰς ὄνειρον ὁποῦ εὐκαριστήθηκαν παρὰ τιμωροῦνται εἰς τὴν πραγματικότητα.

Διότι εἰ εἶναι τὸ ὄνειρον μᾶς νυκτός, τὸ ὦρα εἶναι ἡ παρούσα ζωὴ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν C καταδίκην καὶ τιμωρίαν ποῦ μὲς ἀναμένει. Μήπως νομίζετε πᾶς αὐτὰ ἐγρόφῃσαν μόνον διὰ νὰ τὰ θαδίζωμεν. Ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἐφρόντισε νὰ γροφῇ αὐτά, διὰ νὰ εὐρίσκωμεν εἰς αὐτὰ προφυλακτικὰ φάρμακα διὰ τὰ πάθη μας, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τιμωρίαν ποῦ ἐπικρέμαται. Διὰ τοῦτο καὶ τότε ὁ Δεσπότης μας ὁ Χριστὸς ἐπέθετε τὰ κατάλληλα φάρμακα διὰ τὰς πληγὰς καὶ ἔλεγε συμβουλεύουσιν· «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης» Τὴν ὀνομάζει δὲ στενήν, ὅσα ἐπεὶ δὲ εἶναι ἐκ φύσεως στενὴ, D ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βοήθησις μας ποῦ ρέπει πρὸς τὴν ραθυμίαν νομίζει πᾶς εἶναι στενὴ. Καὶ δὲν τὴν ὠνόμασε στενήν διὰ νὰ μὲς κόψῃ νὰ ὑποχωρησώμεν ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸ πλάτος τῆς ἄλλης καὶ νὰ μᾶς ὁδηγῇ ἀπὸ τὸ τέλος των ποῖα εἶναι ἡ κόπῃ, ὥστε νὰ προτιμώμεν τὴν στενήν.

3. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταναύσωμεν ὅλοι αὐτὰ τὰ λόγια, ἐμπερὸς, ἂν θέλετε, νὰ παρουσιάσωμεν αὐτοὺς ποῦ εἰσῆλθον διὰ τῆς πλατείας πύλης καὶ ἐβόδωσαν διὰ τοῦ εὐρυκωροῦ δρόμου καὶ νὰ ἴδωμεν εἶποι ποῖον ἦταν τὸ τέλος των καὶ αὐτοὺς ποῦ εἰσῆλθον διὰ τῆς στενῆς πύλης καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ αὐτοὺς ποῖα ὀγαθὰ τοὺς εὐρήκων. Θὰ παρουσιάσω λοιπὸν ἐμπρὸς σας ἕναν ἀπ' αὐτοὺς ποῦ εἰσῆλθαν. Εἰ' ἐκεῖνός E τῆς πλατείας πύλης καὶ ἕναν ὅτι αὐτοὺς ποῦ ἐβόδωσαν τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν διὰ νὰ σῶς διεῖξῃ τὴν ὁλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου, χρησιμοποιοῦν

πάσαν τὴν ἰδίαν παραβολὴν τοῦ Κυρίου. Ποῖος εἶναι λοιπὸν αὐτὸς ποὺ εἰσῆλθεν ἀπὸ τὴν πλατείαν πόλιν καὶ ἐβάδιζε τὸν εὐρύτατον δρόμον;

Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ οὖς δεῖξω ποῖος εἶναι αὐτὸς καὶ εἰς πόσον μῆκος τοῦ δρόμου ἐπρωτεύοις βαδίζων τὸν εὐρύτατον δρόμον, καὶ τότε νὰ οὖς φανερώσῃ εἰς ποῖον τέλος κατήντησε. Ἀλλὰ ξέρω ὅτι, ἐπειδὴ εἰσθε ἔχοντες, ἐκκαταβάτε διὰ τὴν ὁδὸν οὗς ἀπλήρωσεν εἶναι ὁμοῦ ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπω καὶ ἔγω· 794 Α. Ἐνθυμηθῆτε λοιπὸν ἐκείνον τὸν πλοῦτον ποὺ καθημερινῶς ἐνεδύετο μὲ πορφύραν καὶ θύσσον καὶ ἔτριγε λαμπρὰ καὶ ἔτρεφε πορφυροῦ καὶ κόλκας καὶ ἔπαινε ἄγνὸ κρασί καὶ ἐγέμιζε κάθε ἡμέραν τὴν κοιλίαν τοῦ καὶ εἶχε παραδοθῇ εἰς τὴν αὐατίαν καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλεως καὶ ἔβρισε συνεπὶς μὲ εὐκαρίστητον καὶ κοσμητὴν εὐθυμίαν. Διότι ὅλα τοῦ ἔτρεφαν ὡσὸν ἀπὸ πηγῆς, ὑπερέτα· πολλὰ, ἀπερίγραπτος ἀνάλαστος, σωματικὴ ὑγεία, χρηματικὴ πλεονεξία, τιμὴ ἀπὸ τοῦς πολλοῦς, ἔπαινος ἀπὸ τοῦς κόλκας, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κάτι ποὺ νὰ τὸν στενοχωρῇ. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, οὐ μόνον ἔβρισε δὴν τὴν ἡμέραν μὲ τὴν κρασι-πύλιν καὶ πολυκραγόν, Β καὶ οὐ μόνον εἶχε σωματικὴν ὑγείαν καὶ κάθε ἄνεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν πτωχὸν Λάζαρον, ὁ ὁποῖος ἦταν λαβωμένος εἰς τὴν πόρταν τοῦ καὶ πληγωμένος καὶ περιτριγυρισμένος ἀπὸ τοῦς σκύλους ποὺ τὸν ἐνέλυον καὶ ἔλυαν ἀπὸ τὴν πείναν τὸν ἐπρωτεύοντος χωρὶς ἔλεος καὶ δὲν τοῦ ἐδίδον οὔτε κάτι ἀπὸ τὰ ψεκούλα. Αὐτὸς λοιπὸν εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλεως καὶ ἐβάδιζε εἰς τὸν εὐρύτατον δρόμον τῆς ἀσπιδίας, τῆς ἀκόλαστίας, τοῦ γέλατος, τῆς ἀνέσεως, τῆς λαμπρινίας, τῆς μέθης, τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς ἀναισθησίας εἰς τὰ ἐνδύματα.

Εἰς πολλὸν λοιπὸν χρόνον, καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς μαρτυρικῆς ζωῆς, ἐβάδιζε εἰς τὸν εὐρύτατον δρόμον χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ κάτι τὸ λυπηρὸν Γ. Ἀλλὰ πάντοτε ἦνεν δι' αὐτὸν εὐνοϊκὸς ὁ ἀνεμος, καὶ, ἐπειδὴ ἐβάδιζε πάντοτε εἰς τὸν εὐρύτατον δρόμον, ἐπρωτεύοις μὲ μεγάλην εὐκολίαν. Πουθενὰ σκόπελοι, πουθενὰ κρηνοὶ, πουθενὰ κρημνισμοὶ κινδύνου, πουθενὰ ναυαγίον, πουθενὰ ἀνίμωλος μεταβολή· ἀλλὰ πάντοτε ἐπρωτεύοις εἰς στερεὸν καὶ ἴσιον δρόμον, καὶ ἐπάρσεν ἔτσι ὅλην τὴν ζωὴν θυσιάζοντας καθημερινῶς εἰς τὰ κρίματα τῆς ἀμαρτίας χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ καθημερινῶς τὸν κατέτρυγαν αἱ ἀπρεπεῖς ἐπιθυμίαι καὶ αὐτὸς εὐκαρίστητος περισσότερον Συναγωγῶν τὸν ἐπολιρκούσαν ἢ ἀσέλγηκα, ἢ γαστριμαργία, ἢ φιλαργυρία, καὶ αὐτὸς δὲν συνηθάνετο αὐτὰ τὰ φοβερά, οὔτε ἤμπορούσε Δ νὰ προβάλλῃ τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ἀλλὰ ἐκαρποῖτο μόνον τὴν πρόσ-

καιρὸν εὐκαρίστητον χωρὶς νὰ διδῇ σημασίαν εἰς τὴν αἰώνιον βίαν· εἰσῆλθε ἀπὸ τὴν πλατείαν ὡς ὅτι ἐλθόντες, καὶ ἐβάδιζε τὸν εὐρύτατον δρόμον, τρέπων πρὸς τὸν κρημνόν, διότι ἡ πολλὴ μέση δὲν τὸν ἄφηνε νὰ τὸ συναρπάσῃ. Διότι ἡ καλοπέρασις εἰς ὅλα τὰ θεοπλά καταπνίξε τὸν λογισμὸν τοῦ, ἐτόφλωσε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τοῦ καὶ ἔτσι ἐβάδιζε ὡσὸν τυφλὸς χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ πηγαίνει. Ἰούσι δὲν συνηθάνετο καθόλου ὅτι εἶναι ὁνέρας, καθὼς ἔβλεπε νὰ μὴ ἀντιμεταστή καμμίαν δυσκολίαν. Εἰς αὐτὸν δὲν ἐσώκετο μόνον, ἀλλὰ ἦταν καὶ πλοῦτος, καὶ οὐ μόνον ἦταν πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ὑγιὴς εἰς τὸ σῶμα, καὶ οὐ μόνον ὑγιὴς, ἀλλ' εἶχε καὶ μεγάλην περιποίησιν, καὶ οὐ μόνον μεγάλην περιποίησιν, ἀλλ' ἔβλεπε καὶ τὰ πάντα νὰ τοῦ τρέκουν ὡσὸν ἀπὸ πηγῆς καὶ ἐξούσεν ἔτσι, εἰς διαρκὴ εὐκαρίστητον. Ἐξέετε, ἀγαπητοί, πόσην ἡνείκεν εἶκεν αὐτὸς ποὺ εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλεως καὶ ἐβάδιζε εἰς τὸν εὐρύτατον δρόμον;

Κανεῖς ὅμως ἀπὸ ὅσους δοκοῦν αὐτὸ μὴ διασθῇ νὰ τὸν μακάριον πρὸ τοῦ τέλους, ἀλλὰ ὡς ἀναισθητὴ 795 Α καὶ ἀποπλοῦσμα τῶν πραγμάτων καὶ τότε νὰ ἐκφέρῃ τὴν κρίσιν. Ἄν θέλετε λοιπὸν τώρα ὡς παρουσιάσωμεν καὶ αὐτὸν ποῦ εἰσῆλθε διὰ τῆς στενῆς πόλεως καὶ ἐβάδιζε τὴν τοῦ ἐπρωτεύοντος ὁδόν καὶ ἐφοῦ ἰδοῦμεν ἔτσι τὸ τέλος ἐκείνου νὰ ἐκάρωμεν τὴν ἀρμόζουσαν κρίσιν διὰ τὸν κάθε ἕνα. Καὶ ποῖον ἄλλον δοκοῦμεν τώρα νὰ παρουσιάσωμεν παρὰ τὸν Λάζαρον, ποῦ ἦταν πεσμένος εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλοῦτος, γεμῖτος ἀπὸ ἐκείνα τὰ τραύματα καὶ ἔβλεπε τὰς γλίσσας τῶν σκύλων ποῦ ἐνέλυον τὰς πληγὰς τοῦ χωρὶς νὰ ἡμπορῇ οὔτε νὰ τοῦς διώξῃ. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν ὁ πλοῦτος εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλεως καὶ ἐβάδιζε εἰς τὸν εὐρύτατον δρόμον, ἔτσι καὶ ὁ μακάριος αὐτὸς (τὸν ἀνομιᾶν δὲ ἀπὸ τώρα μακάριον ἡθὲ ἐπρωτεύοις νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς στενῆς πόλεως) εἰσῆλθε διὰ τῆς στενῆς πόλεως ποὺ εἶναι κατὰ πάντα τελείως ἀντίθετος πρὸς ἐκείνην. Β Ὅπως ἐκεῖνος διαρκῶς διεσκεδάζεν, ἔτσι καὶ αὐτὸς ἐξούσεν ἀγωνιζόμενος πάντοτε κατὰ τῆς πείνης. Καὶ ὁ μὲν πλοῦτος εἶχε ἐκτός τῆς διασκεδάσεως καὶ τῆς σωματικῆς ὕψους καὶ κρηματικῆς περιουσίας, καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἡσώλετο μὲ τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν μέθη, ὁ δὲ Λάζαρος ἐκτός ἀπὸ τὴν πείναν ἔχουσε μὲ τελείαν πτωχείαν καὶ διαρκῆ ἀσθένειαν καὶ ἀν. πόφωρα τραύματα, χωρὶς νὰ ἐκρ. οὔτε τὴν ἀπαράφικτον τροφὴν, ἀλλὰ ἐπρωτεύοις τὰ φέκαλα ποὺ ἐκπιπ. ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πλοῦτος καὶ οὔτε καὶ αὐτὸ ἔχουσε.

4. Εἶδες πῶς αὐτὸς εἰσῆλθε διὰ τῆς στενῆς πόλεως καὶ ἐβάδιζε τὴν τοῦ ἐπρωτεύοντος ὁδόν. Εἶδες πῶς Γ ὁ πλοῦτος ἐβά-

διέε διὰ τῆς πλεονείας καὶ εὐρυκταίου ὁδοῦ. Ἦς ἰδοῦμεν τὰ
τὰ τέλος τοῦ καθενός, καὶ πῶς ὁ μὲν πλοῦσιος κατήντη-
σεν εἰς στενὴν καὶ καταστροφικὴν τέλει, ὁ δὲ πτωχὸς εἰς τέ-
λος πλατὺ καὶ γεμῖον ἀνεσιν. Καὶ τοῦτο διὰ τὴν πληροφορη-
θῆναι ὅλα αὐτὰ, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδικάζωμεν μὲ κάθε τρόπον
τὸν εὐρύκταον δρόμον, οἷτις νὰ φροντίζωμεν νὰ εἰσπελάμε-
θα διὰ τῆς πλεονείας πύλης, ἀλλὰ νὰ ἐπιζητούμεν τὴν στε-
νὴν πύλην καὶ νὰ βοδίζωμεν τὴν τεθλασμένην ὁδόν, διὰ νὰ
ἡμπαρώσωμεν νὰ φθάσωμεν εἰς καλὴν καὶ γεμῖτον ἀπὸ ἡνε-
σιν τέλει.

Διότι, ἀφοῦ ἐκράσε τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ καθενός ἀπὸ
αὐτοῦ, πρόσθε τι λέγει δι' αὐτὸν ποὺ ἐδόξε πρῶτον τὴν
τεθλασμένην ὁδόν. «Ἐγένετο δὲ ἀποθάνειν τὸν πτωχόν, καὶ
ἀνεκένθηται αὐτὸν ὁ ὕπνῳ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ
Ἀβραάμ» (Λουκ. 16, 22). Οἱ ἄγγελοι δηλαδὴ τὸν παρέλασαν
καὶ προηγήσαντο αὐτοῦ καὶ τὸν περιτοκοῦσαν καὶ τὸν ἀποκο-
τέσαν εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνάσεως μετὰ τὰς πολλὰς
ἐκείνας θλίψεις καὶ τὴν ὁδοπορίαν διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ. Ἐ-
δες πόσον μεγάλο φαίνεται τὸ κλάτος τῆς στενῆς πύλης καὶ
τῆς τεθλασμένης ὁδοῦ εἰς τὸ τέλος! Πρόσθε τώρα καὶ τὸ
καταστροφικὸν τέλος τοῦ εὐρύκταου δρόμου. «Ἀπέθανε, λέ-
γει, καὶ ὁ πλοῦσιος, καὶ ἐτάφη. Κανείς δὲν προηγεῖτο αὐτοῦ,
κανείς δὲν τὸν περιτοκοῦσε, κανείς δὲν τὸν ὡδηγοῦσεν ὅπως
τὸν Λάζαρον. Ὑπερβὴ δηλαδὴ εἰς τὸν εὐρύκταον δρόμον ἀ-
πελάμβανεν ὅλα αὐτὰ καὶ εἶχε πολλοὺς Ἐ δορυφόρους, ἐν-
νοῦ τοὺς ὑπηρέτας, τοὺς κόλπους καὶ παροιστούς, ὅταν ἐ-
φθασεν εἰς τὸ τέλος, ἀπεγυμνώθη ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ ἐμεινεν
ἐρημος μετὰ ἀπὸ ὅλας ἐκείνας τὰς ἀνάσεις, ἢ καλύτερα μετὰ
ἀπὸ τὴν μικρὰν ἐκείνην ἀνεσιν καὶ εὐτυχίαν. Διότι ἡ παρού-
σα ζωὴ εἶναι μικρὰ συγκρινομένη πρὸς τὴν μέλλουσαν. Μετὰ
λαμπρὴν τὴν μικρὰν ἀνεσιν, ποὺ ἀπλάυνε μὲ τὸ νὰ βοδίζῃ
τὸν εὐρύκταον δρόμον, τὸν ὑπερβῆθη ὁ τόπος τῆς στενωπώ-
ριας καὶ τῆς θλίψεως.

790 **A** Ὁ πτωχὸς λοιπὸν ἀνεπαύετο εἰς τοὺς κόλπους τοῦ
πατριάρχου καὶ ἀπελάμβανε τὰς ἀμοιβὰς διὰ τοὺς κόπους
τοῦ καὶ τὴν μεγάλην ταλαιπωρίαν. Μετὰ τὴν πείναν καὶ τὰς
πληγὰς καὶ τὸ ξάπλωμα εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλοῦσιου, μετέ-
κει τώρα εἰς τὴν ἀπερρήραπτον ἐκείνην ἀνεσιν ποὺ δὲν ἡμ-
πορεῖ νὰ ἐμφανισθῇ μὲ λόγια. Ὁ πλοῦσιος ὅμως μετὰ τὴν
ἀπόλαυσιν καὶ τὴν ἀνεσιν καὶ τὴν μεγάλην λαμπρότητα καὶ
τὴν μέγαν κατέληξεν εἰς τὴν ἀναπόφευκτον κόλασιν, ὅπου
ἐκατέτο.

Καὶ διὰ τὸ μῆθῃ ὁ καθένας τῶν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγμα-
τα, ποῖον ἦταν τὸ κέρδος τῆς στενῆς ὁδοῦ καὶ ποῖα ἡ κατα-

στροφὴ καὶ ἡ ζημία τῆς εὐρυκταίου ὁδοῦ, βλέπουσιν ὁ ἕνας
τὸν ἄλλον ἀπὸ μεγάλην ἀπόστασιν. Καὶ ἔκρινε πῶς: «Καὶ ἐν
τῇ ᾗ δὴ ἀπῆλθε τοὺς οὐρανοὺς αὐτοῦ, ὑπῆρχον ἐν βασί-
νοις, ὅρῃ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς
κόλποις αὐτοῦ» (Λουκ. 16, 23). Ἐμένα μοῦ φαίνεται ὅτι ὅπως
ἐκλεπε τὴν πόσον ριζοπὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, οὕτως
δηλαδὴ ποὺ ἦταν μεταγμῆνος εἰς τὴν πόρταν τοῦ καὶ ἐκεῖτο
ἐμπρὸς εἰς τὰ γλώσσας τῶν σωμάτων νὰ ἐκὴ πόρτα τὴν πα-
ρρησίαν καὶ νὰ ζῇ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατριάρχου, τὸν θαν-
τόν τοῦ δὲ νὰ ἐκὴ περιβληθῇ μὲ τὴν ἐντροπὴν καὶ μαζί μὲ
αὐτὴν νὰ καίεται ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ τὴν φωτιάν, εἶχε μεγα-
λυτέραν αἰσθησιν τοῦ πόνου. Βλέπων λοιπὸν τὰ πράγματα νὰ
ἔκρινε τελείως ἀντιστροφῇ C καὶ αὐτὸς μὲν, διὰ νὰ εἰσπαι-
ετο, ποὺ ὥσων εἰς ἔκτατον καὶ σαφὴ ἀπλάυνε τὸν παρόντα
θῶν, νὰ ὑπομῆναι τὰ τὴν ἀνυπόφορον καταδύειν καὶ νὰ
ἐκὴ καταστήσει μετὰ τὸν εὐρύκταον δρόμον καὶ τὴν πλε-
ονείαν πύλην εἰς πόσον στενὴν τέλει, ἐνῷ εἰς τὸν πτωχόν συ-
νέβαιναν τὰ ἀντίθετα, δίδει διὰ τὴν ὁδὸν ὑπομονὴν ἀπολαμ-
βάνει τώρα τὰ ἀπερρήραστα ἐκεῖνα καλὰ, ἀφοῦ περιβλή-
θεν εἰς ἀμνησίαν καὶ ἐκατάλαβε τὴν πραγματικὴν ἀπῆλ-
την μὲ τὸ νὰ προτιμήσῃ ἔξ ὁλοκλήρου τὸν εὐρύκταον
δρόμον, παρακαλεῖ τὸν πατριάρχην καὶ λέγει λόγια ἀνελύ-
τητα καὶ γεμῖτα δάκρυα. Καὶ αὐτὸς ποὺ προσηγομένως οὕτε
κατέρετο, οὔτε ἀνεκτετο νὰ ἴδῃ τὸν Λάζαρον, τὸν πτωχόν,
τὸν μεταγμῆνον εἰς τὴν πόρταν τοῦ, ἀλλὰ τὸν ἐσκαίνετο, ὡς
θὰ ἐλέγαμεν, λόγω τῆς ἀκαθαρσίας τῶν πληγῶν τοῦ D καὶ
λόγω τῆς ἰδιότητος τῶν ἀνοήσιος εἰς τὴν ὁποίαν ἐξέσσε πάντες
μὲ εὐχαρίστησιν, αὐτὸς τώρα παρακαλεῖ τὸν πατριάρχην καὶ
λέγει: «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον,
ἵνα δάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δεξιού μου ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ καταψύ-
ξῃ τὴν γλῶσσαν μου, ὅτι δυνώμηναι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ»
(Λουκ. 16, 24).

Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ προκαλέσωσιν τὸν
πατριάρχην, ἀλλ' ὅπως οὔτε καὶ οὔτε ἀφελῆθῃ κατὰ τὴν ἐξο-
μολόγησιν καὶ ἡ παρόκλησις ἦταν παρόκλησις, ἐπειδὴ δὲν ἔ-
γινε τότε ποὺ ἐπῆρε. Στεῖλε, λέγει, τὸν Λάζαρον ἐκεῖνον,
τὸν πτωχόν, ποὺ πρῶτον τὸν ἐσκαίνετο, εἰς τὸν ὅποιον
οὔτε ψικουλα εἶδα. Ἐ Τώρα τὸν χρειάζομαι, καὶ γὰρ τὸ
ἄκρυν ἐκεῖνο ποὺ ἐγλυφαν οἱ σκύλοι. Εἶδες πῶς τὸν ἐ-
σκαίνετο ἡ πικρία; Εἶδες πῶς ὁ εὐρύκταος δρόμος
ἀπῆλθεν εἰς στενὴν τέλει; Καὶ δὲν παρακαλεῖ τὸν Λάζα-
ρον, ἀλλὰ τὸν πατριάρχην. Καὶ τοῦτο ἦταν φυσικόν, διότι δὲν
ἐτόλμα οὔτε νὰ ἀνυψώσῃ τὸν πτωχόν. Ἐκατάλαβε νομί-
ζον τὴν ἰδίαν τοῦ ἀπηνόητου, καὶ συλλογίζμενος πόσον

ἀνελέητα τοῦ συμπεριφερόντος, ὑποτασσέτο δὲ ὡς ὅτε θὰ τοῦ ἀπαντοῦσε. Διὰ τοῦτο ἀκριβὲς δὲν παρακαλεῖ αὐτόν, ἀλλὰ τὸν πατριάρχην. ⁷⁹⁷ Α Ὅντε καὶ ὅσοι ὅμως ἐκέρχισε κατὰ περισσώτερον. Τὸ μεγάλο κακὸν εἶναι τὸ κάστρον τῆς εὐκαιρίας καὶ ἡ προδοσία τοῦ χρόνου ποὺ μὲς ἐδόθη ἀπὸ τὴν φιληνθρώπων τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς σωτηρίας μας. Ποῶν λοιπὸν διαμάντι δὲν θὰ ἐπαλάσσαν τὰ λόγια αὐτὰ καὶ δὲν θὰ τοῦ ἐπικαλοῦσιν οἰκτον καὶ συμπάθειαν;

Ὅντε καὶ ἔτσι ὅμως ἀνταποκρίνεται ὁ πατριάρχης εἰς τὴν παρακλήσιν του, ἀλλὰ καὶ μὲν τοῦ ἀπαντᾷ, τὸν διδάσκει ὅπως εἰσι ὁ Ἰσὺς θῆκεν αὐτὰ διὰ τὰ δάσανά του. Τοῦ λέγει λοιπὸν ὁ πατριάρχης: «Τέκνον, μνήσθητι διὰ ἀδέλφους Β τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Ἀδάμας ὁμοῦς τὰ κακὰ νῦν δὲ ὁ μὲν παρακαλεῖται, αὐ δὲ οὐδυνᾷται. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῦτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαθῆναι ἐνδὲν πρὸς ὅμῃς μὴ δύνανται, μᾶλλον οἱ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπεράσῃ» (Λουκ. 10, 25-26). Εἶναι φοβερὰ αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ἱκανὰ νὰ συγνηθίσουν ὅσους ἔχουν νοῦν. Διὰ νὰ τὸν διδάξῃ λοιπὸν, εἰσι ὁ Ἰσὺς θεοβόως αἰσθάνεται εὐσηπλαγερσίαν δι' αὐτόν καὶ τὸν λυπῶσα ἔχει ποῦ βλέπει τὴν σκληρὰν τιμωρίαν σου, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ πλέον νὰ τοῦ προσφέρῃ τίποτε δι' ἀνακούφισιν, σχεδὸν ἀπολογεῖται, καὶ τοῦ λέγει: «Θὰ ἴθελαι νὰ σὲ βοηθήσῃς, C καὶ νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς πόνους σου, καὶ νὰ σοῦ ἐλαφρύνῃ τὰς σκληρὰς πικυρίας, ἀλλὰ σὺ ἀνέλεος καὶ ἐστέργους τὸν δαυτὸν σου ἀπὸ αὐτῆν τὴν παρηγορίαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λέγει: «Τέκνον, μνήσθητι».

Πρόσθετε τὴν ἀγαθότητα τοῦ πατριάρχου τέκνον τὸν ὀνομάζει. Τοῦτο θεοβόως ἡμπορεῖ νὰ διδῇ ἐμφανίαν εἰς τὴν πραγμασίαν αὐτοῦ, εἰς ἐκεῖνον ὅμως οὐδεμίαν βοήθειαν παρέχει, διότι ὅψ' αὐτοῦ ἔχει προδοθῇ. «Τέκνον, λέγει, μνήσθητι διὰ ἀδέλφους σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου». Σκέψου τὰ περσόμενα, μὴ ἔτινῃς πόσῃν εὐχαρίστησιν ἀπύλαισες, πόσῃν βίωσιν, πόσῃν πολυτέλειαν, πᾶς ἔχρους ἄλῃν τὴν ζωὴν σου D εἰς τὴν λαιμαργίαν καὶ τὴν μέθην, διότι ἐπίστευες διὰ αὐτὸ θὰ εἶναι αἰώνια, καὶ τὸ ἐθεωροῦσες οὐτὸ ὡς ἀγαθὸν. Σύμφωνον μὲ τὴν κρίσιν τοῦ ἰδίου τοῦ ἔδωκε τὴν ἀπάντησιν. Διότι ἐκεῖνος δὲν ἐναντιόζετο τίποτε ἀνώτερον καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἐβλεπε μὲ τὰ μάτια του τὴν τὸν περιμένει, ἐκεῖνα μόνον ἔθεωροῦσε πᾶς ἦσαν ἀγαθὰ.

5. Αὐτὸ ἀκριβὲς συνηθίζουν καὶ πᾶρα νὰ λέγουν πολλοὶ ποὺ ἔχουν κυριεύσῃ ἀπὸ τὴν ἀσιτίαν καὶ τὴν πολυφωγίαν, ὅτι ἐπεκτίσαμεν πολλὰ ἀγαθὰ, ὅταν θέλουν νὰ δικαιολογήσων τὴν χειρότερόν τῆς μεγάλῃς τῶν ἀσιτίαι. Μὴ

ὀνομάζει, ἀνθρώπου, εὐκόλως αὐτὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ νὰ σκεπτεται ὅτι αὐτὰ ἐδόθησαν δέδοται ἀπὸ τὸν Κύριον E ὅα νὰ τὰ ἀπολαύσων μὲ μέτρον καὶ διὰ νὰ διατηροῦμεθα εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ συγκρατοῦμεν τὴν ἀδυναμίαν τοῦ σώματος, τὰ πραγματικὰ ὅμως ἀγαθὰ εἶναι ἄλλα. Διότι κανὲν ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι ἀγαθόν, ὅτε ἡ ἀπόλαυσις, ὅτε ὁ πλοῦτος, ὅτε ἡ πολυτέλεια τῶν ἐνδήματων, ἀλλὰ μόνον τὸ ὄνομα ἔχουν. Καὶ δικαίᾳ λέγω πᾶς ἔχουν μόνον τὸ ὄνομα: Αὐτὰ πολλὰς φορές μὲς γίνονται αἰτία καταστροφῆς, ὅταν δὲν τὰ χρησιμοποιοῦμεν ὅπως πρέπει. Διότι ὁ πλοῦτος θὰ ἦταν δυνατόν νὰ κατιστῇ ἀγαθὸν δι' αὐτὸν ποῦ τὸν ἀπέκτησε, ὅταν δὲν τὴν ἐξοδεύῃ μόνον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν, ὅτε εἰς τὰς θλοσερὰς εὐκαριστήσεαι, ἀλλὰ ἀπολαμβάνει μὲ μέτρον τὴν εὐκαριστήσιν τὰ δὲ περισσεύματα τὰ διανέμῃ εἰς τὰς καλίας τῶν πτωχῶν. Τότε ὁ πλοῦτος εἶναι ἀγαθός.

⁷⁹⁸ Α Ἐάν ὅμως πρόκειται νὰ παραδῶσῃ κανεὶς τὸν θάυτον του εἰς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ εἰς κάθε ἄλλαν ἀσιτίαν, ὅχι μόνον δὲν ὠφελεῖται, ἀλλὰ πάπτει καὶ εἰς βαθὺν κερηνόν, πρᾶγμα ποῦ ἔπαθε καὶ αὐτὸς ὁ πλοῦτος. Διὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτόν ὁ πατριάρχης: «Τέκνον, μνήσθητι διὰ ἀδέλφους τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου». Ἐκεῖνα ποῦ ἐνήμες πᾶς εἶναι πραγματικὰ ἀγαθὰ αὐτὰ ἀδέλφους καὶ ὁ Ἀδάμας κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπέλαβε τὰ κακὰ, ὅχι ὅμως ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἐθεωροῦσε κακὰ, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ εἶπε σύμφωνον μὲ τὴν κρίσιν τοῦ πλοῦτου. Διότι ἐκεῖνος ἀπ' αὐτοῦ εἶχε σκεπασίσει αὐτὴν τὴν γνώμην εἰς τὴν ψυχῇ του B καὶ ἐθεωροῦσε τὸν μὲν πλοῦτον καὶ τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ τὴν ἀκαλοσίαν καὶ τὴν πείναν καὶ τὴν θάρσιν ἀρρώστιαν τὰ ἔβλεπεν ὡς κακὰ. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸν ἐθεωροῦσε πτωχὸν καὶ εἶχε τὴν ἰσχυρίαν σου ἐσφαλμένην ἐκείνην κρίσιν, θύμῃ σου διὰ σύμφωνον μὲ τὴν κρίσιν σου, ἀπύλαισες καὶ σὺ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ μὲ τὸ νὰ βασίλῃς τὸν πλοῦτον καὶ εὐρύσχωρον δρόμον, καὶ ὁ Ἀδάμας ὁμοῦς, σύμφωνον πάλιν μὲ τὴν λογισμὴν σου, ἀπύλαισες τὰ κακὰ μὲ τὸ νὰ βασίλῃ τὴν στενὴν πόλιν καὶ τὴν τεθυμμένην ὁδόν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν σὺ εἶδες μόνον τὴν ἀρχὴν τοῦ δρόμου, αὐτὰς δὲ ἔβλεπε καὶ πρὸς τὸ τέλος, καὶ δὲν ἐβέλανε καθόλου διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δρόμου, διὰ τοῦτο αὐτὰς μὲν ὅσιν τώρα ἀνακουφίζεται, C σὺ δὲ ὑποφέρεις, καὶ κατελήξατε εἰς τελειὸς ἀνίστητον τέλος. Εἰδότε ἔξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὸ τέλος τῆς πλοτείας καὶ εὐρυχωροῦ ὁδοῦ καὶ ἐκαταλάβατε πᾶς δρῶσιν εἰς τὸ καλὸν τέλος τῆς στενῆς πόλεως καὶ τεθυμμένης ὁδοῦ αὐτὰς ποῦ τὴν ἐπιστήμητε. Ἀκούσατε λοι-

πὺν καὶ τὸ φοβερότερον· «Καὶ ἐπὶ πᾶσι, λέγει, τοῖσι μετὰ ὑμῶν καὶ ὑμῶν κόσμῳ ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐνθεν ἐκεῖ μὴ δύνωνται, μῆδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπεράσκειν. Μὴ προσπεράσκειν, ἀγαπήτοι, ἀπρόσεκτα αὐτὸ πού εἶπεν, ἀλλὰ δε σκεφθόμεν καλὰ τὴν σημασίαν τῶν λόγων, καὶ πόσῃ τιμῇ καὶ ἐξαιρετῶν θέσιν ἀπολαμβάνει **Δ** ὁ πεταγμένος ὀπίλα ἀπὸ τὴν πύργον, ὁ περιφρονήμενος, ὁ πτωχός, αὐτὸς πού ἡγωνίζετο διαρκῶς κατὰ τῆς πείνης, ὁ γενναῖος τραύματα, αὐτὸς πού τὸν ἐν γλυφῶν οἱ σκόλοι.

Μὲ εὐκαρίστησιν λοιπὸν ἐπαναλαμβάνει αὐτὰ συνελθόντες, διὰ τὸ μὴ ἀπελπισθῆναι κανείς πτωχός ἢ ὀρφανός ἢ πεινασμένος καὶ ἐλεεινολογῆσαι τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀλλὰ νὰ ὑπερέβῃ μὲ ὑπομονὴν καὶ εὐκαρίστησιν ὅλα καὶ νὰ τρέφεται ἀπὸ πύργου μὲ τὰς καλὰς ἐλπίδας καὶ νὰ ἀναμένῃ τὰς ἀπεριγράπτους ἐκείνας ἀρκῆδας καὶ τοὺς μυσθούς διὰ τοὺς κόπους του. «Καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι». Τί σημαίνει τὸ «ἐπὶ πᾶσι τοῖσι»; Ἀφοῦ εἶπεν ὅτι οὐ μὲν ἀπέλαθες εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν ὅλα δὲ ἀπευρόσκεις πῶς ἦσαν ἀγαθὰ καὶ ὅτι ὁ Ἀλκιμαρὸς ἀπέλαθεν αὐτὰ πού οὐ ἐπίστανες πῶς ἦσαν κακά, προσέθεσε καὶ τοῦτο, διὰ τὸ νὰ τὸν διδάξῃ, ὅτι εἰ δὲ ὅλα ἔχουν λευκὰ, ἔ υποδέχθη τὸν καθένα καὶ τὸ ἀνάλογον τέλος. Ἐσένα μὲν, μετὰ τὴν ἀπολαυσὴν αὐτῶν, πού ἐθεωροῦσες ὡς ἀγαθὰ, σὲ ὑπεδέχθη ἡ θλίψις καὶ ἡ στενωκυρία καὶ ἡ αἰώνια φωτιά, αὐτὸν δέ, ἀφοῦ ἡγωνίσθη εἰς δόξαληρον τὴν ζωὴν του πρὸς αὐτὰ πού οὐ ἔθεωροῦσες ὡς κακά, τὸν ὑπεδέχθη ἡ ἀνέσις, ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἡ μετὰ τῶν ἀγίων ἀνάπαυσις. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸν καθένα εὐρόσκει τὸ ἀνάλογον τέλος, καὶ ἐσένα μὲν ἡ πλατεία πόλις καὶ ὁ εὐρύχωρος δρόμος σὲ ὑπάγχαυν εἰς αὐτὴν τὴν στενωκυρίαν, αὐτὸν δέ ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδὸς τὸν ἔφερε εἰς αὐτὴν τὴν ἄνεσιν. «Καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι μετὰ ὑμῶν καὶ ὑμῶν ⁷⁹⁹ **Α** κόσμῳ μέγα ἐστήρικται».

Πρόσθετε, τὸν πτωχόν, τὸν πληγωμένον (διὰ τὸ μὴ ἐπαναλαμβάνειν τὰ ἴδια), πού εὐρίσκειται μὲ τὸν πατριάρχην, καὶ πού ἀνήκει εἰς τὸν κορὸν τῶν δικαίων. Μεταξὺ γὰρ ἡμῶν καὶ ὑμῶν λέγει, ἀνάμεσα εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς σᾶς. Εἶδες εἰς ποῖον ἀποτέλεσμα κατέληξεν αὐτὸς πού ὑπέριπνε μὲ ὑπομονὴν καὶ εὐκαρίστησιν τὴν θαρεῖαν ἐκείνην ὑπόθεσιν; Λέγει λοιπὸν· «Μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν κόσμῳ μέγα ἐστήρικται. Εἶναι, λέγει, μέγα τὸ ἐμπόδιον, ὅσα ἀπλῶς κόσμῳ, ἀλλὰ κόσμῳ μέγα. Διότι πράγματι εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόστασις καὶ ἡ διαφορὰ μετὰ ὁρετῆς καὶ κακίας. Ἦ μία ὁηλαθὴ εἶναι πλατεία καὶ εὐρύχωρος, ἡ ἄλλη στενὴ καὶ τεθλιμμένη. Καὶ ἡ μὲν αὐτοῖς εἶναι πλατεία καὶ εὐρύχωρος, **Β** ἡ δὲ πτωχεία καὶ ἡ ἀνέσις στενὴ καὶ τεθλιμμένη. Ὅπως λοιπὸν δὲ εἶναι ἀντί-

θετοὶ οἱ δρόμοι, καὶ αὐτὸς πού προημῶ τὴν παρθεῖαν διαβίαν τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, ὅπως ἐπίσης καὶ αὐτὸς πού ἐπιδικᾷ τὴν αὐαρδύστην καὶ τὴν ἀπαισιόστην, πού περιφρονεῖ τὴν ματαιοδοξίαν, αὐτὸς δὲ πού σπεύδει νὰ διαβῇ, τὸν πλατὺν καὶ εὐρύχωρον δρόμον ἐπιμένει εἰς τὴν ἀσπίαν καὶ τὴν φλογερύριαν, καὶ τὴν ἀκολασίαν καὶ παρακολούθει τὰ βλαβερά θεάματα, καὶ ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μετὰ ὁ αὐτῶν, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ μετὰ ὁ τηκρίας καὶ ἀμοιβῶν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ. Διὰ λέγει ὅτι μετὰ ὁ ἡμῶν, ὁηλαθὴ αὖν δικαίων καὶ ἐνσρέτων, πού ἔχουν φθάσει εἰς τοῦτο τὸ τέλος, **Γ** «καὶ ὑμῶν», ὁηλαθὴ αὐτῶν πού εἰς ὅλην τὴν ζωὴν κατεγίνοντο μὲ τὴν πονηρίαν καὶ τὴν κακίαν, ἔκει τοποθετήθη ἕνα μέγα ὁράθρον.

Καὶ τὸ ὁράθρον εἶναι τόσο μέγα, ὥστε μῆτε ἐντεύθεν ἐσπᾶτο τίνα πρὸς ὑμᾶς διαβῆναι δύνασθαι, μῆτε ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπεράσκειν. Εἶδες τὸ μέγεθος τοῦ ὁράθρου; Εἶδες ἀπάντησιν βορυτέραν ἀπὸ τὴν κόλασιν; Μήπως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου διὰν ἠκούσατε τὴν εὐτυλίαν τοῦ κλουσίου καὶ τὴν μεγάλην περπολήσιν πού εἶχε, περιτομασμένους ἀπὸ δλους δὲν τὸν ἐθεωροῦσατε εὐταπειμένον; Καὶ διὰν πάλιν ἐβλέπατε τὸν πτωχόν ριγμένον εἰς τὴν πόρταν γεμάτων μὲ τὰ θαρεῖα ἐκεῖνα τραύματα **Δ** δὲν ἐκακοκυκίσατε τὴν ζωὴν του;

Νὰ ὅμως τώρα πού εἰς τὸ τέλος βλέπομεν ὅτι ἔχουν συμπληρῶν τὰ ἀντίθετα, καὶ τὸν μὲν πλοῦσον βλέπομεν νὰ πηγαίνεται ὑστερα ἀπὸ ἐκείνην τὴν τρυφὴν καὶ τὴν μέτην, τὸν δὲ πτωχόν, μετὰ τὴν ἐσκήτην ἐκείνην πτωχείαν καὶ τὴν πείναν, νὰ εἶναι εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ.

Ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ κῶνωμεν μεγάλην τὴν ὁμιλίαν εἶναι ἀρκετὸν νὰ σταματήσῃ ἔδω τὴν διδασκαλίαν, καὶ νὰ παρακαλέσω τὴν ἀγάπην σας, νὰ μὴ ἐπιδικᾷτε τὴν πλατεῖαν πόλιν οὔτε τὸν εὐρύχωρον δρόμον, οὔτε μὲ κάθε πρόπον τὴν ἀνεσιν, ἀλλὰ σκεπτόμενοι τὸ τέλος τῆς κάθε μῆς, αὐτὴν μὲν νὰ ἀποφεύγετε, ἀναλογιζόμενοι τὰ κακά πού ἔχουν καταλάβει αὐτὸν τὸν πλοῦσον, **Ε** νὰ ἐπιδικᾷτε δὲ τὴν στενὴν πόλιν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, διὰ τὸ ἡνωρῶμεν νὰ φθάσωμεν, μετὰ τὴν ἐξὸ θλίψιν, εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνέσεως. Ἀποφεύγετε λοιπὸν, παρακαλῶ, τὰ σατανικὰ θεάματα, καὶ τὴν βλαβερὰν παρακολούθησιν ἡποδοριῶν. Παρακινήσῃν θέβαια νὰ εἴπω αὐτὰ πρὸς χάριν αὐτῶν πού παρεσύρθησαν καὶ ἐβάδισαν τὸν εὐρύχωρον δρόμον, διὰ τὸ τὰ ἐγκαταλείψουσιν ἀφοῦ πληροφορηθῶν καὶ ἀφοῦ βαδίσουν τὴν τεθλιμμένην ὁδόν, ἐννοῶ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, νὰ ὀλιγοῦν νὰ φθάσουν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατριάρχου ⁸⁰⁰ **Α** καθὼς καὶ ὁ Ἀλκιμαρ, καὶ ἀφοῦ ἐλευθερωθῶμεν ἔτσι ὅλοι μὲν ἀπὸ τὴν κόλασιν

τοῦ πυρός, νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀπερίγραπτα ἐκεῖνα ἀγαθὰ καὶ ὁφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσεν.

Αὐτὰ μακάρι νὰ ἐπιτόκωμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον μαζί μετὰ τὸν πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα δόξα, ἡ δόξα, ἡ δύναμις, ἡ τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ